

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα	Σελίδα
	I <i>Ανακοινώσεις</i>	
	
	II <i>Προπαρασκευάσματα</i>	
84/C 343/01	Γνωμοδότηση για μία πρόταση οδηγίας για την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν ανεξάρτητο επάγγελμα, συμπεριλαμβανομένου του γεωργικού, καθώς και για την προστασία της μητρότητας	1
84/C 343/02	Γνωμοδότηση για μία πρόταση απόφασης του Συμβουλίου περί εκδόσεως προγράμματος για τη διαχείριση και την αποθήκευση των ραδιενεργών αποβλήτων (1985 - 1989) ...	3
84/C 343/03	Γνωμοδότηση για την XIII Έκθεση για την πολιτική ανταγωνισμού της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	5
84/C 343/04	Γνωμοδότηση για μία ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο σχετικά με την τόνωση της συνεργασίας και των επιστημονικών και τεχνικών ανταλλαγών στην Ευρώπη (Πρόγραμμα 1985-1988)	12
84/C 343/05	Γνωμοδότηση για τα σημερινά προβλήματα της κοινωνικής ασφάλειας στις χώρες της ΕΟΚ	14
84/C 343/06	Γνωμοδότηση για μία πρόταση της Επιτροπής στο Συμβούλιο σχετικά με τον καθορισμό του συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων της Κοινότητας για το 1985	27
84/C 343/07	Γνωμοδότηση για τους εργαζόμενους μετανάστες	28

Ανακοίνωση αριθ.

84/C 343/08

Περιεχόμενα (συνέχεια)

Γνωμοδότηση για την

- πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την προστασία των καταναλωτών όσον αφορά την ένδειξη των τιμών των μη εδάδιμων προϊόντων

και την

- πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 79/581/ΕΟΚ σχετικά με την προστασία των καταναλωτών, όσον αφορά την ένδειξη των τιμών ορισμένων τροφίμων

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γνωμοδότηση για μία πρόταση οδηγίας για την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν ανεξάρτητο επάγγελμα, συμπεριλαμβανομένου του γεωργικού, καθώς και για την προστασία της μητρότητας ⁽¹⁾

(84/C 343/01)

Το Συμβούλιο αποφάσισε, στις 2 Απριλίου 1984, να ζητήσει, σύμφωνα με το άρθρο 198 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω αναφερόμενη πρόταση.

Το τμήμα κοινωνικών υποθέσεων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Οκτωβρίου 1984 με βάση την εισηγητική έκθεση της κας Heuser.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, κατά την 220ή σύνοδο ολεμέλειάς της στις 24 και 25 Οκτωβρίου 1984 (συνεδρίαση της 25ης Οκτωβρίου 1984), ομόφωνα, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τους στόχους της πρότασης οδηγίας για την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν ανεξάρτητο επάγγελμα.

1.2. Επιδοκιμάζει ιδιαίτερα την προτεινόμενη ρύθμιση σχετικά με την προστασία της μητρότητας για όλες τις ενδιαφερόμενες γυναίκες. Σχετικά όμως επισημαίνει το γεγονός ότι τα κύρια προβλήματα των γυναικών με ανεξάρτητο επάγγελμα συνίστανται στο ότι πολύ σπάνια μπορούν να διακόψουν την επαγγελματική τους δραστηριότητα πριν και μετά τον τοκετό, κατά τρόπο που γι' αυτές προκύπτει κυρίως πρόβλημα χρόνου εργασίας και λιγότερο πρόβλημα αποζημίωσης για απώλειες εισοδήματος.

1.3. Η οδηγία εξετάζει δύο κατηγορίες γυναικών με ανεξάρτητο επάγγελμα: αφενός, τις γυναίκες οι οποίες ασκούν ένα ανεξάρτητο επάγγελμα για δικό τους λογαριασμό και, αφετέρου, τη μεγάλη κατηγορία συγγενών που συνεργάζονται σε οικογενειακές επιχειρήσεις.

1.4. Στην περίπτωση των γυναικών οι οποίες εργάζονται για δικό τους λογαριασμό, η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών δεν συναντά κατά κανόνα μεγάλες δυσκολίες. Αυτό ισχύει και για τις γυναίκες που απασχολούνται ως εργαζόμενες στην επιχείρηση του συζύγου τους. Απεναντίας, οι γυναίκες που συνεργάζονται χωρίς εταιρική σύμβαση ή σύμβαση εργασίας στις οικογενειακές επιχειρήσεις, βρίσκονται σε σημαντικά μειονεκτική θέση, γιατί η νομική, οικονομική και κοινωνική κατάστασή τους συχνά είναι τελείως ανασφαλής. Είναι βέβαια αλήθεια ότι η απόλυτη και ολοκληρωτική εξίσωση των συνεργαζόμενων συζύγων με τον προϊστάμενο της οικογενειακής επιχείρησης δεν είναι δυνατή, εφόσον η διεύθυνση της επιχείρησης προϋποθέτει ορισμένες ειδικές καταρτίσεις, τις οποίες δεν διαθέτει η γυναίκα. Αυτό οπωσδήποτε αληθεύει μόνο για ορισμένους τομείς. Απεναντίας, είναι γενικό το πρόβλημα ότι η κύρια συμβολή του συνεργαζόμενου συζύγου —συνήθως της συζύγου— στη διατήρηση και περαιτέρω εξέλιξη της επιχείρησης δεν αναγνωρίζεται καθόλου, πράγμα που αποτελεί μια απαράδεκτη ζημία σε βάρος των ατόμων αυτών. Αυτό ισχύει και για επαγγέλματα, στα οποία η νομική και κοινωνική κάλυψη ρυθμίζονται βάσει του ιδιωτικού δικαίου μέσω επαγγελματικών ενώσεων και επιμελητηρίων.

1.5. Η μειονεκτική αυτή κατάσταση πρέπει να καταργηθεί και να χαρακτηριστεί ο σύζυγος που συνεργάζεται

(1) ΕΕ αριθ. C 113 της 27. 4. 1984.

στην οικογενειακή επιχείρηση ως άτομο που δημιουργεί εισόδημα. Παράλληλα θα πρέπει η δραστηριότητα που ασκείται σύμφωνα με την ποσότητα και την ποιότητα να αποτελεί τη βάση για την αναγνώριση μιας επαγγελματικής κατάστασης, την πληρωμή μιας αμοιβής και το δικαίωμα για κοινωνική ασφάλεια. Ιδιαίτερα πρέπει να προσεχθεί η κάλυψη των συνεργαζόμενων συζύγων στην περίπτωση ασθένειας, αναπηρίας, γήρατος, μητρότητας και συζύγων που βρίσκονται σε διάσταση σε οποιοδήποτε λόγο και αν οφείλεται. Η κάλυψη αυτή θα πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο των ασφαλιστικών νομικών διατάξεων που ισχύουν στην κάθε χώρα.

1.6. Οι προκείμενες προτάσεις της Επιτροπής λαμβάνουν υπόψη την απαραίτητη για το σκοπό αυτό δημιουργία μιας επαγγελματικής κατάστασης για τους συνεργαζόμενους στην οικογενειακή επιχείρηση, το δικαίωμα για δικό τους εισόδημα και για κοινωνική ασφάλεια, και βρίσκουν από την άποψη αυτή τη συγκατάθεση της ΟΚΕ. Πρέπει όμως να επισημανθεί το γεγονός ότι τα άτομα τα οποία εργάζονται χωρίς αμοιβή σε οικογενειακές επιχειρήσεις, απασχολούνται ιδίως στη γεωργία, όπου οι συνθήκες εργασίας και εισοδήματος είναι σήμερα πολύ δύσκολες, ώστε συχνά να μην υπάρχουν οι οικονομικές προϋποθέσεις για την πρακτική εφαρμογή της παρούσας οδηγίας. Για το λόγο αυτό επιβάλλεται να εξεταστεί, αν είναι δυνατόν να αναληφθούν θετικές ενέργειες για την υποστήριξη των προτάσεων αυτών της Επιτροπής. Μια δυνατότητα θα ήταν η οικονομική ενίσχυση με εκμετάλλευση όλων των κοινοτικών μέσων, π.χ. και του Κοινωνικού Ταμείου. Επιπλέον, θα μπορούσε να γίνει προς τις επαγγελματικές ενώσεις και οργανώσεις η σύσταση να επεξεργαστούν υποδείγματα συμβάσεων ή συμφωνιών συνεργασίας μεταξύ συζύγων, που να αφορούν το εισόδημα, την επαγγελματική κατάσταση και, ενδεχομένως, την κοινωνική ασφάλεια του συνεργαζόμενου συγγενή. Η ΟΚΕ καλεί, για το σκοπό αυτό, την Επιτροπή να αναζητήσει περαιτέρω δυνατότητες, οι οποίες συμβάλλουν στην προώθηση της πρακτικής εφαρμογής της παρούσας πρότασης οδηγίας.

1.7. Εκτός αυτού η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι για την εφαρμογή της πρότασης οδηγίας ιδιαίτερη σημασία έχει το έργο δημοσιότητας, όπου πριν απ' όλα επιβάλλεται να επιστήσουμε την προσοχή των ενδιαφερόμενων γυναικών όσον αφορά τα καινούργια δικαιώματα και τις δυνατότητες που απέκτησαν.

2. Ειδικές παρατηρήσεις

2.1. Άρθρο 2

Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι η λέξη «αποφασιστικά» («entscheidend») πρέπει να ερμηνευθεί τόσο με την ποσοτική όσο και με την ποιοτική της έννοια, αλλά και με την έννοια ότι η διατύπωση αυτή αποκλείει κάθε κατάχρηση.

2.2. Άρθρο 4

Η πρακτική εφαρμογή του δικαιώματος για ισότητα ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες σε μερικές χώρες απέδειξε ότι η υλοποίηση του δικαιώματος αυτού είναι σχεδόν αδύνατη, όταν δε συνδυάζεται με την επιβολή κυρώσεων. Για το λόγο αυτό απαιτείται να κληθούν τα κράτη μέλη, στην περίπτωση σαφούς απόδειξης διακρίσεων κατά τη χορήγηση πιστώσεων, να αντιμετωπίσουν την περίπτωση επιβολής κυρώσεων, ώστε να εφαρμοστεί πραγματικά η αρχή της ίσης μεταχείρισης.

2.3. Άρθρο 5

Η ΟΚΕ προτείνει να συμπληρωθεί το κείμενο ύστερα από τις λέξεις «ίδρυση εταιρείας» ως εξής: «ή τη σύναψη συμφωνίας για συνεργασία».

2.4. Άρθρο 7 στοιχείο α)

Όσον αφορά τη διατύπωση «ή κάθε άλλη μορφή», η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η έκφραση αυτή δεν πρέπει να έχει σαν αποτέλεσμα να παραβιαστεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης ή να αφαιρεθεί κάθε νόημα από την αρχή αυτή.

Η ΟΚΕ έχει τη γνώμη ότι το δεύτερο μέρος της πρότασης πρέπει να διατυπωθεί ως εξής: «ή κάθε άλλη μορφή» και να αναδιατυπωθεί το δεύτερο τμήμα της πρότασης: «η ανταπόδοση αυτή θα πρέπει να είναι ανάλογη προς την πραγματική απασχόληση μέσα στην επιχείρηση και δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει την αμοιβή, η οποία θα καταβάλλονταν σε έναν τρίτο για εργασίες της ίδιας αξίας».

2.5. Άρθρο 7 στοιχείο β)

Η ΟΚΕ τονίζει ότι είναι αναγκαίο να μπορούν τα συνεργαζόμενα μέλη της οικογένειας να αποκτούν ατομικά δικαιώματα κοινωνικής ασφάλισης. Σ' αυτό το πλαίσιο πρέπει, ωστόσο, να τονιστεί ότι ανάλογα με το ισχύον ασφαλιστικό σύστημα, τα ατομικά ασφαλιστικά δικαιώματα μπορούν να συνεπάγονται και την καταβολή ατομικών εισφορών.

2.6. Άρθρο 7 στοιχείο γ)

Πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε μια σχετική καταχώρηση στο μητρώο του επαγγελματικού επιμελητηρίου ή της επαγγελματικής ένωσης να μη σημαίνει ότι το συνεργαζόμενο μέλος της οικογένειας μπορεί να αποκτήσει ίσα δικαιώματα όπως ο ανεξάρτητος επαγγελματίας, αν η ιδιότητα του μέλους στους παραπάνω οργανισμούς προϋποθέτει ορισμένες καταρτίσεις. Εδώ με την καταχώρηση επιδιώκεται περισσότερο να αποκτήσουν οι συνεργαζόμενοι σύζυγοι μια επαγγελματική κατάσταση και η δρα-

στηριότητά τους στην επιχείρηση τα ανάλογα δικαιώματα. Παράλληλα πρέπει να διευκρινισθεί ποια στοιχεία αναλυτικά πρόκειται να συμπεριληφθούν.

Αυτό φυσικά πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο των διατάξεων που ισχύουν στο κάθε κράτος μέλος. Επίσης, θα μπορούσε να εξετασθεί και το ενδεχόμενο της ίδρυσης ανεξάρτητης ένωσης των συνεργαζόμενων μελών της οικογένειας.

2.7. Άρθρο 7 στοιχείο δ)

Η ΟΚΕ δεν έχει τη γνώμη ότι παραβιάζεται η αρχή της ισότητας μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όταν οι επαγγελματικές οργανώσεις των ανεξάρτητων επαγγελματιών συνδέουν το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι, ανεξάρτητα από το φύλο, με την επαγγελματική κατάσταση του ανεξάρτητου επαγγελματία. Η ΟΚΕ δεν βλέπει το λόγο, για τον οποίο οι οργανώσεις αυτές δεν θα μπορούσαν να αποφασίζουν ελεύθερα αν θα παραχωρή-

σουν δικαιώματα ενεργού συμμετοχής και σε συνεργαζόμενους συζύγους.

Άρθρο 9

Η ΟΚΕ επισημαίνει στο σημείο αυτό ακόμη μία φορά ότι τα μέτρα που απαιτούνται για την επιβολή της αρχής της ίσης μεταχείρισης θα πρέπει να συμπεριλάβουν τη δυνατότητα, να λαμβάνονται μέτρα για την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση διακρίσεων, γιατί διαφορετικά η πρακτική εφαρμογή της παρούσας οδηγίας δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί.

Άρθρο 12

Η ΟΚΕ λαμβάνει υπόψη την προθεσμία που προτείνεται, επισημαίνει, όμως τις δυσχέρειες που θα μπορούσαν να προκύψουν σε μερικά κράτη μέλη κατά την εφαρμογή της οδηγίας. Σχετικά αποφαινεται υπέρ της εξασφάλισης της εφαρμογής της οδηγίας σε όλες τις χώρες το δυνατό συντομότερο.

Βρυξέλλες, 25 Οκτωβρίου 1984.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και
Κοινωνικής Επιτροπής
Gerd MUHR

Γνωμοδότηση για μία πρόταση απόφασης του Συμβουλίου περί εκδόσεως προγράμματος για τη διαχείριση και την αποθήκευση των ραδιενεργών αποβλήτων (1985 – 1989) (1)

(84/C 343/02)

Το Συμβούλιο αποφάσισε, στις 17 Μαΐου 1984, να ζητήσει, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας (Euratom), τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω αναφερόμενη πρόταση.

Το τμήμα ενέργειας και πυρηνικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Οκτωβρίου 1984, με βάση την προφορική εισηγητική έκθεση του κ. Pearson.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, κατά τη 220ή σύνοδο ολομελείας της, συνεδρίαση της 25ης Οκτωβρίου 1984, ομόφωνα, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συνολική εκτίμηση

1.1. Η ΟΚΕ επειδή:

- παρατηρεί ότι η πρόταση αυτή της Επιτροπής είναι το τρίτο πρόγραμμα για τη διαχείριση και αποθήκευση των ραδιενεργών αποβλήτων,
- εκτιμά τη μεγάλη σημασία που έχει η πυρηνική ενέρ-

για για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Κοινότητα,

- έχει οπωσδήποτε επίγνωση ότι είναι αναγκαίο να συνεχιστεί η αφιέρωση πόρων για έρευνα σε εναλλακτικές πηγές ενέργειας,
- αναγνωρίζει ότι η κύρια προϋπόθεση για υπεύθυνη χρήση της πυρηνικής ενέργειας είναι η ασφαλής διαχείριση και οριστική αποθήκευση των ραδιενεργών αποβλήτων,

(1) ΕΕ αριθ. C 166 της 26. 6. 1984.

υποστηρίζει τις προτάσεις της Επιτροπής.

1.2. Η ΟΚΕ κάνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις, που οφείλονται κατά ένα μέρος σε μια επίσκεψη της ομάδας μελέτης στο Βελγικό Κέντρο Πυρηνικών Ερευνών στη Mol:

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Σήμερα αυξάνει η ανησυχία του κοινού σχετικά με τη διαχείριση και αποθήκευση των ραδιενεργών αποβλήτων. Η ανησυχία αυτή είναι κατανοητή. Πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για να προστατευθεί ο άνθρωπος και το περιβάλλον. Οι προτάσεις της Επιτροπής αποτελούν συνέχεια της σταθερής της απόφασης να επιλύσει το πρόβλημα της διαχείρισης και της οριστικής αποθήκευσης των ραδιενεργών αποβλήτων, ανεξάρτητα από την περίοδο ραδιενέργειας, πράγμα που, κατά συνέπεια, αποτρέπει την τελική αιτιολόγηση της δράσης αυτής.

2.2. Το τρίτο πενταετές πρόγραμμα είναι αιτιολογημένο γιατί αν και η ακριβής εκτίμηση του δεύτερου προγράμματος δεν μπορεί να γίνει ακόμη, τα προηγούμενα προγράμματα σημείωσαν σημαντική επιτυχία. Διαπιστώθηκε καλός και αποτελεσματικός συντονισμός στη διεθνή Ε και Α για την αποθήκευση όλων των ειδών ραδιενεργών αποβλήτων. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι υπάρχουν νομικοί περιορισμοί σε ορισμένα κράτη μέλη που εμποδίζουν τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας.

2.3. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η πρόταση ενισχύεται ακόμη περισσότερο από τα άλλα προγράμματα Ε και Α τα οποία λειτουργούν παράλληλα με την πρόταση αυτή, ειδικά στον τομέα της «προστασίας από τη ραδιενέργεια»⁽¹⁾, «τη μεταφορά ραδιενεργών υλών μέσα στην ΕΟΚ»⁽²⁾, «την έρευνα για τη διαχείριση των ραδιενεργών αποβλήτων που διεξάγεται στο κοινό κέντρο ερευνών» (ISPRA)⁽¹⁾, «την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων και τα διασυννοριακά προβλήματα ραδιενέργειας»⁽²⁾, «την αχρήστευση των πυρηνικών εγκαταστάσεων»⁽³⁾. Εννοείται επίσης ότι η εφαρμοζόμενη σύσταση του άρθρου 37 της συνθήκης Euratom τροποποιήθηκε πρόσφατα. Η εισαγωγή νέων επιτροπών (στην περίπτωση αυτή της «συμβουλευτικής επιτροπής διαχείρισης προγράμματος και συντονισμού πυρηνικής σχάσης» θα πρέπει να καταλήξει σε έναν καλύτερο συντονισμό μεταξύ εκείνων που ενδιαφέρονται για τα διάφορα προβλήματα που συνδέονται με την οριστική αποθήκευση των ραδιενεργών αποβλήτων.

2.4. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η πρόταση αυτή έχει, κατά τρόπο ικανοποιητικό, ενσωματωθεί στο δωδεκαετές σχέδιο δράσης στον τομέα αυτό. Εκφράζει ακόμα την ικανο-

ποίησή της για το γεγονός ότι η κοινοτική έρευνα επιτελείται με κοινή δαπάνη και από το κοινό κέντρο ερευνών.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

Η ΟΚΕ:

3.1. Εγκρίνει τις προτάσεις που περιέχονται στο μέρος Α του παραρτήματος που στηρίζεται στη γνώση που αποκτήθηκε όσον αφορά την αποθήκευση όλων των γνωστών ειδών ραδιενεργών αποβλήτων.

3.2. Αναγνωρίζει ότι το μέρος Β αποτελεί ένα νέο στάδιο για την προσωρινή και οριστική αποθήκευση των υψηλής ενέργειας μακρόβιων αποβλήτων. Όπως προτείνεται στο μέρος Β, η κατασκευή εργαστηρίων έρευνας και ανάπτυξης σε γεωλογικές συνθήκες, οι οποίες ενδεχομένως να οδηγήσουν στη δημιουργία υπόγειων βιομηχανικών εγκαταστάσεων, θα μπορούσε να αποβεί ιδιαίτερα καρποφόρα.

3.3. Αναγνωρίζει ότι το σχέδιο Mirage (Migration of Radio Nuclides in the Geosphere) είναι εξαιρετικά τεχνικό και δύσκολο, αλλά πιστεύει στη ζωτική ανάγκη περαιτέρω έρευνας όσον αφορά τη διαφυγή ραδιονουκλειδίων στη γέωσφαιρα. Ένα σημαντικό στοιχείο είναι να προσδιοριστούν τα μέχρι σήμερα άγνωστα περιστατικά, όσον αφορά την ικανότητα των διάφορων διαθέσιμων γεωλογικών δομών να περιορίσουν τη ραδιενέργεια των αποθηκευμένων αποβλήτων.

3.4. Η ΟΚΕ επικυμιάζει το γεγονός ότι ο προϋπολογισμός θα πρέπει να είναι επαρκής για τα προγράμματα που έχουν αναληφθεί από τα τρία κράτη μέλη, αλλά επισημαίνει ότι, σε περίπτωση που συμμετάσχει άλλο κράτος μέλος, τότε είτε θα απαιτηθεί επιπλέον κοινοτική χρηματοδότηση ή το κόστος της έρευνας θα πρέπει να βαρύνει αυτό το κράτος μέλος.

3.5. Προτείνει ότι το κοινό θα πρέπει να κατατοπιστεί καλύτερα για το θέμα εφόσον η καλύτερη γνώση μπορεί να μετριάσει τις άσκοπες ανησυχίες. Υπάρχουν απόβλητα με διαφορετικούς βαθμούς ραδιενέργειας και με διαφορετική διάρκεια ζωής. Μερικές φορές γίνεται σύγχυση μεταξύ ραδιενεργών εκπομπών και ραδιενεργών αποβλήτων. Όμως οι εκπομπές και τα απόβλητα μπορεί να έχουν τελείως διαφορετικές συνέπειες. Σπάνια εξηγούνται οι διαφορές ανάμεσα στα γενετικά και σωματικά αποτελέσματα για παράδειγμα. Η απαιτούμενη προστασία για τα άτομα που εργάζονται στον κλάδο αυτό θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις νέες γνώσεις και τεχνολογίες.

Στην περίπτωση ατυχήματος κατά την επεξεργασία και αποθήκευση ραδιενεργών αποβλήτων, τα αποτελέσματα του περιστατικού θα πρέπει αμέσως να κοινοποιούνται στις αρμόδιες αρχές του κάθε κράτους μέλους για να

(1) ΕΕ αριθ. C 179 της 6. 7. 1983.

(2) Έγγρ. COM(84) 233 τελικό.

(1) ΕΕ αριθ. C 250 της 19. 9. 1983.

(2) ΕΕ αριθ. C 338 της 15. 12. 1983.

(3) ΕΕ αριθ. C 68 της 9. 3. 1984.

τεθούν σε λειτουργία τα προβλεπόμενα κατάλληλα μέτρα για επείγουσες περιστάσεις. Τα δευτερεύοντα συμπτώματα ενδέχεται να μην εμφανιστούν αμέσως. Η εμφάνιση γενετικών συμπτωμάτων που αφορούν τη φυσιολογία να καθυστερεί για μια γενιά.

4. Επιπρόσθετες παρατηρήσεις

Η ΟΚΕ θα ήθελε να κάνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

4.1. Συμφωνεί ότι η διαχείριση και η αποθήκευση των ραδιενεργών αποβλήτων αφορά όλα τα κράτη μέλη ακόμη και αν ένα ή περισσότερα από αυτά δεν διαθέτουν εγκαταστάσεις πυρηνικής σχάσης.

4.2. Πιστεύει ότι, παρά την τρέχουσα αντίληψη σύμφωνα με την οποία το πρόβλημα πρέπει να λυθεί με βάση τα δεδομένα της φυσικής, θα έπρεπε να δοθεί μεγαλύτερη προτεραιότητα στο διαχωρισμό των αποβλήτων με τεχνικές χειρισμού εξ αποστάσεως, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ταχύτερη προώθηση της διαδικασίας μεταστοιχείωσης των υψηλής τάσεως μακρόβιων αποβλήτων σε βραχύβια στοιχεία.

4.3. Πιστεύει ότι πρέπει να ενθαρρυνθεί η ελαστικότερη προσέγγιση των κρατών μελών όσον αφορά την οριστική φάση αποθήκευσης των ραδιενεργών αποβλήτων. Όλα τα κράτη δεν διαθέτουν την κατάλληλη γεωλογική δομή για την πιο αποτελεσματική τελική αποθήκευση. Το άλας, η

άργιλος και ο γρανίτης είναι κατάλληλα για τα απόβλητα με διαφορετικό περιεχόμενο ραδιενέργειας και προσφέρονται γι' αυτό. Χωρίς αμφιβολία οι προτάσεις της Επιτροπής για τη μεταφορά ραδιενεργών υλικών, θα καλύπτουν τα αναγκαία μέτρα ασφάλειας για την απομάκρυνση των ραδιενεργών αποβλήτων στην καταλληλότερη οριστική αποθήκευση εντός της Κοινότητας. Χρειάζεται να προωθηθεί η αναγκαία εναρμόνιση των νομικών και οικονομικών μέσων ανάμεσα στα κράτη μέλη.

4.4. Εφόσον τα περισσότερα κράτη μέλη είναι δραστήρια όσον αφορά την προσωρινή αποθήκευση αποβλήτων δεν είναι λογικό να υπάρχει μια πολιτική κατά την οποία απαιτούνται τουλάχιστον 50 ή ακόμη και 100 χρόνια προκειμένου να προσδιοριστούν τα μέσα για την αποθήκευση των υψηλής τάσεως μακρόβιων αποβλήτων.

4.5. Αναγνωρίζει ακόμη ότι το πρόβλημα της οριστικής αποθήκευσης των ραδιενεργών αποβλήτων είναι σχετικά νέο. Μπορεί να χρειαστεί να αντιμετωπιστούν νέες δυσκολίες. Εξαιτίας της υπερβολικά μεγάλης διάρκειας ζωής ορισμένων ραδιενεργών αποβλήτων η ποσότητα που θα πρέπει να αποθηκεύεται θα συνεχίσει να αυξάνει. Για τα λόγο αυτό η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της γιατί υπάρχει ενεργός συνεργασία μεταξύ όλων εκείνων των χωρών εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που ασχολούνται με την πυρηνική σχάση. Θα απαιτηθεί ολοσχερής διεθνής συνεργασία για να ενισχυθεί η προστασία του ανθρώπου και του περιβάλλοντος από τις ενδεχόμενες επιπτώσεις της αποθήκευσης ραδιενεργών αποβλήτων.

Βρυξέλλες, 25 Οκτωβρίου 1984.

*Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και
Κοινωνικής Επιτροπής*
Gerd MUHR

Γνωμοδότηση για τη XIII Έκθεση για την πολιτική ανταγωνισμού της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

(84/C 343/03)

Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφάσισε, στις 11 Απριλίου 1984, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω έκθεση.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Οκτωβρίου 1984 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Bagliano.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα, με 5 αποχές, κατά τη 220ή σύνοδο ολομέλειάς της, συνεδρίαση της 25ης Οκτωβρίου 1984, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Πολιτική ανταγωνισμού — Προσέγγιση

Η ΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η έννοια της «πολιτικής» ανταγωνισμού, στην οποία είχε ιδιαίτερα επιμείνει από την πρώτη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της 30ής Απριλίου 1981, έχει πλέον υιοθετηθεί και από την Επιτροπή, η οποία εισάγει το «πρώτο μέρος» της 13ης έκθεσης με τον τίτλο «γενική πολιτική ανταγωνισμού».

Είναι γεγονός ότι μία αποκλειστικά νομική προσέγγιση δεν μπορεί να συμβάλλει στην επίλυση των σημερινών προβλημάτων του ανταγωνισμού στην Κοινότητα. Απαιτείται η συμβολή, από πλευράς περιεχομένου και συνάφειας, όλων των άλλων πολιτικών που επιδιώκουν σφαιρικούς στόχους. Μια «πολιτική» ανταγωνισμού πρέπει επίσης να είναι δυναμική, να έχει δυνατότητες για περαιτέρω εξέλιξη και να λαμβάνει υπόψη τη συγκυρία. Είναι πάντοτε χρήσιμο να υπενθυμίζονται και να επαναλαμβάνονται οι αρχές αυτές.

Ωστόσο, για να υπάρχει πλήρης συνέπεια με τις έννοιες αυτές —που ταυτίζονται, με άλλα λόγια, με την ορθή προσέγγιση του προβλήματος— τα γεγονότα που επηρεάζουν την εφαρμογή των άρθρων της συνθήκης θα πρέπει να ερμηνεύονται στο πλαίσιο μιας σφαιρικής οπτικής που να λαμβάνει υπόψη τους αλληλεξαρτούμενους παράγοντες και όλους τους παράγοντες που σήμερα προκαλούν την κρίση (ανεργία, πληθωρισμός, σχετική μειονεκτική θέση της Κοινότητας απέναντι σε ορισμένες τεχνολογίες και τομείς αιχμής, υψηλό κόστος του χρήματος, ορισμένες αρνητικές πτυχές που οφείλονται στην εμφάνιση και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας ορισμένων νέων βιομηχανικών χωρών).

Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ, που ακολουθεί την ίδια σειρά των επιχειρημάτων της 13ης έκθεσης, στη γνωμοδότησή της αυτή εξετάζει προσεκτικότερα τα προβλήματα που θεωρεί ότι σήμερα είναι πιο δυσεπίλυτα και οξεία και διατυπώνει τις κρίσεις της και ορισμένες συγκεκριμένες υποδείξεις.

2. Κρίση και ανταγωνισμός — Νέες αγορές

Κατόπιν η έκθεση αναφέρεται στην κρίση και στον ανταγωνισμό. Σχετικά με το σημαντικό αυτό θέμα η ΟΚΕ υποστηρίζει ότι η ΟΚΕ μεταξύ των γενικών κατευθύνσεων των κοινοτικών πολιτικών θα πρέπει να προωθηθεί η αναζήτηση και η επισήμανση νέων διεξόδων, δηλαδή νέων αγορών για τα κοινοτικά προϊόντα.

Η ανταγωνιστικότητα στο εσωτερικό της Κοινότητας αποτελεί ταυτόχρονα πρόβλημα και τελικό στόχο και πρέπει οπωσδήποτε να προστατευθεί. Όμως δεν μπορεί να διαφυλαχθεί υγιής ανταγωνισμός στο εσωτερικό αν δεν καταβληθούν προσπάθειες για να αυξηθεί μια αποτελεσματική ανταγωνιστικότητα στο εξωτερικό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Το αποτέλεσμα αυτό μπορεί να επιτευχθεί αν εξασφαλισθούν, στις κοινοτικές παραγωγές και προϊόντα, νέες αγορές στα πλαίσια πιο δραστήριων και τολμηρών εξωτερικών και εμπορικών σχέσεων.

Εξετάζοντας γενικότερα τα προβλήματα και τις σχέσεις μεταξύ της Κοινότητας και των άλλων μεγάλων περιοχών, η ΟΚΕ θέλει να υπογραμμίσει τις θετικές πλευρές μιας λιγότερο βραχυπρόθεσμης οπτικής που να αποβλέπει στην εκμετάλλευση των ευκαιριών που προέρχονται από τις σαφείς ενδείξεις οικονομικής ανάκαμψης στις ΗΠΑ και οι οποίες παρουσιάζονται σποραδικά και στην Ευρώπη, όπου το δυναμικό σε πόρους όσον αφορά την έρευνα και την κατάρτιση θα πρέπει να συγκεντρώσει κατά προτεραιότητα τις προσπάθειες όλων.

3. Ανταγωνισμός, φορολογικά συστήματα και εταιρικό δίκαιο

Η ΟΚΕ θέλει να τονίσει ιδιαίτερα τη σημαντική επίπτωση που έχουν οι διαφορές μεταξύ των φορολογικών συστημάτων των κρατών μελών στην άμιλλα του ανταγωνισμού.

Από την άποψη αυτή θα πρέπει όχι μόνο να συνεχιστεί και μάλιστα με πιο δραστήριο τρόπο η πολιτική εναρμόνισης, αλλά και να επιδιωχθεί η εδραίωση αρχών και η δημιουργία μέσω κοινοτικής αντίληψης όπου είναι δυνατόν.

Προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά και το εταιρικό δίκαιο που έχει ήδη διαμορφωθεί σε κοινοτική βάση. Η ΟΚΕ εύχεται, για μια ακόμα φορά, να εφαρμοστεί το ταχύτερο το καταστατικό της ευρωπαϊκής επιχείρησης και επιμένει ιδιαίτερα ότι πρέπει, επιτέλους, να υιοθετηθεί το σχέδιο κανονισμού για την ίδρυση της «ευρωπαϊκής ομάδας συνεργασίας».

4. Η Κοινότητα και οι διεθνείς οργανισμοί

Αντικείμενο των σχέσεων με τον ΟΟΣΑ, την UNCTAD (Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το εμπόριο και την ανάπτυξη) και τον ΟΗΕ αποτελούν συζητήσεις πάνω σε ιδιαίτερα σημαντικά προβλήματα που καλύπτουν από προβλήματα διεθνών επενδύσεων μέχρι τις περιοριστικές τακτικές, από τις πρακτικές αντιτάμιγκ μέχρι τα καρτέλ εξαγωγής, από τις δημόσιες αναθέσεις έργων μέχρι νέες ευκαιρίες διεθνούς συνεργασίας.

Επειδή η κοινοτική παρουσία στις διεθνείς συζητήσεις πάνω σ' αυτά τα σπουδαία θέματα είναι ιδιαίτερα σημαντική, η ΟΚΕ εύχεται να παράσχει η Επιτροπή πληρέστερες πληροφορίες και να υιοθετήσει τη μέθοδο των προπαρασκευαστικών διασκέψεων.

Όλα τα κοινοτικά όργανα, με τη συνδρομή των οικονομικών και κοινωνικών κύκλων, θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών με θέμα το διεθνή κώδικα για τη μεταφορά τεχνολογίας.

5. Η 13η έκθεση και η ΟΚΕ — Απολογισμός

Η XIII Έκθεση αφιερώνεται, όπως είναι ορθό, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στη λήξη της θητείας του. Η Επιτροπή παρουσιάζει έναν ιδιαίτερα λεπτομερή κατάλογο των αιτημάτων που διατύπωσε κατά τα προηγούμενα χρόνια το Κοινοβούλιο, υποδεικνύοντας ποια από τα αιτήματα ικανοποιήθηκαν και αιτιολογώντας εκτενώς τις αποφάσεις της. Η μέθοδος αυτή κρίνεται ικανοποιητική.

Σχετικά η ΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο και εύχεται να γίνει ανάλογος απολογισμός όσον αφορά τη συνέχεια που έδωσε η Επιτροπή στα αιτήματα των προηγούμενων γνωμοδοτήσεών της. Ωστόσο, θεωρεί εξίσου ενδιαφέρον και σκόπιμο να επιστήσει την προσοχή της Επιτροπής στα ακόλουθα σημεία:

α) Κατά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού χρησιμοποιούνται εθνικές νομοθετικές διατάξεις.

Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τους προανατολισμούς που θέτει η Επιτροπή, αλλά ταυτόχρονα επαναλαμβάνει ότι είναι απόλυτα αναγκαίο να αναζητηθούν τρόποι ώστε η απ' ευθείας εφαρμογή των άρθρων 85 και 86 της συνθήκης από τους εθνικούς δικαστές να μην οδηγήσει σε μια μη εναρμονισμένη εφαρμογή, αν όχι αποκλίνουσα, του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού στα διάφορα κράτη μέλη.

Επίσης η ΟΚΕ συνιστά να παρακολουθείται με μεγαλύτερη προσοχή και επαγρύπνηση η κατάσταση και η εξέλιξη των εθνικών νομοθεσιών στο θέμα του ανταγωνισμού, καθώς και οι επιπτώσεις που μπορούν να έχουν η ερμηνεία και η εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων στις εθνικές νομικές διατάξεις.

β) Όσον αφορά τις πρωτοβουλίες που μελετώνται για να ενισχυθούν οι δυνατότητες αποκατάστασης ζημιών εκ μέρους ιδιωτών, η ΟΚΕ αν και τις θεωρεί θετικές για το αποτρεπτικό τους αποτέλεσμα, συστήνει στην Επιτροπή ιδιαίτερη σύνεση. Τα αποτελέσματα θα πρέπει να επαληθεύονται με αυστηρότητα. Πρόκειται, κυρίως, για μια εκστρατεία συμβατικής εξυγίανσης που παράλληλα αποβλέπει στο να αποφευχθεί η πρόκληση υπερβολικών δικαστικών διαφορών στα εθνικά δικαστήρια. Οπωσδήποτε η «νομική ασφάλεια» πρέπει να αποτελεί πρωταρχική προϋπόθεση και επιδίωξη.

γ) Όσον αφορά τις πολιτικές τιμών που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις στον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα, πρέπει να αναγνωριστεί ότι η Επιτροπή ανταποκρίνεται απόλυτα στο αίτημα που διατύπωσε η ΟΚΕ (βλ. τέταρτο μέρος της έκθεσης).

δ) Αντίθετα, όσον αφορά τη νέα τροποποιημένη πρόταση κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων η ΟΚΕ δεν μπορεί να συμμεριστεί την εκτίμηση της Επιτροπής (σημείο 52 της έκθεσης) κατά την οποία η νέα πρόταση λαμβάνει υπόψη της τη γνωμοδότησή της. Μάλιστα, πρέπει να διαπιστωθεί ότι οι συμπληρωματικές και τροποποιητικές υποδείξεις της γνωμοδότησης δεν λήφθηκαν υπόψη.

ε) Τέλος, η ΟΚΕ διαπιστώνει με λύπη της ότι η Επιτροπή, παρόλο που από την εισαγωγή της έκθεσης προβάλλει τη σημασία της θετικής πλευράς, και όχι μόνο κατασταλτικής, της πολιτικής ανταγωνισμού, ωστόσο δεν ανταποκρίνεται καθόλου στο αίτημά της να επαναφέρει με μεγαλύτερη πεποίθηση την πρακτική των «ανακοινώσεων» για συγκεκριμένα θέματα (που να μην αφορούν μόνο κανονισμούς για απαλλαγές κατά κατηγορίες), καθώς και των κατευθυντήριων γραμμών ώστε να παρασχεθούν στις επιχειρήσεις περισσότερα στοιχεία αναφοράς και προανατολισμού. Μεταξύ των θεμάτων που αξίζει να αποτελέσουν αντικείμενο τέτοιων «ανακοινώσεων», η ΟΚΕ υπενθυμίζει το θέμα των κοινοπρασιών (joint ventures) (αριθ. 53–55), που θεωρεί σπουδαίο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και την τεχνολογική πρόοδο και, συνεπώς, επείγον ώστε να παρασχεθούν στις επιχειρήσεις κατάλληλα νομικά πλαίσια και μέσα.

στ) Πρέπει οπωσδήποτε να σημειωθεί ως θετικό γεγονός η επιβεβαίωση της διαδικασίας διαβούλευσης με την ΟΚΕ όσον αφορά προσχέδια κανονισμών για απαλλαγές κατά κατηγορίες.

ζ) Όσον αφορά τα σχέδια που αναφέρονται στις «συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης» και στα «διπλώματα ευρεσιτεχνίας», η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η Επιτροπή αποδείχθηκε ιδιαίτερα επιδεκτική στις υποδείξεις που προήλθαν από κοινωνικοεπαγγελματικούς κύκλους.

η) Ως προς το θέμα αυτό η ΟΚΕ εκφράζει την ευχαρίστησή της για τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν και εύχεται να συνεχιστεί η καρποφόρα συνεργασία και στα σχέδια κανονισμού που βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της συζήτησης.

Σχετικά υπενθυμίζεται το σχέδιο κανονισμού «για τις συμφωνίες κατανομής των οχημάτων». Ωστόσο, η Επιτροπή περιορίζεται να αναφέρει τη γνωμοδότηση

τηση της ΟΚΕ για το θέμα αυτό που κατήρτισε κατά το 1983, χωρίς να κρίνει την ουσία των υποδείξεων.

- θ) Επίσης, η ΟΚΕ συστήνει μεγαλύτερη σαφήνεια για τα κείμενα, προς όφελος των αποδεκτών τους που είναι οι επιχειρήσεις και όχι οι εμπειρογνώμονες, και οπωσδήποτε μεγαλύτερη «νομική ασφάλεια».

6. Οι ΜΜΕ και η βιοτεχνία

Όσον αφορά την πολιτική ανταγωνισμού και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι η 13η έκθεση αφιερώνει σ' αυτό το σημαντικό θέμα ένα υπερβολικά σύντομο και γενικό κεφάλαιο παρόλο που διανύεται το «ευρωπαϊκό έτος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της βιοτεχνίας».

Αν και έλαβε γνώση της έκδοσης του «Οδηγού των κανόνων ανταγωνισμού», που έχει σκοπό να καταστήσει ευρύτερα γνωστό το κοινοτικό δίκαιο, η ΟΚΕ πιστεύει ότι η πολιτική της Επιτροπής δεν πρέπει να περιορίζεται σε κανονισμούς για απαλλαγές κατά κατηγορίες, αλλά οφείλει επίσης να συμβάλει στην αποτελεσματική και εύκαμπτη εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού σε όλους τους τομείς που δεν καλύπτονται από τους κανονισμούς, λαμβάνοντας περισσότερο υπόψη τις πραγματικές ανάγκες των ΜΜΕ.

7. Συμφωνίες κατανομής

Μεταξύ των «κύριων εξελίξεων της κοινοτικής πολιτικής», στο πεδίο του ανταγωνισμού, οι «συμφωνίες κατανομής» εξακολουθούν να διατηρούν την πρώτη θέση.

Η έκθεση κάνει τη σύνθεση των αποτελεσμάτων ενός διεθνούς σεμιναρίου που οργανώθηκε στο Στρασβούργο (5-6 Δεκεμβρίου 1983), με τη συνδρομή της γαλλικής κυβέρνησης, για το οποίο όμως δεν έγινε ούτε πριν ούτε μετά η κατάλληλη ενημέρωση. Αν στόχος ήταν η εκτίμηση των διαφορών που υπάρχουν στις οργανωτικές, εμπορικές και αγοραίες δομές μεταξύ των ΗΠΑ και της ΕΟΚ, τότε κρίνεται ότι η πρωτοβουλία αναλήφθηκε τουλάχιστον καθυστερημένα.

Όσον αφορά το θέμα της κατανομής η Επιτροπή είχε στη διάθεσή της πολυάριθμες αλλά και επανειλημμένες υποδείξεις και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, αλλά ούτε οι δύο κανονισμοί που αντικατέστησαν τον περίφημο κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 67/67, ούτε το σχέδιο κανονισμού κατανομής των αυτοκινήτων οχημάτων —τουλάχιστο μέχρι σήμερα— δεν έλαβαν υπόψη τις υποδείξεις που τους έγιναν ούτε και τα περισσότερα από τα συγκεκριμένα αιτήματα.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, από την πλευρά του —και η ΟΚΕ συμφωνεί απόλυτα— συνιστούσε πάντοτε, να εξετασθεί το πρόγραμμα της κατανομής περισσότερο από οικονομική άποψη παρά καθαρά και μόνο από νομική, επισημαίνοντας επίσης τον κίνδυνο να υπεισέλθει η Επιτροπή σε πολλές λεπτομέρειες και με την ελπίδα ότι θα επεξεργασθεί κατευθύνσεις γενικού χαρακτήρα ώστε να μειωθεί και ο αυξημένος αριθμός των κοινοποιήσεων που εκκρεμούν.

Η ΟΚΕ προειδοποίησε επίσης για το μελλοντικό κίνδυνο μιας τομεακής ρύθμισης, που όχι μόνο δεν θα είχε νομική βάση αλλά που απειλεί να αυξήσει και να κάνει πιο δυσκίνητο τον κοινοτικό γραφειοκρατικό μηχανισμό, απομακρύνοντάς τον από την πραγματική του αποστολή της προσεκτικής επιτήρησης, ελαστικής εκτίμησης και έγκαιρης παρέμβασης σε περίπτωση καταστρατηγήσεων.

Ακόμα και οι αποφάσεις του Δικαστηρίου, αν και αναφέρονται πάντοτε σε ειδικές περιπτώσεις και σε καθορισμένους τομείς, πρέπει να ερμηνεύονται σύμφωνα με τον ορθό και αρχικό τους σκοπό, δηλαδή την αποφυγή πραγματικών στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, στο ευρύτερο πλαίσιο που βρίσκει την Κοινότητα δέσμια του όλο και οξύτερου διεθνούς ανταγωνισμού.

8. Μείωση των διαρθρωτικών υπερβαλλουσών παραγωγικών ικανοτήτων

Όσον αφορά τα κοινά μέτρα για τη μείωση των διαρθρωτικών υπερβαλλουσών παραγωγικών ικανοτήτων, η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι η Επιτροπή, με βάση τις κατευθύνσεις που είχαν προσδιοριστεί στην προηγούμενη 12η έκθεση, παρεμβαίνει τώρα για την εφαρμογή των αρχών αυτών σε ορισμένες συγκεκριμένες περιπτώσεις αναδιάρθρωσης.

Προκειμένου για καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται καμιά φορά ολόκληροι τομείς —που παρουσιάζουν ιδιαίτερα ανησυχητικά προβλήματα απασχόλησης, η ΟΚΕ δηλώνει την ικανοποίησή της που η Επιτροπή προσπαθεί να συμβιβάσει τις θεμελιώδεις αρχές των κανόνων ανταγωνισμού με την αναπόφευκτη ανάγκη να λάβει υπόψη την υπάρχουσα πραγματικότητα, που συνίσταται επίσης στην ύπαρξη υπερβάλλουσας παραγωγικής ικανότητας και ανάγκης για αναδιάρθρωση.

Δεν πρόκειται όμως μόνο για τη διαπίστωση της ύπαρξης υπερβάλλουσας παραγωγικής ικανότητας και την εκ νέου απορρόφησή της, αλλά επίσης και κυρίως για την ανάλυση των αιτιών που μπορεί να είναι συγκυριακά ή διαρθρωτικά, βασίζοντας όλο και περισσότερο τις ενδεχόμενες αποφάσεις σε λεπτομερείς αναλύσεις των αγορών και των σχετικών τομέων.

Ακόμα και στις περιπτώσεις αυτές, χρειάζεται να υπάρχει συνοχή μεταξύ όλων των κοινοτικών πολιτικών που εφαρμόζονται ώστε να συνεισφέρουν στην επίτευξη της εξυγίανσης και στην απομάκρυνση των αιτιών που προκαλούν τις συγκεκριμένες καταστάσεις διαρθρωτικής υπερβάλλουσας παραγωγικής ικανότητας.

9. Πρόστιμα

Όσον αφορά την πολιτική της Επιτροπής σε θέματα «προστίμων», η ΟΚΕ συμμερίζεται στο σύνολό τους τις κατευθύνσεις σχετικά με τον προσδιορισμό του ύψους τους. Οι κυρώσεις αυτές δεν πρέπει να συγκεκριμενοποιηθούν σε μία αφηρημένη μαθηματική άσκηση αλλά σε μια σφαιρική νομικοοικονομική εκτίμηση που θα πραγματοποιείται ανάλογα με την περίπτωση.

Το τμήμα παρατηρεί εξάλλου ότι η εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού δεν πρέπει να οδηγήσει βέβαια σε ένα πρόβλημα κυρώσεων (όπως είναι τα πρόστιμα). Πρόκειται αντίθετα και κυρίως για ένα πρόβλημα πραγματικής προσεκτικής αποκατάστασης μιας υγιούς κατάστασης ανταγωνισμού. Αυτό, σε νομικό επίπεδο, σημαίνει ότι αν μία συμφωνία παραβιάζει τους κανόνες της συνθήκης είναι άκυρη. Αυτό είναι το αποτέλεσμα που πρέπει να επιδιώξει κατά προτεραιότητα η Επιτροπή.

Βέβαια, εκεί όπου υπάρχει κακή πίστη εκ μέρους των επιχειρήσεων, η Επιτροπή έχει απόλυτο δικαίωμα και καθήκον να απειλήσει την επιβολή προστίμου, στην περίπτωση όμως που κατά τη διάρκεια της διαδικασίας οι επιχειρήσεις προσέφεραν όλη την αναγκαία συνεργασία τους είναι σκόπιμο να υιοθετηθούν λιγότερο αυστηρά κριτήρια, όπως στην περίπτωση που υπάρχουν βάσιμες αμφιβολίες ως προς το αν μια συμφωνία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85 παράγραφος 1. Η ΟΚΕ θεωρεί π.χ. ότι η ερμηνεία της «δυσμενούς επίδρασης» στο εμπόριο των κρατών μελών φαίνεται όλο και ευρύτερη, γεγονός που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη.

Ένα πρόστιμο πρέπει να έχει ως στόχο την αποθάρρυνση των καταστρατηγήσεων των κανόνων του ανταγωνισμού. Η απάτη και οι ζημιές θα αντιμετωπιστούν διαφορετικά με ενδεχόμενες κυρώσεις.

Το Δικαστήριο μετέβαλε μερικές φορές σημαντικά το ποσό ορισμένων προστίμων, επιδιώκοντας όχι τόσο να αντιτεθεί σε μία πολύ αυστηρή υποθετική επιλογή της Επιτροπής αλλά να αντισταθμίσει εκτιμήσεις που έγιναν με διαφορετικό τρόπο σε μεταγενέστερη εποχή.

10. Οι κανόνες ανταγωνισμού στον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα

Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται την υποχρέωση που έχει αναλάβει η Επιτροπή για συγκεκριμένη εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού στον τραπεζικό και ασφαλιστικό τομέα.

Ήδη το 1981 το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επιβεβαίωσε ότι οι τράπεζες εμπίπτουν κατά κανόνα

στο δίκαιο περί ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Κατά συνέπεια, και εφόσον γίνεται καταγγελία, θα πρέπει η Επιτροπή να προβαίνει στις δέουσες ενέργειες. Θα πρέπει να βεβαιώνεται, εφόσον σε ορισμένους τομείς (π.χ. αυτοκινητοβιομηχανία, ζυθοποιία και πετροχημεία) υπαγορεύει εξαιρετικά λεπτομερείς όρους, ότι στον τραπεζικό τομέα, που υπεισέρχεται οριζόντια σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες, και στον ασφαλιστικό τομέα, τηρούνται οι κοινοτικοί κανόνες ανταγωνισμού.

Η ΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση που ήδη έχει εκδηλώσει η Επιτροπή για τη λήψη πιο συγκεκριμένων μέτρων, ώστε και στους τομείς αυτούς να εδραιωθεί σε όλα τα κράτη μέλη πιο αποτελεσματικός ανταγωνισμός' στην περίπτωση αυτή θα πρέπει οι ισχύουσες ιδιομορφίες, λόγω προστασίας των καταθετών και γενικότερα των χρηστών των τραπεζικών υπηρεσιών και η συμμόρφωση προς την εκάστοτε οικονομική και νομισματική πολιτική, να τηρούνται επαρκώς.

Ο αυξημένος ανταγωνισμός θα ευνοούσε όντως κατά πολύ την αποτελεσματικότητα του συστήματος, στο σύνολό του, με σαφείς μειώσεις ακόμα και του κόστους των υπηρεσιών.

11. Η διαδικασία

α) Όσον αφορά τα διαδικαστικά προβλήματα η ΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι αρχίζουν να πραγματοποιούνται ορισμένες μεταρρυθμίσεις στη διαδικασία ελέγχου, στα διοικητικά έγγραφα, στην πρόσβαση στους φακέλους της Επιτροπής, στο ρόλο του συμβούλου-ακροατή στις προφορικές ακροάσεις.

Η ΟΚΕ προτίθεται να παρακολουθήσει με προσοχή την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που έχουν εισαχθεί, και επιφυλάσσεται να διατυπώσει λεπτομερέστερη εκτίμηση σε προσεχή γνωμοδότηση.

β) Όσον αφορά το έργο της «συμβουλευτικής επιτροπής συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων» η ΟΚΕ πιστεύει ότι, για να πραγματοποιηθεί μία πραγματικά «οργανωμένη ανάπτυξη» της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού, πρέπει να αξιοποιηθεί πολύ περισσότερο ο ρόλος των κυβερνητικών εμπειρογνομώνων. Η διατήρηση της συμβουλευτικής λειτουργίας και η πραγματική αναγνώριση του ρόλου αυτού, που η Επιτροπή, τα τελευταία χρόνια έδειξε όλο και περισσότερο ότι θέλει να αποδίδει στη συμβουλευτική επιτροπή (χάρη επίσης στις επίμονες προτάσεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου), απαιτεί να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στη συμβουλευτική επιτροπή, με την παραχώρηση λογικών προθεσμιών για τη διαδικασία διαβουλεύσεων, χωρίς πιέσεις για την επίτευξη ομοφωνίας ή πλειοψηφίας μόνο και μόνο για μία τυπική συμφωνία που θα ήταν απλώς φαινομενική.

Η σταθερή βελτίωση των διαδικασιών διαβούλευσης θα προκαλούσε ένα επιπλέον άλμα ποιότητας στις εργασίες

της Επιτροπής, επιταχύνοντας τους χρόνους συζήτησης και έγκρισης στις διαδοχικές φάσεις και συμβάλλοντας στη διεύρυνση της συναίνεσης, προϋποθέσεις όλο και περισσότερο αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής ανταγωνισμού.

12. Οι κρατικές ενισχύσεις

Η ΟΚΕ υπενθυμίζει και επιβεβαιώνει όσα ανέφερε στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας του Απριλίου 1981 σχετικά με την απαγόρευση των ενισχύσεων και ταυτόχρονα την ανάγκη να δοθεί και πάλι προσοχή στην ερμηνεία και στην εφαρμογή των κανόνων και των κριτηρίων.

Επειδή το θέμα είναι σημαντικό η ΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει ορισμένα προβλήματα και να προτείνει τις εκτιμήσεις της.

α) Οι κρατικές ενισχύσεις και η κρίση

Η ΟΚΕ που ανησυχεί γιατί συνεχίζουν να αυξάνονται οι επιδοτήσεις σε όλες τις μορφές, τόσο σε αριθμό όσο και σε όγκο, εκτιμά την αυξημένη προσοχή και αυστηρότητα της Επιτροπής και επισημαίνει την απόλυτη ανάγκη να απαγορευθούν οι κρατικές ενισχύσεις που δημιουργούν «νοοτροπία προστατευόμενης επιχείρησης» σπαταλώντας πόρους για να διατηρηθούν σε δραστηριότητα επιχειρήσεις που δεν είναι πλέον ανταγωνιστικές, ενώ παράλληλα αποδυναμώνουν τη βούληση των επιχειρηματιών να αναμετρηθούν στην αγορά.

Επίσης η ΟΚΕ παρατηρεί ότι η επιδείνωση του προβλήματος των κρατικών ενισχύσεων δεν οφείλεται μόνο στις πιέσεις που ασκούν οι επιχειρήσεις στα κράτη μέλη, αλλά και στις εντάσεις που δημιουργεί, κατά κύριο λόγο, η εμμονή της οικονομικής κρίσης.

Επειδή δεν υπάρχει κοινή βιομηχανική πολιτική καθώς επίσης και μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα, μόνο οι διάφορες απαντήσεις που δίνονται σε εθνικό επίπεδο στα προβλήματα που προέρχονται από την κρίση μπορούν να προσδιορίσουν τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Αντίθετα, θα πρέπει να αναπτυχθεί επειγόντως μια μακροπρόθεσμη κοινοτική, διαρθρωτική στρατηγική.

Έτσι λοιπόν το φαινόμενο των ενισχύσεων —που οπωσδήποτε πρέπει να είναι προσωρινές και φθίνουσες, να ρυθμίζονται από ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα εξυγίανσης και να επιδιώκουν τη στέρεα αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της επιχείρησης— δεν μπορεί να κριθεί αρνητικά εκ των προτέρων. Η ύπαρξη μιας κρίσιμης κατάστασης συνεπάγεται ότι είναι αναγκαίο να συμβάλει η πολιτική ανταγωνισμού στην αντιμετώπιση της δύσκολης κατάστασης στην οποία βρίσκεται η ευρωπαϊκή οικονομία, προσανατολίζοντας και δεσμεύοντας τις παρεμβάσεις των κρατών μελών σε μια ρεαλιστική και

συνάμα ελαστική εφαρμογή των ρυθμίσεων της συνθήκης. Η ΟΚΕ επικροτεί τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή αντιμετωπίζει το πρόβλημα αυτό, και ιδιαίτερα όσον αφορά τη στρέβλωση του ανταγωνισμού που προκαλεί το φαινόμενο της «συσσώρευσης» των ενισχύσεων.

β) Κριτήρια και διαδικασίες

Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η Επιτροπή καταβάλλει προσπάθειες για τον προσδιορισμό κριτηρίων που συμβιβάζονται με τους διάφορους τύπους ενισχύσεων και για την εξάπλωση σε νέους τομείς των αρχών που διέπουν τις ενισχύσεις που ήδη έχουν οριστεί για ορισμένους τομείς.

Ωστόσο, ο μεγάλος βαθμός διακριτικής ευχέρειας που διαθέτει η Επιτροπή για να αξιολογεί κατά πόσο συμβιβάζονται τα προγράμματα των ενισχύσεων, θα πρέπει να διευκρινισθεί καλύτερα.

Η ΟΚΕ ανανεώνοντας το αίτημα που διατύπωσε στην γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της 30ής Απριλίου 1981, εύχεται να ορίσει η Επιτροπή και να δημοσιεύει λεπτομερώς και περιοδικά τις κατευθυντήριες γραμμές που κρίνει σκόπιμες.

Μια μεγαλύτερη «διαφάνεια» στη σκέψη της Επιτροπής, που να απέχει από το να ενθαρρύνει τις αιτήσεις για επιδοτήσεις, θα μπορούσε να συμβάλει ευνοϊκά στη συνοχή των κρατικών παρεμβάσεων με τους στόχους της συνθήκης, αποφεύγοντας την ανακοίνωση προγραμμάτων ενισχύσεων ακούσια ασυμβίβαστων, το επόμενο συχνά χρονοβόρο στάδιο των συζητήσεων, των αντιπαραθέσεων και των ενδεχόμενων διαφορών με τις αρχές των κρατών μελών καθώς επίσης και τις συνεπαγόμενες αβεβαιότητες και άσκοπες αναμονές των οικονομικών φορέων. Οι προτεινόμενες «κατευθυντήριες γραμμές» θα πρέπει να παράσχουν χρήσιμες ενδείξεις σχετικά με το ουσιαστικό περιεχόμενο ορισμένων εννοιών που εφεξής θεωρούνται θεμελιώδεις όπως «η κοινοτική ανταπόδοση», «το απαραίτητο», «η συσσώρευση», κλπ. διευκρινίζοντας ταυτόχρονα τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους.

Σχετικά με το θέμα αυτό θα ήταν επίσης επιθυμητό να επιταχυνθούν οι διαδικασίες ώστε να αποφευχθούν οι καθυστερημένες και μάταιες παρεμβάσεις.

γ) Οι κανονισμοί

Η ΟΚΕ παρατηρεί, εξάλλου, ότι, αντίθετα με αυτό που συμβαίνει για την πολιτική ανταγωνισμού σχετικά με τις επιχειρήσεις (άρθρο 85 της συνθήκης), ποτέ δεν υιοθετήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 94 της συνθήκης κανένας κανονισμός που να αναφέρεται στην εφαρμογή των άρθρων 92 και 93, τα οποία προσαρμόζονται στην ευμετάβλητη και απρόβλεπτη νομολογία ή πρακτική.

Ωστόσο, η ΟΚΕ εύχεται να εξετάσει η Επιτροπή προσεκτικά την ανάγκη προσφυγής σε έναν ή περισσότερους κανονισμούς του Συμβουλίου που να συμβάλλουν στην επίτευξη της απαραίτητης ομοθυμίας των κρατών μελών όσον αφορά την ορθή εφαρμογή των θεμελιωδών εννοιών των άρθρων 92 και 93 της συνθήκης.

Εξάλλου, τέτοιοι κανονισμοί θα βοηθήσουν ώστε να μειωθεί το διοικητικό βάρος της Επιτροπής απαλλάσσοντάς την από την υποχρέωση να ανακοινώνει προγράμματα ενισχύσεων μικρής σημασίας (όπως εκείνα σχετικά με τις μικρές επιχειρήσεις), με τον καθορισμό π.χ. ενός έντυπου όπου θα ανακοινώνονται τα προγράμματα ενισχύσεων και στο οποίο θα συμπεριλαμβάνονται οι ενισχύσεις που διαχειρίζονται οι τοπικοί οργανισμοί που είναι όλο και πιο πολυάριθμες και των οποίων ο έλεγχος παρουσιάζει δυσκολίες.

δ) Οι έννοιες της «καινοτομίας» και «αναδιάρθρωσης»

Η ΟΚΕ, εξάλλου, θεωρεί σκόπιμο να κάνει μερικές υποδείξεις για ορισμένα προβλήματα («καινοτομία» και «αναδιάρθρωση») που αντιμετωπίζει η Επιτροπή και θα αντιμετωπίζει όλο και περισσότερο κατά την αξιολόγηση της ιδιότητας του «συμβιβάσιμου» των προγραμμάτων ενισχύσεων που ανακοινώνουν τα κράτη μέλη.

Η ΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να εκληφθεί η «καινοτομία» σε ευρεία έννοια.

Πράγματι, δεν πρέπει να θεωρούνται ως καινοτομίες μόνο οι περιπτώσεις «ριζικά απόλυτης καινοτομίας» που αφορούν «νέα προϊόντα ή παραγωγικές διαδικασίες»: αυτό θα περιόριζε τις παρεμβάσεις επιτάχυνσης της καινοτόμου δυναμικής σε τομείς αιχμής με κίνδυνο να αποκλεισθούν εκ των πραγμάτων παραδοσιακοί τομείς και τομείς στο στάδιο της ωριμότητας πολλοί από τους οποίους είναι ικανοί να αποκτήσουν και να προωθήσουν την «καινοτομία».

Αντικείμενο μιας κοινοτικής πολιτικής υπέρ της καινοτομίας, στα πλαίσια και στο πνεύμα της πολιτικής ανταγωνισμού, είναι να επιταχυνθεί «η καινοτόμος διαδικασία» ενώ λαμβάνεται ουσιαστικά υπόψη η συγκεκριμένη κατάσταση που επικρατεί τόσο σε τομεακό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Έργο της Κοινότητας είναι να υποστηρίξει τις καινοτόμους πολιτικές των διαφόρων κρατών μελών που αναγκαστικά δεν είναι ομοιογενείς λόγω των ουσιαστικών διαφορών που υπάρχουν σε εθνικό και τομεακό επίπεδο (τομείς σε στάδιο ωριμότητας και τομείς αιχμής).

Όσον αφορά την έννοια του ορισμού και του ελέγχου του βαθμού «αναδιάρθρωσης» που μία επιχείρηση πρέπει να πραγματοποιήσει για να της χορηγηθούν οι ενισχύσεις, η ΟΚΕ συμμερίζεται τη θέση της Επιτροπής.

Ωστόσο, θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι οι ενισχύσεις που χορηγούνται στα πλαίσια προγραμμάτων αναδιάρθρωσης που μπορούν να ελεγχθούν και τα οποία θα επιτρέψουν στις επιχειρήσεις να ξαναβρούν μεσοπρόθεσμα την ανταγωνιστικότητά τους, θα πρέπει καταρχήν να κριθούν χωρίς να θεωρηθεί ότι προορίζονται για επιχειρήσεις που ανήκουν σε τομείς σε στάδιο ωριμότητας ή τομείς αιχμής: βέβαια η έννοια του «βαθμού αναδιάρθρωσης» είναι σχετική και αξιολογείται σύμφωνα με το συγκεκριμένο τομέα στον οποίο εφαρμόζεται.

Η αυστηρότητα με την οποία αυτό, δικαιολογημένα, θα εφαρμοστεί πρέπει να αποβλέπει στην αποκατάσταση, σε μόνιμη βάση, υγιούς και αυτόνομης ανταγωνιστικότητας στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση.

ε) Νομική ασφάλεια

Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η Επιτροπή προτίθεται να διατυπώσει περαιτέρω υποδείξεις για τα κράτη μέλη σχετικά με τη χορήγηση ενισχύσεων, για την επίτευξη μεγαλύτερου ελέγχου και παράλληλα τονίζει ότι πρέπει να εξασφαλιστεί σε οποιαδήποτε περίπτωση η καλύτερη νομική ασφάλεια στις επιχειρήσεις.

Μια περαιτέρω συνεισφορά στη νομική ασφάλεια θα αποτελούσαν υποδείξεις σχετικά με το πρόβλημα της επιστροφής των ενισχύσεων που χορηγήσαν παράνομα τα κράτη μέλη, χωρίς όμως να ζημιώνονται οι επιχειρήσεις που ενεργούν με καλή πίστη.

Το θέμα αυτό θα πρέπει να ρυθμιστεί κατάλληλα εφόσον συγκεκριμένες παρεμβάσεις των κρατών (όπως συμμετοχή στα κεφάλαια των επιχειρήσεων) θεωρούνται από την Επιτροπή μορφές ενισχύσεων που πρέπει να αξιολογούνται σύμφωνα με τους κανόνες ανταγωνισμού.

Ωστόσο, σε οποιαδήποτε περίπτωση, όπου χορηγούνται ενισχύσεις δεν θα πρέπει να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά.

Βρυξέλλες, 25 Οκτωβρίου 1984.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και
Κοινωνικής Επιτροπής
Gerd MUHR

Γνωμοδότηση για μία ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο σχετικά με την τόνωση της συνεργασίας και των επιστημονικών και τεχνικών ανταλλαγών στην Ευρώπη (Πρόγραμμα 1985 – 1988) (1)

(84/C 343/04)

Στις 3 Μαΐου 1984, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 198 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο σχετικά με την τόνωση της συνεργασίας και των επιστημονικών και τεχνικών ανταλλαγών στην Ευρώπη (Πρόγραμμα 1985 – 1988).

Το τμήμα ενέργειας και πυρηνικών θεμάτων στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Οκτωβρίου 1984 με βάση την προφορική εισήγηση του εισηγητή κ. Jean Querleux.

Κατά την 220ή σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 25ης Οκτωβρίου 1984) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, ομόφωνα, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Η ΟΚΕ, ωστόσο, πληροφορήθηκε με έκπληξη ότι η γνωμοδότηση αυτή πιθανώς να είναι περιττή, επειδή το Συμβούλιο προβλέπει, στο σχέδιο προϋπολογισμού για το 1985, να καταργήσει σχεδόν όλες τις πιστώσεις που αποσκοπούσαν στην τόνωση της έρευνας. Η ΟΚΕ λυπάται για τη στάση αυτή και έχει την πεποίθηση ότι μια Κοινότητα που παραιτείται, έστω και προσωρινά, από κάθε συντονισμένη δράση στον τομέα αυτό κάνει πολύ σοβαρή πολιτική υποχώρηση όσον αφορά τη βούληση να λειτουργήσει στον κόσμο σαν ένας χώρος της προόδου.

Στη γνωμοδότηση που ακολουθεί εκφράζεται η ελπίδα ότι θα αναθεωρηθεί ο προϋπολογισμός για το 1985.

1. Γενική εκτίμηση

1.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει, στο σύνολό τους, την ανακοίνωση της Επιτροπής και το επισυναπτόμενο σχέδιο απόφασης του Συμβουλίου, με την επιφύλαξη των υποδείξεων και παρατηρήσεων που ακολουθούν, ενώ ταυτόχρονα υπενθυμίζει ότι εξέτασε το ίδιο θέμα στη γνωμοδότησή της της 23ης Φεβρουαρίου 1983 (1) για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου που θεσπίζει κοινοτικά πειραματικά μέτρα για την τόνωση της αποτελεσματικότητας του επιστημονικού και τεχνικού δυναμικού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (2).

2. Γενικές παρατηρήσεις ή υποδείξεις

2.1. Η ΟΚΕ επιβεβαιώνει την πεποίθησή της ότι έχει έλθει η στιγμή να δημιουργήσει η ΕΟΚ έναν πραγματικά ευρωπαϊκό επιστημονικό χώρο με διαστάσεις ανάλογες προς τις διαστάσεις του αμερικανικού επιστημονικού χώρου. Η πεποίθηση αυτή που έχει ήδη εκφραστεί στην παραπάνω γνωμοδότησή της του 1983, έχει ενισχυθεί από

τα ήδη γνωστά αποτελέσματα της «πειραματικής δράσης τόνωσης» που άρχισε το 1983 και από τη συμπεριφορά διάφορων εθνικών οργανισμών έρευνας και ανάπτυξης, οι οποίοι ζητούν επίμονα να δημιουργηθεί ο χώρος αυτός.

Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, η σκοπιμότητα της δημιουργίας ευρωπαϊκού επιστημονικού χώρου, που εκτιμάται σωστά στο κείμενο της ανακοίνωσης, διαφαίνεται, αντίθετα, κατά τρόπο ανεπαρκή στο έγγραφο «σχέδιο απόφασης του Συμβουλίου»: η διαφορά του συντακτικού ύψους είναι έντονη, το «σχέδιο απόφασης» περιορίζεται στην απαρίθμηση ορισμένων δράσεων (κατά τα άλλα τελείως αξιόλογων και επιθυμητών) που πρέπει να αναληφθούν χωρίς να τις παρουσιάζει ως συνεκτικές ενέργειες μιας μεγάλης νεωτεριστικής και με κίνητρα ιδέας, δηλαδή του ευρωπαϊκού επιστημονικού χώρου. Παραδείγματος χάρη, στην παράγραφο I του παραρτήματος του σχεδίου απόφασης, σχετικά με την «ευρωπαϊκή» κινητικότητα των ερευνητών χρησιμοποιούνται οι λέξεις «ενίσχυση» και «στήριξη» εκεί όπου θα μπορούσε να περιμένει κανείς τις λέξεις «προώθηση» ή «οργάνωση».

2.2. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η ουσία του θέματος βρίσκεται στην οργάνωση και την τόνωση της διευρωπαϊκής εργασίας στον τομέα της Έρευνας, Επίδειξης και Ανάπτυξης στα πλαίσια της ΕΟΚ ευνοώντας την κατά τρόπο εντελώς εκούσιο κυκλοφορία και ανταλλαγή των ερευνητών.

(1) ΕΕ αριθ. C 142 της 29. 5. 1984, σ. 4.

(1) ΕΕ αριθ. C 90 της 5. 4. 1983.

(2) ΕΕ αριθ. C 337 της 22. 12. 1982, σ. 6.

Η ΟΚΕ προτείνει, κυρίως, τη συστηματική και κατά προτεραιότητα σύσταση δικτύων συμβεβλημένων εργαστη-

ρίων. Κάθε δίκτυο θα ειδικεύεται σε μεγάλα ερευνητικά θέματα και θα καθοδηγείται από ένα εξειδικευμένο πειραματικό εργαστήριο με κύρος, που θα διαδραματίζει συντονιστικό ρόλο. Τα δίκτυα αυτά θα πρέπει να απολαύουν μεγάλης ελευθερίας όσον αφορά την αξιολόγηση των καταστάσεων και να ευνοούνται όσον αφορά τη χορήγηση πιστώσεων για τακτικές αμοιβαίες ανταλλαγές ερευνητών.

2.3. Η ΟΚΕ εκφράζει το φόβο ότι υπάρχει αντίφαση στο να αναγνωρίζεται (άρθρο 2 του σχεδίου απόφασης και παράγραφος 2 του παραρτήματος) ότι τα μέτρα τόνωσης μπορούν να αφορούν το σύνολο των τομέων που περιλαμβάνουν τις θετικές και φυσικές επιστήμες ενώ γίνεται επιλογή, υπό τη μορφή παραδειγμάτων, οκτώ τομέων που αξίζουν ειδικής προσοχής. Οκτώ παραδείγματα μετά από σκέψη φαίνονται είτε πάρα πολλά είτε πάρα πολύ λίγα.

Η ΟΚΕ επιθυμεί, κατά συνέπεια, να βεβαιώσει η Επιτροπή σαφέστερα ότι μπορεί να επιλέγεται κάθε θέμα που ανταποκρίνεται στα εξής κριτήρια επιλογής: επιστημονική ποιότητα, κοινοτικό ενδιαφέρον για τα αναμενόμενα αποτελέσματα, ουσιαστικό ενδιαφέρον του κοινοτικού χαρακτήρα της εργασίας.

Εξάλλου, η ΟΚΕ σημείωσε ότι το πρόγραμμα αυτό τόνωσης θα μπορούσε να συμπληρώσει, εφόσον παραστεί ανάγκη, τα μέτρα που περιλαμβάνονται στα ειδικά προγράμματα σχετικά με τις τεχνολογίες πληροφόρησης (πρόγραμμα ESPRIT) και τις βιοτεχνολογίες (προγράμματα BEP, BAP), τομείς με μέλλον στους οποίους η Ευρώπη πρέπει να διασφαλίσει και βελτιώσει τις θέσεις της, και ειδικότερα να επιδιώξει με σθένος μια βιομηχανική επιτυχία που να υπόσχεται πολλά.

Τέλος, πάντα σχετικά με το θέμα της απαρίθμησης των τομέων που αναφέρθηκαν υπό τη μορφή παραδειγμάτων, η ΟΚΕ διαπιστώνει με λύπη, όπως είχε ήδη συμβεί στη γνωμοδότησή του το 1983, ότι απουσιάζουν οι κοινωνικές επιστήμες. Η ΟΚΕ παρατήρησε ότι η Επιτροπή, μετά από σκέψη, προτίμησε, σε αυτό το κεφαλαίωδες θέμα των «κοινωνικών επιστημών», να δώσει την προτεραιότητα στο πρόγραμμα FAST ώστε να καλύψει κάθε κίνδυνο υπερκάλυψης. Η εξήγηση αυτή είναι αποδεκτή από την ΟΚΕ, αλλά στην εποχή μας που «η κοινωνική» συνιστώσα είναι πρωταρχικής σημασίας, μια πρωτότυπη συμβολή της Ευρώπης στο θέμα αυτό δεν θα μπορούσε παρά να επιβεβαιώσει την ανθρωπιστική της προσωπικότητα και προορισμό: για το λόγο αυτό η ΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να θεσπίσει σύντομα ένα ειδικό ερευνητικό πρόγραμμα για τις κοινωνικές επιστήμες.

2.4. Λόγω του γενικού δημοσιονομικού κλίματος που επικρατεί στην Κοινότητα η ΟΚΕ κρίνει επαρκή τη χορήγηση που προβλεπόταν στην αρχή των 40 εκατομμυρίων ECU που έχει προγραμματισθεί για την περίοδο 1985/86

προτείνει δε τη διάθεση του σημαντικότερου μέρους των πιστώσεων αυτών για την προώθηση συνδέσεων εργαστηρίων, επιδομάτων έρευνας και συναφών μέτρων που να ευνοούν την κινητικότητα και τις ανταλλαγές, τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού επιστημονικού χώρου ο οποίος οφείλει, σαφώς, να επιτύχει πολύ περισσότερες συνεργίες που να συνδέονται με κοινές και συντονισμένες εργασίες παρά τις τέσσερις ή πέντε συμβάσεις ανάθεσης έργου για ειδικές ενέργειες που απορροφούν, αυτές και μόνο το 25 % του προϋπολογισμού.

3. Ειδικές παρατηρήσεις και υποδείξεις

3.1. Η ΟΚΕ συνιστά τη συμμετοχή των ιδιωτικών εργαστηρίων έρευνας στις ενέργειες κοινοτικής έρευνας κατά την εκτέλεση του πειραματικού προγράμματος τόνωσης, διαπιστώθηκε πραγματικά ότι η σχετική πληροφόρηση των ιδιωτικών εργαστηρίων έρευνας ήταν ανεπαρκής και ότι τα εργαστήρια εκδήλωσαν ελάχιστα το ενδιαφέρον τους. Τα μέσα ενημέρωσης της Επιτροπής θα έπρεπε να στηριχθούν στις επαγγελματικές οργανώσεις στις οποίες υπάγονται τα εργαστήρια αυτά (μικρά και μεγάλα) και να γνωστοποιήσουν σαφώς στις προσκλήσεις για την υποβολή προσφορών ότι όχι μόνον προβλέπεται αλλά ότι είναι έντονα επιθυμητή η συνεργασία των ιδιωτικών εργαστηρίων.

3.2. Η ΟΚΕ, διαπιστώνοντας ότι ένας από τους λόγους της αποτελεσματικότητας των Ηνωμένων Πολιτειών έγκειται στη μεγάλη κινητικότητα των ατόμων μεταξύ πανεπιστημίου και ιδιωτικού βιομηχανικού τομέα, αν και έχει συνείδηση ότι τίποτα δεν μπορεί να επιβληθεί στο θέμα αυτό, πιστεύει ότι θα έπρεπε να αναληφθεί με πρωτοβουλία των κοινοτικών αρχών μια εκστρατεία πληροφόρησης και συστάσεων, ιδίως, για ό,τι αφορά τις εγγυήσεις που έχουν θεσπιστεί για τη διαφύλαξη του απόρρητου των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων των ερευνητικών εργασιών που έχουν διεξαχθεί από κοινού και την ενίσχυση των γενικών μέτρων προστασίας: γιατί το πραγματικό ενδιαφέρον της θεμελιώδους έρευνας είναι να καταλήξει το γρηγορότερο δυνατό στην εφαρμοσμένη έρευνα που είναι ο μόνος φορέας οικονομικών επιπτώσεων. Υπό το πνεύμα αυτό, η ΟΚΕ επιθυμεί να είναι η Επιτροπή ιδιαίτερα προσεκτική για την επίτευξη μιας σωστής ισορροπίας ανάμεσα στην τόνωση της θεμελιώδους έρευνας και την τόνωση των προόδων στον τομέα της μηχανικής και να παρακινήσει έντονα τους επιστήμονες να αναλάβουν την πρωτοβουλία να αναπτύξουν αδιάλειπτες σχέσεις με τους μηχανικούς.

3.3. Σχετικά με την αρχή για ένα ταξιδιωτικό δελτίο ερευνητών, η ΟΚΕ θεωρεί ότι αυτό το είδος μέτρου πρέπει να μελετηθεί με ιδιαίτερη επιμέλεια στον τρόπο πρακτικής του εφαρμογής ώστε να ανταποκριθεί στο μοναδικό του στόχο της παροχής οικονομικής ενίσχυσης για τις μετακινήσεις των ερευνητών που επισκέπτονται άλλους ερευνητές.

Επίσης, αν και η ιδέα της προώθησης της σταδιοδρομίας των ερευνητών μεγάλης κινητικότητας φαίνεται καταρχήν δελεαστική, ωστόσο η ακριβής μορφή της εφαρμογής της και η πρακτική της αξία παραμένουν ασαφείς.

3.4. Η ΟΚΕ συμφωνεί απόλυτα για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής τράπεζας δεδομένων: παρά τον αναπόφευκτο δαπανηρό της χαρακτήρα, πρόκειται για έργο θεμελιώδους σημασίας. Η ΟΚΕ συνιστά την αποφυγή της λύσης με «εγχειρίδια» η ενημέρωση των οποίων είναι σχεδόν αδύνατη, και τον άμεσο προσανατολισμό προς μια τράπεζα δεδομένων με εφαρμογή της πληροφορικής τεχνολογίας σχεδιασμένης σύμφωνα με τις πλέον σύγχρονες τεχνικές πληροφόρησης.

3.5. Η Codest πρέπει να παραμείνει ο κύριος οργανισμός· είναι ασφαλώς σκόπιμο να γίνει εκ νέου απολογισμός της σύνθεσής του και να διαπιστωθεί, μετά από συνεννόηση μεταξύ κρατών μελών, ότι οι προσωπικότητες που τον απαρτίζουν προέρχονται από επαρκώς διαφοροποιημένους (επιστημονικούς) ορίζοντες και είναι ευαισθητοποιημένες στο βιομηχανικό κόσμο.

3.6. Η ΟΚΕ συμφωνεί όσον αφορά την αρχή της ανά δύο χρόνια αξιολόγησης, ενώ ταυτόχρονα συνιστά την «εγγυημένη παράταση» ορισμένων ενεργειών που εξαρχής είναι εμφανώς μεγάλης διάρκειας.

Βρυξέλλες, 25 Οκτωβρίου 1984.

*Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και
Κοινωνικής Επιτροπής
Gerd MUHR*

Γνωμοδότηση για τα σημερινά προβλήματα της κοινωνικής ασφάλειας στις χώρες της ΕΟΚ

(84/C 343/05)

Διαδικασία

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, στις 27 Απριλίου 1983, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 20 του εσωτερικού κανονισμού, να επεξεργαστεί γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για τα σημερινά προβλήματα της κοινωνικής ασφάλειας στις χώρες της ΕΟΚ.

Το τμήμα κοινωνικών υποθέσεων στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του, στις 13 Σεπτεμβρίου 1984 με βάση την εισηγητική έκθεση της κας Engelen- Keffer.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά την 220ή σύνοδο ολομέλειας, συνεδρίαση της 25ης Οκτωβρίου 1984, υιοθέτησε, με 56 ψήφους υπέρ, 32 κατά και 11 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση (ονομαστική ψηφοφορία).

Εισαγωγή

1. Μπροστά στη συνεχιζόμενη κρίση στον τομέα της απασχόλησης και στο δημοσιονομικό τομέα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας αντιμετωπίζουν αυξανόμενα οικονομικά προβλήματα. Πάνω στο θέμα αυτό η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων παρουσίασε σε μια ανακοίνωση προς το Συμβούλιο μερικές σκέψεις. Στην ανακοίνωση αυτή περιγράφονται το οικονομικό υπόβαθρο, οι μορφές

και οι συνθήκες των διαφόρων συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας στα κράτη μέλη, η εξέλιξη της ανάπτυξής τους από την άποψη των εξόδων και εσόδων, αφενός, καθώς και της κοινωνικής προστασίας, αφετέρου, και της χρηματοδότησής τους.

2. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να εκδώσει για το θέμα αυτό μια γνωμοδότηση πρωτοβουλίας. Τη βάση της γνωμοδότησης αυτής αποτελούν οι εκθέσεις εμπειρογνομόνων για τα συστήματα κοινωνικής

ασφάλειας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σύνοψη των οποίων παρατίθεται στην εισηγητική έκθεση του τμήματος.

3. Οι εκθέσεις που υπέβαλαν οι εθνικοί εμπειρογνώμονες προσανατολίζονταν, κυρίως, στα συστήματα των μισθωτών και αφορούσαν λιγότερο τα συστήματα που αναφέρονται στις άλλες κοινωνικοεπαγγελματικές ομάδες. Για λόγους συνοχής η ΟΚΕ περιορίζεται στα συμπεράσματα που έβγαλε από τις εκθέσεις των εμπειρογνώμων κυρίως (όχι όμως αποκλειστικά) για τα συστήματα που αφορούν τους μισθωτούς. Τα άλλα συστήματα θα μπορούσαν, ενδεχομένως, να αποτελέσουν αντικείμενο μεταγενέστερης γνωμοδότησης.

Οι εκθέσεις που υποβλήθηκαν από τους εθνικούς εμπειρογνώμονες επιτρέπουν την εξαγωγή των ακόλουθων συμπερασμάτων:

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας

4. Η Επιτροπή διαπιστώνει στις σκέψεις της όσον αφορά τα προβλήματα της κοινωνικής ασφάλειας:

«Η κοινωνική ασφάλεια ορίζεται ως το πεδίο που καλύπτεται από την κοινωνική ασφάλιση, συμπεριλαμβανόμενης της ανεργίας, των υπηρεσιών υγείας και των οικογενειακών παροχών. Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας που ισχύουν στα κράτη μέλη της Κοινότητας παρουσιάζουν διαφορές...

‘Όλα τα κράτη μέλη διασφαλίζουν μια προστασία από τους ακόλουθους κινδύνους: ασθένεια, μητρότητα, ανεργία, αναπηρία, γήρας, θάνατος, εργατικά ατυχήματα, επαγγελματικές ασθένειες και οικογενειακά βάρη».

Το μεγαλύτερο μέρος των παροχών (60 % περίπου) αφορά τις περιπτώσεις γήρατος και ασθενειών· μόνο η ασφάλιση γήρατος αντιπροσωπεύει, κατά μέσο, όρο το 1/3 περίπου του συνόλου των παροχών. Συνολικά, οι παροχές σε χρήμα υπερβαίνουν σημαντικά τις παροχές σε είδος και αποτελούν τουλάχιστον το 60 % —κατά πολύ πολλαπλάσιο— των συνολικών δαπανών.

5. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην οργάνωση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας στα κράτη μέλη και γενικά η μεγάλη αυτή ποικιλία συστημάτων οφείλεται σε ιστορικούς λόγους. Στην προκειμένη περίπτωση πρέπει βασικά να γίνεται διάκριση μεταξύ κοινωνικών συστημάτων προς όφελος εκείνων που παρέχουν εξαρτημένη εργασία —που μερικές φορές υποδιαίρονται σε εργάτες, υπαλλήλους και δημόσιους υπαλλήλους— και των συστημάτων για εργαζόμενους για ίδιο λογαριασμό και τους ιδιοκτήτες μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και των ειδικών συστημάτων ποικίλων επαγγελματικών, ή επιχειρηματικών μορφών.

Σε μερικές χώρες υπάρχουν τα λεγόμενα γενικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης που καλύπτουν το σύνολο ή τουλάχιστο την πλειοψηφία των κοινωνικών κινδύνων. Αφορούν το σύνολο ή μεγάλο μέρος του πληθυσμού και χρηματοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό και όχι με εισφορές. Αυτό ισχύει, προπαντός, για τη Δανία και τη Μεγάλη Βρετανία. Στην Ολλανδία υπάρχουν, εκτός από τα γενικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης (που χρηματοδοτούνται από εισφορές της εθνικής φορολογικής αρχής), και υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας που χρηματοδοτούνται με έσοδα από γενικούς φόρους.

Ιδιαίτερα θα πρέπει να αναφερθεί η εθνική υπηρεσία υγείας που αφορά όλες τις κατηγορίες του πληθυσμού στη Μεγάλη Βρετανία, Ιταλία και Δανία. Τα αποτελέσματα της υγειονομικής αυτής υπηρεσίας στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι ακόμη πιο ενδιαφέροντα καθώς καταστούν δυνατό να συνδυαστεί μια λειτουργική αποτελεσματικότητα με μια οικονομική διαχείριση (το Ηνωμένο Βασίλειο είναι η μόνη χώρα, όπου χάρη στην υπηρεσία αυτή, έχει γίνει δυνατό να διατηρηθούν υπό έλεγχο οι δαπάνες για την ασφάλιση κατά των ασθενειών).

Οι εμπειρίες που αποκτήθηκαν σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες μας δείχνουν ότι φιλόδοξα σχέδια μεταρρύθμισης ή εναρμόνισης των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας ποτέ δεν υλοποιήθηκαν, απλώς επειδή οι πληθυσμοί δεν το ήθελαν. Καθώς δήλωνε ο γάλλος εμπειρογνώμονας: «μια ριζική μεταρρύθμιση, που περιλαμβάνει, για παράδειγμα, τη θέσπιση ενιαίου καθεστώτος με την προοδευτική συγχώνευση των διαφόρων επιμέρους καθεστώτων, δεν φαίνεται σήμερα ούτε πραγματοποιήσιμη ούτε ευκαία. Όπως στον τομέα της χρηματοδότησης, η τάση συνίσταται στην πρόοδο με μικρά βήματα».

Όσον αφορά το υπόμνημα της Επιτροπής σχετικά με τα προβλήματα στον τομέα της κοινωνικής ασφάλειας, και γενικότερα σχετικά με μια εναρμόνιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, ο κ. J.H. Petersen επισημάνει ότι, κατά τη γνώμη του, κανένας δανός πολιτικός δεν θα τολμούσε ποτέ να χρησιμοποιήσει τη λέξη «εναρμόνιση». Στη Δανία δεν είναι επιθυμητή μια προς τα κάτω εξομίσωση.

6. Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας χρηματοδοτούνται από εισφορές των εργοδοτών και των εργαζομένων, καθώς και από φόρους, και εδώ υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάλογα με τα ποσοστά των διαφόρων ειδών εσόδων. Στο μεγαλύτερο μέρος των χωρών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας το σπουδαιότερο τμήμα των εσόδων προέρχεται από εισφορές όπου οι συνεισφορές των εργοδοτών κυμαίνονται συχνά από 23 έως 55 % των συνολικών εσόδων της κοινωνικής ασφάλειας, και οι συνεισφορές των προστατευόμενων προσώπων κυμαίνονται από 10 έως 35 %. Στη Δανία, που αποτελεί ρητή εξαίρεση από τους κανόνες αυτούς, το μέρος των εσόδων που αφιερώνεται

νεταί στη χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας υπερβαίνει το μέσο όρο. Στη Μεγάλη Βρετανία η σχέση μεταξύ εισφορών και φόρων για τη χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας είναι λίγο ή πολύ εξισορροπημένη. Το γαλλικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας είναι το σύστημα που εξαρτάται λιγότερο από φόρους στην Ευρώπη.

Στην Ιταλία οι κοινωνικές εισφορές καταβάλλονται για ολόκληρο το μισθό ενώ αντίθετα το ανώτατο ποσό των συντάξεων που πληρώνονται αποτελεί αντικείμενο περιορισμών. Η συμμετοχή του κράτους ανέρχεται σε 25 % αλλά πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι στο πλαίσιο της υποστήριξης της παραγωγικής δραστηριότητας έχει συμφωνηθεί η «δημοσιονομοποίηση» ενός σημαντικού μέρους των εισφορών που βαρύνουν τις επιχειρήσεις.

Όσον αφορά τη χρηματοδότηση της υπηρεσίας υγείας σήμερα, το 63 % επιβαρύνει την εισφορά και το υπόλοιπο το κράτος. Επίσης, οι πολίτες πρέπει να καταβάλουν μια συμμετοχή για ορισμένα φάρμακα, κλινικές αναλύσεις, ακτινογραφίες και παροχή ιατρικών συμβουλών.

7. Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας κάθε άλλο παρά όμοιογενής είναι. Εξάλλου, αποτελεί αντικείμενο μιας εξαιρετικά πολύπλοκης νομοθεσίας.

Στην Ιταλία το Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας προεδρεύεται από εκπρόσωπο των εργαζομένων που ορίζεται από τις εργατικές ενώσεις.

Σε πολλές χώρες οι κοινωνικοί εταίροι διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην ημερήσια διαχείριση του συστήματος και των διαφόρων κλάδων του συστήματος (και αυτό μέσα στα νόμιμα πλαίσια που καθορίζουν οι δημόσιες αρχές). Σε ορισμένες χώρες οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να αναπτύξουν ακόμη και δικές τους πρωτοβουλίες. Σε άλλες χώρες οι συνδικαλιστικές οργανώσεις είναι ακόμη και υπεύθυνες για την εφαρμογή ορισμένων πολιτικών (π.χ. η πληρωμή των επιδομάτων ανεργίας στο Βέλγιο, ταμεία ανεργίας που πρόσκεινται στις συνδικαλιστικές οργανώσεις στη Δανία).

- α) Στη Γαλλία, οι κοινωνικοί εταίροι έχουν αρμοδιότητα στη λήψη αποφάσεων τόσο για τη διαχείριση των ταμείων της κοινωνικής ασφάλειας όσο και για τα μέτρα του κοινωνικού τομέα και του τομέα πολιτικής της υγείας που αφορούν τη συμπλήρωση των νόμιμων παροχών. Ο καθορισμός του ύψους των εισφορών και των παροχών εναπόκειται αποκλειστικά στο κράτος, που αποφασίζει σχετικά ύστερα από συνεννόηση με τους κοινωνικούς εταίρους.
- β) Στην Ελλάδα, επίσης, εφαρμόζεται και ενισχύεται η συμμετοχή των άμεσα ενδιαφερομένων. Με τον τρόπο αυτό εκπροσωπούνται στα διοικητικά συμ-

βούλια των φορέων κοινωνικής ασφάλειας οι εργοδότες, οι εργαζόμενοι, οι συνταξιούχοι, καθώς και οι υπάλληλοι των ιδρυμάτων κοινωνικής ασφάλειας.

- γ) Μια ιδιομορφία στη Δυτική Ευρώπη αποτελεί το αυτόνομο καθεστώς του ομοσπονδιακού ιδρύματος εργασίας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ως αρχή αρμόδια για την ασφάλιση κατά της ανεργίας και την πολιτική της αγοράς εργασίας, το οποίο διοικείται από τριμερές αυτόνομο όργανο στο κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- δ) Στο Βέλγιο, τα όργανα της κοινωνικής ασφάλειας διοικούνται με ισομερή τρόπο από τους εκπροσώπους των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των εργαζομένων και εργοδοτών.
- ε) Στην Ολλανδία, οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι διαχειρίζονται από κοινού τα «Werknemersverzekeringen» (συστήματα κοινωνικής ασφάλισης εργαζομένων) και ένα σημαντικό αριθμό «Volksverzekeringen» (γενικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης).

Εξάλλου, υπάρχουν ορισμένες χώρες, όπως π.χ. η Μεγάλη Βρετανία, η Ιρλανδία και η Δανία (με εξαίρεση τα επιδόματα ανεργίας και τις επαγγελματικές συντάξεις), όπου η κοινωνική ασφάλεια ανάγεται ουσιαστικά στην αρμοδιότητα των δημόσιων αρχών (+ δημόσιοι υπάλληλοι). Στις χώρες αυτές οι κοινωνικοί εταίροι διαδραματίζουν ένα ρόλο άμεσα περιθωριακό, πράγμα που δεν σημαίνει βέβαια ότι δεν έχουν επιρροή στις πολιτικές. Αντίθετα μάλιστα! Στη Δανία, για παράδειγμα, σχεδόν καμιά σχετική απόφαση δεν λαμβάνεται χωρίς προκαταρκτικές διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους.

Συνολικά η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στο σύστημα κοινωνικής ασφάλειας, είτε στη διαχείριση είτε στην κατάρτιση των πολιτικών, αποδείχθηκε ως εμπειρία πολύ θετική.

Λόγοι των οικονομικών δυσχερειών των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας

8. Επειδή η γνωμοδότηση αυτή πρέπει, σύμφωνα με την εντολή της ΟΚΕ, να αναφερθεί στα οικονομικά προβλήματα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας λόγω της οικονομικής κρίσης και της κρίσης στον τομέα απασχόλησης, πρέπει να τονισθεί μεταξύ των σκέψεων της Επιτροπής όσον αφορά τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας η ακόλουθη διαπίστωση:

«Η πορεία των κοινωνικών δαπανών εντάσσεται σε ένα νέο οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο, το οποίο χαρακτηρίζεται από ασθενή οικονομική ανάπτυξη, σημαντικό προϋπολογιστικό έλλειμμα, υψηλό ποσοστό ανεργίας και, σε ορισμένες χώρες, υψηλό ποσοστό πληθωρισμού (. . .)».

«Εντούτοις, τα εσωτερικά προβλήματα των συστημάτων οφείλονται εξίσου, αν όχι περισσότερο, στην οικονομική κρίση, η οποία εξηγεί και τις σημερινές δυσκολίες τους. Πράγματι, φαίνεται ότι η κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας και το ποσοστό ανε-

γίας που απορρέει από αυτήν αποτελούν τη βασική και άμεση αιτία των δυσχερειών που αντιμετωπίζονται στον τομέα της κοινωνικής ασφάλειας».

Στην έκθεση για τη Γαλλία διαπιστώνεται σχετικά:

«Αλλά, πάνω απ' όλα, υπάρχει η ευαισθησία της κοινωνικής ασφάλειας απέναντι στην απασχόληση: σε μια χώρα όπου το 70 % των κοινωνικών εσόδων απορρέει άμεσα από την απασχόληση, είναι φανερό ότι αν η απασχόληση υποφέρει, η κοινωνική ασφάλεια ασθενεί βαρειά».

Στην έκθεση σχετικά με τη Μεγάλη Βρετανία αναφέρεται ότι η έλλειψη οικονομικής ισορροπίας των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας οφείλεται προπαντός στο πρόβλημα της ανεργίας «που έχει σοβαρές επιπτώσεις στα έσοδα που προέρχονται από εισφορές και φόρους (σε πτώση), καθώς επίσης στις δαπάνες για παροχές. Αν προστεθούν αυτοί οι δύο παράγοντες (δηλαδή η μείωση εσόδων από φόρους και από εισφορές κοινωνικής ασφάλισης συν το κόστος των επιδομάτων), υπολογίζεται ότι, αν τα επίπεδα απασχόλησης ήταν στο ύψος που είχαν φθάσει κατά τη δεκαετία του '60, το όφελος που θα προέκυπτε για το εθνικό θησαυροφυλάκιο από τη διαφορά στο επίπεδο απασχόλησης θα έδινε τη δυνατότητα χρηματοδότησης μιας ολόκληρης δεύτερης εθνικής υπηρεσίας υγείας, χωρίς καμία αύξηση στα ποσοστά εισφορών. Αυτό δείχνει το μέγεθος της ανεργίας».

Επίσης, στην έκθεση για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας τονίστηκε πολύ καθαρά ότι το κύριο αίτιο της έλλειψης οικονομικής ισορροπίας του συστήματος της κοινωνικής ασφάλειας δεν πρέπει να αναζητηθεί στο ίδιο το σύστημα, αλλά στη συνεχιζόμενη υψηλή και αυξανόμενη μαζική ανεργία. Έτσι, το 1984 η ανεργία θα στοιχίσει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας 55 δισεκατομμύρια γερμανικά μάρκα που θα διατεθούν μόνο για αποζημιώσεις και άλλες παροχές. Πρέπει να υπολογιστούν, επιπλέον, τα διαφυγόντα κέρδη από φόρους και κοινωνικές εισφορές.

9. Η Επιτροπή αναφέρει και άλλους παράγοντες (από τους οποίους ορισμένοι είναι εσωτερικοί παράγοντες των συστημάτων) που εθύνονται για τις οικονομικές δυσχέρειες των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας κατά την τελευταία δεκαετία, όπως:

- βελτίωση της προστασίας. Η Επιτροπή διευκρινίζει σχετικά ότι: η προστασία που προσφέρει η κοινωνική ασφάλεια έχει αναπτυχθεί σημαντικά αν και παραμένουν κενά όσον αφορά ορισμένες κατηγορίες πληθυσμού, ιδίως στις χώρες όπου οι παροχές είναι σχετικά περιορισμένες. Η ανάπτυξη αυτή είναι αποτέλεσμα μιας ευρείας πολιτικής ομοφωνίας και έχει λάβει διάφορες μορφές ανάλογα με τις χώρες: επέκταση της προστασίας σε κατηγορίες προσώπων που δεν καλύπτονται, δημιουργία νέων παροχών, βελτίωση του επιπέδου των παροχών, ευρύτεροι όροι

παροχής προστασίας' συγχρόνως με την επικράτηση της τάσης να δίνονται παροχές ανάλογες προς το εισόδημα με στόχο τη διατήρηση του προηγούμενου βιοτικού επιπέδου και όχι ενός απλού κοινωνικού κατώτατου ορίου'

- η γήρανση του πληθυσμού στα περισσότερα κράτη μέλη της Κοινότητας'
- η ταχεία αύξηση των δαπανών για την υγεία που διαπιστώνεται σε όλες σχεδόν τις χώρες της Κοινότητας (εκτός από τη Μεγάλη Βρετανία, ιδιαίτερα κατά την τελευταία δεκαετία).

Στους παραπάνω λόγους πρέπει να προστεθούν οι εξής παράγοντες:

- η αύξηση του αριθμού των συντάξεων αναπηρίας, μεταξύ άλλων και λόγω της συνεχιζόμενης υψηλής και αυξανόμενης μαζικής ανεργίας, που παρατηρείται, ιδιαίτερα, στην Ολλανδία, καθώς και στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας'
- η διεύρυνση των παροχών γήρατος σε νέες κατηγορίες εργαζομένων'
- η βελτίωση των παροχών των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας για τα χαμηλότερα επίπεδα εισοδημάτων, πράγμα που τονίζεται ιδιαίτερα στην έκθεση για την Ελλάδα και την Ολλανδία'
- οι αυξανόμενες δαπάνες που είναι αλλότριες προς το σύστημα και οι οποίες έχουν επιβαρύνει τα διάφορα καθεστώτα κοινωνικής ασφάλειας κατά τα τελευταία χρόνια και δεκαετίες χωρίς να προβλεφθούν ανάλογες πηγές πρόσθετων εσόδων'
- η αυξανόμενη προσπάθεια να παρακαμφθεί η ανάγκη καταβολής συνεισφορών και φόρων με την παράνομη απασχόληση καθώς και τον περιορισμό της σχέσης εργασίας.

Άτομα και κατηγορίες του πληθυσμού με ανεπαρκή προστασία

10. Στις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας υπάρχουν κατηγορίες ατόμων, τα οποία καλύπτονται ανεπαρκώς ή αποκλείονται τελείως από τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας. Εδώ υπάγονται κατά πρώτο λόγο οι άνεργοι και οι οικογένειές τους, που αποτελούν μια από τις συνέπειες της μακροχρόνιας ανεργίας που αυξάνει ανησυχητικά.

Έτσι, για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας διαπιστώνεται ότι μόνο το 40 % περίπου όλων των ανέργων λαμβάνουν επίδομα ανεργίας και ότι ήδη περισσότεροι από το 30 % των ανέργων αποκλείονται από οποιαδήποτε οικονομική παροχή. Εκτός αυτού τα ποσά των επιδομάτων προς τους ανέργους βρίσκονται ήδη μετά τις διάφορες περικοπές των τελευταίων ετών τόσο χαμηλά, ώστε για ένα μεγάλο μέρος των θιγομένων βρίσκονται

κάτω από το επίπεδο της κοινωνικής βοήθειας. Μια συνέπεια λοιπόν της μακροχρόνιας και αυξανόμενης μαζικής ανεργίας και των περικοπών των κοινωνικών παροχών είναι η επιδείνωση ορισμένων μορφών φτώχειας στην Κοινότητα και με τον τρόπο αυτό ο εξαναγκασμός ενός πάντα μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού να περιοριστεί στο ελάχιστο κοινωνικό βιοτικό επίπεδο.

Εκτός αυτού, προστατεύονται ανεπαρκώς ιδιαίτερα οι εξής κατηγορίες ατόμων στα πλαίσια των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας: νέοι χωρίς επαγγελματική εμπειρία, παντρεμένες γυναίκες χωρίς δικό τους δικαίωμα για παροχές κοινωνικής ασφάλειας, οικιακοί βοηθοί, μικροσυνταξιούχοι, ηλικιωμένες ανύπανδρες γυναίκες, οικογένειες με πολλά προστατευόμενα τέκνα.

11 Αξίζει σχετικά να αναφερθεί ότι σε μερικά λιγότερο αναπτυγμένα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας το συνολικό επίπεδο των παροχών της κοινωνικής ασφάλειας είναι τόσο χαμηλό ώστε δεν είναι δυνατό σε καμία περίπτωση να επιτευχθεί επαρκής προστασία.

Διαφωτιστική είναι σχετικά η εξής διαπίστωση στην έκθεση για την Ελλάδα:

«Στη χώρα μας το επίπεδο της κοινωνικής ασφάλειας δεν είναι ικανοποιητικό και απέχει σημαντικά από το επίπεδο κάλυψης των άλλων χωρών της ΕΟΚ. Στα δύο τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικές προσπάθειες και έχουν ληφθεί αρκετά μέτρα, τόσο προς την κατεύθυνση της κάλυψης του πληθυσμού, όσο και προς την κατεύθυνση της άξησης και ποιοτικής ανόδου των παροχών. Σαν παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί:

- η συνταξιοδότηση όλων των υπερηλίκων που δεν είχαν ασφαλιστικό δεσμό,
- η επέκταση του ΙΚΑ σε όλη τη χώρα,
- οι μειωμένες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης γι' αυτούς που δούλευαν σε περιοχές που δεν έχει επεκταθεί το ΙΚΑ,
- η γενίκευση της επικουρικής ασφάλισης για όλους του εργαζόμενους με την ίδρυση του TEAM,
- η επέκταση της διαδοχικής ασφάλισης, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των αγροτών η βελτίωση της υποστήριξης της ανεργίας, κλπ.»

12. Υπενθυμίζεται και το πρόβλημα της ανεπαρκούς προσφυγής στις παροχές, φαινόμενο που έχει επίσης διαπιστωθεί και σε άλλες μελέτες, και κυρίως στις εκθέσεις που καταρτίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος της ΕΟΚ για την καταπολέμηση της φτώχειας. Το πιο χαρακτηριστικό σχετικό παράδειγμα δίνεται από τις παροχές κοινωνικής αρωγής στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Σύμφωνα με μια πρόσφατη αντιπροσωπευτική έρευνα, λιγότερες από τις μισές οικογένειες που έχουν δικαίωμα για παροχές κάνουν χρήση του δικαιώματός τους. Ο λόγος είναι, κυρίως, η έλλειψη ενημέρωσης όσον αφορά τις προϋποθέσεις χορήγησης καθώς και εμπόδια κοινωνικού και γραφειοκρατικού χαρακτήρα. Το ίδιο φαινόμενο έχει παρατηρηθεί στη Μεγάλη Βρετανία.

13. Για να καλυφθούν οι αδυναμίες στον τρόπο χρήσης των παροχών κοινωνικής ασφάλειας, θα πρέπει να αναπτυχθούν οι προσπάθειες για μια καλύτερη ενημέρωση και καλύτερη καθοδήγηση του πληθυσμού.

14. Από κοινού λοιπόν υπενθυμίζεται σε διάφορες εκθέσεις των χωρών ότι είναι απαραίτητο, στα πλαίσια των συστημάτων της κοινωνικής ασφάλειας, εκτός από την αρχή της ισοδυναμίας και, κατά συνέπεια, της συμφωνίας των εισφορών αφενός, και των παροχών, αφετέρου, να συμπεριληφθούν και στοιχεία αλληλεγγύης.

Εδώ ανήκει ο υποχρεωτικός χαρακτήρας ενός μεγάλου μέρους των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας με τον οποίο επιτυγχάνεται μια εξίσωση μεταξύ μεγάλων και μικρών κινδύνων, αλλά και το γεγονός ότι, παρά τις άνισες εισφορές ανάλογα με τις δυνατότητες εισοδήματος, μπορούν να εισπράττονται ίσες παροχές ανάλογα με την περίπτωση κινδύνου και αφού ληφθεί υπόψη η κατάσταση της οικογένειας. Περισσότερο χαρακτηριστικά είναι τέτοια στοιχεία αλληλεγγύης στις διάφορες μορφές της λαϊκής ασφάλειας, στις οποίες καταβάλλονται εισφορές σύμφωνα με το εισόδημα και παρέχονται ταυτόσημες παροχές, που διαφοροποιούνται μόνο ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση.

Μια άλλη διόρθωση της αρχής της ισοτιμίας συνίσταται στη διαφοροποίηση του επιπέδου παροχών σύμφωνα με τις ανάγκες του δικαιούχου.

Ενδεχόμενα μέτρα πρόληψης και αποκατάστασης

15. Επειδή το τμήμα αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στα προληπτικά μέτρα της κοινωνικής πολιτικής, γιατί με τον τρόπο αυτό μπορεί να παρεμποδισθεί η εμφάνιση κινδύνου και περιπτώσεων ανάγκης και, συνεπώς, ανθρώπινου πόνου και ταυτόχρονα να αποφευχθεί κοινωνικό κόστος, η ΟΚΕ εξέτασε, μεταξύ άλλων, και τις δυνατότητες και τα προβλήματα των προληπτικών μέτρων στον τομέα των συστημάτων της κοινωνικής ασφάλειας.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα κοινωνικής πολιτικής που είναι προσανατολισμένη ιδίως προς προληπτικά μέτρα βρίσκεται στη Δανία. Σύμφωνα με την έκθεση για τη Δανία αποτελεί στόχο της κοινωνικής ασφάλειας να περιοριστεί η εμφάνιση βασικών προβλημάτων κοινωνικής προσαρμογής ή η απώλεια εισοδήματος και να παρασχεθεί ενεργός βοήθεια για την επίλυση παρόμοιων προβλημάτων στους τομείς που παρουσιάζονται.

Το δανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας στηρίζεται, συνεπώς, στις εξής αρχές:

- αρχή της πρόληψης: πρέπει να επιδιωχθεί στο μέτρο του δυνατού και με έγκαιρες και εντατικές προσπάθειες ο περιορισμός του αριθμού των περιπτώσεων, στις οποίες είναι αναγκαία η παροχή διαρκούς ή μακροπρόθεσμης ενίσχυσης·
- αρχή της απώλειας εισοδήματος: η απώλεια εισοδήματος (ανεργία, ασθένειες, εργατικά ατυχήματα κλπ.) περιέχει τον κίνδυνο δημιουργίας κοινωνικών προβλημάτων και συνεπάγεται υψηλή οικονομική αποζημίωση·
- αρχή της ύπαρξης αναγκών και αρχή της επανόρθωσης: την αφετηρία αποτελούν πραγματικές ανάγκες και όχι υποθέσεις για τις αιτίες των αναγκών. Βασίζεται σε μια συνολική αρχή που λαμβάνει υπόψη τη γενική κατάσταση των ασθενών: προσωπική, οικογενειακή, εργασιακή κλπ. Η αρχή της επανόρθωσης: όταν συμβεί ατύχημα χορηγείται προσωρινή βοήθεια και παροχές με σκοπό να βελτιωθεί η ικανότητα για εργασία. Η μόνιμη παροχή βοήθειας πρέπει να περιορίζεται όσο είναι δυνατό σε περιπτώσεις που δεν έχουν προοπτική αποκατάστασης.

Για το λόγο αυτό η πληροφόρηση και η καθοδήγηση αποτελούν βασικά στοιχεία των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας στη Δανία.

16. Περαιτέρω προβλέπονται οι εξής κατηγορίες μέτρων στη Δανία, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες προτεραιότητες:

- γενική πρόληψη κατά της εμφάνισης κοινωνικών προβλημάτων (π.χ. μέτρα υπέρ των παιδιών και των νέων, για την πρόληψη των ασθενειών, στον τομέα της απασχόλησης, σε σχέση προς τις συνθήκες στον τόπο εργασίας)·
- καθαυτό προληπτικά μέτρα κοινωνικής πολιτικής (π.χ. παροχή αγωγής από αδελφές νοσοκόμες, παιδοκόμους, προσωπικό κατ' οίκον θεραπείας, οικιακές βοηθούς, σχολεία, γενικούς ιατρούς, κλπ., παροχή πληροφοριών και συμβουλών)·
- πρόληψη κατά κοινωνικών προβλημάτων σε περίπτωση ατόμων που είναι εκτεθειμένα σε κίνδυνο·
- λύση κοινωνικών προβλημάτων που έχουν ήδη προκύψει και πρόληψη άλλων κοινωνικών προβλημάτων·
- σε περίπτωση που τα προληπτικά μέτρα δεν είναι αποτελεσματικά ή πρέπει να ανασταλούν, παρέχονται μακροπρόθεσμες παροχές σύμφωνα με το νόμο για τη συνταξιοδότηση λόγω γήρατος.

17. Μια πιο εκτεταμένη προληπτική πολιτική στα πλαίσια των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας πραγματοποιείται στην Ολλανδία, ιδίως στα πλαίσια της υποχρεωτικής ασφάλειας ασθένειας, π.χ. με εκστρατείες για εμβολιασμό, κινητά ψυχιατρεία και ειδική θεραπευτική αγωγή σε πολυκλινικές στα νοσοκομεία, με διατάξεις για την προστασία της υγείας των εργαζομένων, με μέτρα για την πρόληψη των ασθενειών στα πλαίσια της φροντίδας για την υγεία, καθώς και με την πολιτική για τον περιορισμό των ατόμων που χρειάζονται τις κοινωνικές υπηρεσίες κατά την οποία σημαντικότερη υποχρέωση των επιχειρήσεων θεωρείται η καταβολή κάθε προσπάθειας, στα πλαίσια της επαγγελματικής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, όπως προβλέπει η «arbeidsomstandighedenwet», (νομοθεσία για τις συνθήκες εργασίας), για να αποφευχθεί η αναπηρία των εργαζομένων και η απόλυσή τους από την εργασία τους.

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι σε ορισμένες χώρες της Κοινότητας υπάρχουν νόμοι στα πλαίσια των οποίων οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να απασχολούν ορισμένο αριθμό αναπήρων· αυτό συμβαίνει, κυρίως, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Γαλλία και στο Βέλγιο.

18. Η επαγγελματική και ιατρική αποκατάσταση αποκτά επίσης όλο και μεγαλύτερη σημασία στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στα πλαίσια του Ομοσπονδιακού Ιδρύματος Εργασίας, και των συστημάτων ασφάλειας ασθένειας, σύνταξης και ατυχημάτων.

Στην Ιρλανδία δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην προληπτική πολιτική κατά της ανεργίας. Υπάρχει μια ολόκληρη σειρά μέτρων που έχουν ληφθεί για την τοποθέτηση σε εργασία, αναπροσαρμογή, ανακύκλωση κλπ. Στην Ελλάδα η προληπτική πολιτική βασίζεται, ιδίως, στην προληπτική ιατρική. Το ίδιο συμβαίνει και στο Λουξεμβούργο, στο Βέλγιο και στην Ιταλία, όπου καταβάλλεται ιδίως προσπάθεια για τη μείωση εργατικών ατυχημάτων.

Συνολικά μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι οι προληπτικές πολιτικές που ακολουθούνται είχαν θετικά αποτελέσματα, τόσο στο οικονομικό επίπεδο (όπως το δείχνει π.χ. η βελγική έκθεση) όσο και στο επίπεδο εμφάνισης των κινδύνων.

Διαρθρωτικά προβλήματα της χρηματοδότησης των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας

19. Από την εξέταση των σχετικών εκθέσεων για τα διάφορα κράτη μέλη προκύπτει ότι δεν υπάρχουν θαυματοργές λύσεις και ότι οι μεγάλες χρηματοδοτικές μεταρρυθμίσεις θα είχαν πολύ απροσδιόριστες επιπτώσεις και δύσκολα θα μπορούσαν να υποστηριχθούν πολιτικά. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις θα είναι δυνατό να αναληφθεί δράση έξω από το πλαίσιο αυτό. Σχετικά με

το θέμα αυτό θα ήταν δυνατό να εξετασθούν, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές της κατάστασης των κρατών μελών, είτε μικρές αυξήσεις των εισφορών, είτε αυξήσεις των ανώτατων ορίων των εισφορών στα διάφορα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας, είτε η καθιέρωση χαμηλών αυξήσεων με τη μορφή φόρου. Σε ορισμένες χώρες, οι κυβερνήσεις μείωσαν επίσης το επίπεδο ορισμένων κοινωνικών παροχών και, κατά συνέπεια, μείωσαν την κοινωνική προστασία των ασφαλισμένων, χωρίς να ζητήσουν ταυτόχρονα για όλες τις περιπτώσεις μια ανάλογη προσφορά από εκείνους που είναι οι κύριοι υπαίτιοι της απότομης αύξησης ορισμένων δαπανών (για παράδειγμα, οι ειδικευμένοι ιατροί, ορισμένα άλλα ιατρικά επαγγέλματα, η βιομηχανία φαρμάκων, οι βιομήχανοι και οι χρήστες ιατρικού εξοπλισμού και οργάνων, οι διοικητικές δαπάνες, ...).

20. Σε διάφορες εκθέσεις (Γαλλία, Ολλανδία, Ιρλανδία, Βέλγιο, Ιταλία ...) αναφέρεται ότι οι εισφορές στο σύστημα κοινωνικής ασφάλειας υπολογίζονται και καταβάλλονται με βάση το μισθό. Αυτό ζημιώνει τις έντασης εργασίας επιχειρήσεις και μπορεί να προκαλέσει με τον τρόπο αυτό αρνητικά αποτελέσματα από την άποψη της πολιτικής απασχόλησης. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις έντασης κεφαλαίου επιβαρύνονται συγκριτικά λιγότερο με τη χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας. Επιπλέον, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η μεταβολή της τεχνολογίας και τα μέτρα ορθολογισμού προκαλούν κατάργηση θέσεων απασχόλησης και μειώνουν, κατά συνέπεια, τα έξοδα των επιχειρήσεων. Εκτός αυτού, με την εντατικοποίηση της εργασίας ορισμένοι εργαζόμενοι εκτίθενται σε αυξημένους ή νέους κινδύνους για την υγεία, πράγμα που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των κοινωνικών δαπανών. Σχετικά με το θέμα αυτό δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι οι τεχνικές μεταβολές μπορούν επίσης να συμβάλλουν στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Εκτός αυτού προκύπτουν και άλλες κοινωνικές δαπάνες επειδή η μεταβολή της τεχνολογίας δεν προκαλεί μόνο τη δημιουργία υπερεξιδικευμένων επαγγελματιών, αλλά οδηγεί επίσης και στην κατάργηση ορισμένων ειδικοτήτων.

21. Μια διαφωτιστική περίληψη του συνόλου των σχετικών προβλημάτων περιλαμβάνει η έκθεση για τη Γαλλία. Στην έκθεση αυτή απαριθμούνται τα αποτελέσματα διαφόρων μελετών σχετικά με τις επιδράσεις μιας ενδεχόμενης διεύρυνσης της βάσης υπολογισμού για τις εισφορές στα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας (με βάση την προστιθέμενη αξία των επιχειρήσεων αντί των ημερομισθίων και των μισθών):

«— Το σημερινό σύστημα ζημιώνει την απασχόληση προς όφελος του κεφαλαίου και αποτελεί εμπόδιο στις προσλήψεις. Εκτός αυτού το σύστημα που στηρίζεται σε εισφορές επιφέρει σε περιόδους κρίσης μείωση των εσόδων (οι άνεργοι δεν πληρώνουν καθόλου ή το πολύ-πολύ συμβολικές εισφορές).

— Αφετέρου, αν αντί των ημερομισθίων επιλεγόταν η προστιθέμενη αξία ως βάση εκτίμησης θα ζημιώνονταν οι επιχειρήσεις έντασης κεφαλαίου οι οποίες γενικά είναι πιο αποδοτικές, πράγμα που θα μπορούσε να υποκρύπτει τον κίνδυνο μιας „επιπεδοποίησης“ προς τα κάτω και θα είχε μόνο περιθωριακές θετικές επιπτώσεις στην απασχόληση».

Όσον αφορά την ενδεχόμενη δημοσιονομικοποίηση του συστήματος πρέπει να παρατηρηθεί ότι ο καθορισμός των προϋποθέσεων της δημιουργεί πολυάριθμα προβλήματα:

- Η προσφυγή στο φόρο προστιθέμενης αξίας θα μπορούσε να οδηγήσει στην αύξηση των τιμών καταναλωτή και να ενισχύσει τον πληθωρισμό.
- Η αύξηση των προοδευτικών φόρων εισοδήματος ή μια ιδιαίτερη και αναλογική φορολογία στα συνολικά εισοδήματα θα μπορούσε να γίνει αισθητή από τα μέσα και υψηλά εισοδηματικά κλιμάκια ως ανυπόφορη και να επηρεάσει δυσμενώς την αποταμίευση.

Μια ενδεχόμενη δημοσιονομικοποίηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας θα μπορούσε να δημιουργήσει και προβλήματα όσον αφορά τη διατήρηση της διαχείρισης του συστήματος της κοινωνικής ασφάλειας σε ισομερή βάση.

22. Σαν μια δυνατή λύση τονίζεται στην έκθεση για τη Γαλλία ότι μπορεί να είναι σκόπιμη «η δημιουργία αποθεμάτων σε περίοδο οικονομικής ανάπτυξης με σκοπό να χρησιμοποιηθούν σε περίοδο οικονομικής κρίσης».

23. Όσον αφορά τις δυνατότητες για τη βελτίωση της εισοδηματικής βάσης των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας είναι αξιοσημείωτο ότι στη Γαλλία και στο Βέλγιο συμμετέχουν και δημόσιοι υπάλληλοι στη χρηματοδότηση των συστημάτων ασφάλισης ανέργων (εισφορές αλληλεγγύης).

24. Επίσης, αξιοσημείωτη είναι η διαπίστωση στην έκθεση από τη Μεγάλη Βρετανία ότι «τα όρια των κοινωνικών δαπανών, σύμφωνα με τις μέχρι τώρα εμπειρίες, είναι μάλλον ψυχολογικά παρά οικονομικά».

25. Επισημαίνεται ακόμη σε διάφορες εκθέσεις χωρών η ανάγκη περιορισμού της αύξησης των εξόδων του τομέα υγείας. Πρόκειται ιδιαίτερα για την ανάσχεση του πολλαπλασιασμού των ιατρικών και των παραϊατρικών υπηρεσιών (μεταξύ άλλων, τεχνικές παροχές, δαπάνες εργαστηρίου βιολογικής κλινικής), της υπερκατανάλωσης φαρμάκων, για τη μείωση των εξόδων κλινικής παραμονής και για τον καλύτερο έλεγχο της ανάπτυξης των νοσοκομειακών διαρθρώσεων.

Μια πιο φιλόδοξη πολιτική στον τομέα της πρόληψης μπορεί επίσης να συμβάλει, μεσοπρόθεσμα, στον καλύ-

τερο έλεγχο και ακόμη στη μείωση των κοινωνικών δαπανών (βλ. για παράδειγμα τις εμπειρίες στο Λουξεμβούργο). Η τάση ιδιωτικοποίησης μικρών κινδύνων στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης που έχει ήδη σημειωθεί σε ορισμένες χώρες, ενδέχεται να οδηγήσει σε κατεύθυνση ακριβώς αντίθετη από εκείνη μιας προληπτικής πολιτικής.

Τάσεις για ιδιωτικοποίηση των κοινωνικών παροχών

26. Σε διάφορες εκθέσεις για τις χώρες αναφέρεται ότι λόγω των ελλειμμάτων που παρουσιάζουν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας, ως συνέπεια της συνεχιζόμενης υψηλής και αυξανόμενης μαζικής ανεργίας καθώς και άλλων παραγόντων που έχουν ήδη προαναφερθεί, διακρίνονται τάσεις για τη μεταφορά τμημάτων της κοινωνικής ασφάλειας από τα συστήματα που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο σε ένα ιδιωτικό σύστημα. Στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται, προπαντός, για την ασφάλεια ασθένειας και την ασφάλεια γήρατος.

Η ΟΚΕ θεωρεί, ωστόσο, ότι η απαιτούμενη αλληλεγγύη ανάμεσα στις διάφορες κατηγορίες ασφαλισμένων μπορεί να υπάρξει μόνο αν το βασικό μέρος της εγγύησης απορρέει από ένα υποχρεωτικό σύστημα.

27. Είναι ασφαλώς ορθό, όπως αναφέρεται στην έκθεση για την Ολλανδία, «να εξευρεθεί μια σωστή ισορροπία ανάμεσα στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και στην ευθύνη που έχουν τα άτομα και οι κοινωνικές κατηγορίες». Ωστόσο, αυτό δεν μπορεί να σημαίνει ότι ολοένα και περισσότερες παροχές των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας μεταφέρονται σε ιδιωτικά χέρια και τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας συγκεντρώνονται τελικά σε μικρό αριθμό κοινωνικών ομάδων.

Αυτό θα αποτελούσε αντίφαση προς τη βασική αρχή της κοινωνικής ασφάλειας, η οποία αποβλέπει στη λήψη έγκαιρης πρόνοιας για τους καθημερινούς κινδύνους ή, εφόσον είναι δυνατόν, ακόμη και για την αποτροπή της εμφάνισης τέτοιων κινδύνων.

Αυτό θα αποτελούσε μια οπισθοδρόμηση από τα σύγχρονα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας όπως έχουν δημιουργηθεί μετά από προσπάθειες δεκαετιών στα κράτη της ΕΟΚ και όπως αρχίζουν να σχηματίζονται στα λιγότερο αναπτυγμένα νέα κράτη μέλη της Κοινότητας. Αυτό θα σήμαινε μια αντίθετη πορεία προς τη σκέψη της προληπτικής κοινωνικής ασφάλειας, με την οποία όχι μόνο αποφεύγονται περιπτώσεις ανάγκης, αλλά και μειώνονται τα κοινωνικά έξοδα, και ό,τι θα έπρεπε να αναπτυχθεί περαιτέρω επειγόντως, σύμφωνα με τις αναφορές των διαφόρων εκθέσεων για τις χώρες. Ο δανός εμπειρογνώμονας προβλέπει άλλωστε, μακροπρόθεσμα, μεγάλα προβλήματα στη δανική κοινωνία λόγω ανάπτυξης ενός συμπληρωματικού συστήματος παροχής ιδιωτικών συντάξεων.

28. Αποκαλυπτικές είναι και οι αναφορές στην έκθεση για την Αγγλία ότι η εθνική υπηρεσία υγείας δεν είναι αναγκαστικά απαραίτητο να διανοίγει ένα σημαντικό πεδίο για την ιδιωτική ασφάλιση, όπως αυτό υποστηρίζεται συχνά, εφόσον χρηματοδοτείται με επαρκή τρόπο, όπως το αποδεικνύει το παράδειγμα της κοινοτικής υπηρεσίας υγείας στη Δανία.

«Μεγαλύτερες προσπάθειες και κίνητρα για τη μείωση των καταλόγων αναμονής για μικρότερες χειρουργικές επεμβάσεις και περισσότερες δυνατότητες για πλεονεκτήματα στην εθνική υπηρεσία υγείας, θα μπορούσαν να εμποδίσουν την εξέλιξη αυτή. Με την ανάπτυξη της κοινωνικής ασφάλισης στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη χορήγηση παροχών σημαντικής αξίας, κυρίως σε ενιαία βάση, η φτώχεια μειώθηκε σχετικά περισσότερο από ό,τι σε άλλες χώρες».

Πρέπει επίσης να διαπιστωθεί ότι η υψηλή ποιότητα και το επίπεδο των παροχών (π.χ. για την ασφάλιση κατά της ασθένειας) αποτελούν σοβαρή τροχοπέδη στην ανάπτυξη των ιδιωτικών συστημάτων.

Σταθεροποιητικός ρόλος του κοινωνικού προϋπολογισμού στην κατάσταση της οικονομίας και της απασχόλησης

29. Διαφωτιστική είναι σχετικά η διαπίστωση στις σκέψεις της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας όσον αφορά τα προβλήματα κοινωνικής ασφάλειας:

«Η κοινωνική προστασία δεν πρέπει να θεωρείται ως επιβάρυνση της οικονομίας. Αποτελεί προϋπόθεση για τη διατήρηση του υψηλού επιπέδου εξειδίκευσης, αποτελεσματικότητας και δραστηριοποίησης στην ευρωπαϊκή οικονομική ζωή. Εκτός αυτού τα αφαιρούμενα ποσά δεν εξαφανίζονται από το οικονομικό κύκλωμα, αλλά επανέρχονται σε αυτό με τη μορφή παροχών που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας και, συνεπώς, αποτρέπουν μια περαιτέρω επιδείνωση ιδίως σε ορισμένες περιοχές.

Τέλος, πολλές δραστηριότητες εξαρτώνται από τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας. Ιδίως οι υγειονομικές υπηρεσίες απασχολούν πολλούς εργαζομένους. Αποτελούν θέσεις εργασίας για ιατρούς, φαρμακοποιούς, οδοντίατρους κλπ. και μια σημαντική βάση επιβίωσης διαφόρων βιομηχανικών κλάδων (φαρμακευτική βιομηχανία, αλλά και χημική βιομηχανία και ηλεκτρονική).

Το κόστος του εργατικού δυναμικού είναι υψηλότερο στις χώρες της Κοινότητας απ' ό,τι στις περισσότερες χώρες του κόσμου. Αυτές οι διαφορές οφείλονται στις μισθολογικές διαφορές, αλλά επίσης και στη διαφορά των επιπέδων κοινωνικής προστασίας, η οποία εξασφαλίζεται χάρη στους πόρους που προέρχονται από τους φόρους και τις κοινωνικές εισφο-

ρές, οι οποίες βαρύνουν εν μέρει τους εργοδότες. Το υψηλό κόστος του εργατικού δυναμικού μπορεί να έχει αποφασιστική επίδραση στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, ιδίως σε ορισμένους τομείς που είναι ευαίσθητοι στον ανταγωνισμό των χωρών του τρίτου κόσμου, όπως στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας, της ενδύσεως, της βιομηχανίας υποδημάτων, των ναυπηγείων. Οι ενδεχόμενα δυσάρεστες συνέπειες για την απασχόληση είναι προφανείς».

Φυσικά, όταν το κόστος της κοινωνικής προστασίας φθάνει σε ένα ορισμένο επίπεδο (σε ποσοστό του ΑΕΠ), τα φορολογικά και κοινωνικά βάρη προσκρούουν, όπως διαπιστώνει η Επιτροπή, στην αντίδραση εκείνων που καταβάλλουν τις εισφορές και των φορολογουμένων. Η Επιτροπή παρατηρεί δικαιολογημένα, στο πλαίσιο αυτό, ότι οι φορολογούμενοι και εκείνοι που καταβάλλουν εισφορές διαπιστώνουν κυρίως τι πληρώνουν χωρίς να γνωρίζουν πάντα τι πράγματι λαμβάνουν με τη μορφή κοινωνικών υπηρεσιών και παροχών.

30. Όπως γίνεται σαφές στις διάφορες εκθέσεις για τις χώρες, συχνά εκφράζεται η γνώμη ότι λόγω της συνεχιζόμενης και αυξανόμενης μαζικής ανεργίας, καθώς και της δημογραφικά υπερβολικής γήρανσης του πληθυσμού οι δαπάνες των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας έχουν αυξηθεί σημαντικά. Με τον τρόπο αυτό η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες μέλη είναι εκτεθειμένη σε κινδύνους. Όπως αναφέρεται σχετικά περαιτέρω στη γαλλική έκθεση, και εδώ πρόκειται για μια προσχεδιασμένη και βιαστική ιδέα, «γιατί οι εισφορές αυτές δεν είναι αναγκαστικά άχρηστες και κατά κανόνα δεν είναι καθόλου άχρηστες».

Σαν παράδειγμα αναφέρεται ο τομέας της υγείας:

«Βέβαια οι κρατήσεις που προορίζονται για τη συντήρηση του τομέα της υγείας είναι πολύ χρήσιμες για την απασχόληση. Στη Γαλλία ο τομέας αυτός είναι φορέας περισσότερων από 1 εκατομμυρίου θέσεων απασχόλησης. Συνεπώς, δεν είναι ουδέτερος από οικονομική άποψη».

31. Στην ολλανδική έκθεση αναφέρεται ότι οι περικοπές που έχουν γίνει στις κοινωνικές παροχές έχουν οδηγήσει σε σημαντικές αναταραχές στην κοινωνία.

«Οι ολλανδικές συνδικαλιστικές οργανώσεις όχι μόνο αντιτίθενται στις δραστικές αυτές περικοπές, αλλά έχουν επίσης υποβάλει εναλλακτικές προτάσεις υπέρ της διατήρησης της αγοραστικής δύναμης των δημόσιων υπαλλήλων και όσων αναγκάζονται να καταφεύγουν στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης».

32. Και στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας οι συνδικαλιστικές οργανώσεις κατέστησαν επανειλημμένως σαφές ότι οι περικοπές που γίνονται από χρόνια στις κοινωνικές παροχές αποτελούν μια κοινωνικά απαράδεκτη μονομερή μετατόπιση του κόστους της οικονομικής κρίσης και της κρίσης στον τομέα της απασχόλησης προς τις κοινωνικά ασθενέστερες κατηγορίες, οι οποίες

επιδεινώνουν τις κοινωνικές συγκρούσεις και οδηγούν σε μια σημαντική, από την άποψη της πολιτικής απασχόλησης, παράλογη κατάργηση μιας ζήτησης με αγοραστική δύναμη.

Συμπεράσματα

33. Όπως προκύπτει σαφώς από τις εκθέσεις για τις χώρες, η οικονομική κρίση και η κρίση στον τομέα της απασχόλησης και η συνεπαγόμενη ανεργία αποτελούν τον κύριο λόγο ενός σημαντικού μέρους της έλλειψης οικονομικών ισορροπιών των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας. Ως περαιτέρω λόγοι για τις οικονομικές δυσχέρειες των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας αναφέρονται διαρθρωτικές ανισότητες, και ιδίως: η υπερβολική γήρανση του πληθυσμού, η αύξηση των δαπανών στον τομέα υγείας, καθώς και η υπαγωγή νέων κατηγοριών εργαζομένων στις παροχές χωρίς ανάλογες εισφορές. Για το λόγο αυτό πρέπει να έχει προτεραιότητα στην οικονομική και κοινοτική πολιτική των κρατών μελών η εξασφάλιση των βάσεων των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας με αποτελεσματικές πολιτικές οικονομικής ανάκαμψης και απασχόλησης. Η επίτευξη μιας, από άποψη κοινωνικής πολιτικής, επιθυμητής υψηλής ποιότητας οικονομικής ανάπτυξης, συμβάλλει συγχρόνως και στη βελτίωση των προϋποθέσεων για τη χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας.

Στις χώρες της Κοινότητας διαπιστώνεται μια χαρακτηριστική σχέση μεταξύ των επιπέδων της κοινωνικής προστασίας και των οικονομικών αποδόσεων. Υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ, αφενός μεν, της κοινωνικής προστασίας των εργαζομένων και, αφετέρου, των αποδόσεων και της οικονομικής ανάπτυξης με την έννοια ότι μια καλή κοινωνική προστασία υποβοηθεί την υψηλής ποιότητας οικονομική ανάπτυξη. Επιβάλλεται λοιπόν μελλοντικά η εξασφάλιση ενός κατάλληλου επιπέδου κοινωνικής ασφάλειας στα διάφορα κράτη μέλη.

34. Εκτός αυτού οι δημόσιοι προϋπολογισμοί, καθώς και οι προϋπολογισμοί των φορέων της κοινωνικής ασφάλειας επιτελούν μια σημαντική λειτουργία που σταθεροποιεί την ανάπτυξη της οικονομίας και συγχρόνως εξασφαλίζει απασχόληση. Οι παροχές που καταβάλλονται πέρα από τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας επιστρέφονται πάλι στο οικονομικό κύκλωμα με τη μορφή ζήτησης με αγοραστική δύναμη και διαδραματίζουν με τον τρόπο αυτό ένα σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της οικονομικής δραστηριότητας. Παράλληλα δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι το αυξανόμενο κόστος των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας οδηγεί, ιδίως λόγω της συνεχιζόμενης και αυξανόμενης ανεργίας, αλλά και των άλλων παραγόντων που αναφέρθηκαν, σε οικονομικές επιβαρύνσεις για τους υπόχρεους σε πληρωμή εισφορών και φόρων είτε για τους κρατικούς προϋπολογισμούς. Πρόκειται, συνεπώς, για την εξεύρεση ισορροπίας ανάμεσα στη διατήρηση της αγοραστικής δύναμης, από τη μια πλευρά, και τη διαφύλαξη των αναγκαίων μέσων για τη χρηματοδότηση της οικονομικής ανάκαμψης.

35. Περαιτέρω οι κοινωνικές παροχές έχουν σε σημαντική έκταση παραγωγικό και επενδυτικό χαρακτήρα. Σημαίνουν επενδύσεις στην υγεία και στην κατάρτιση των εργαζομένων, οι οποίοι είναι για την οικονομική ανάπτυξη τουλάχιστον τόσο σημαντικοί όσο και η επένδυση κεφαλαίων. Για παράδειγμα, πρέπει για τη διατήρηση της εξασφάλισης της υγείας να απασχολούνται πολλοί εργαζόμενοι. Επιπλέον, δημιουργούνται με τον τρόπο αυτό δυνατότητες απασχόλησης για διάφορους βιομηχανικούς κλάδους (ιδιαίτερα τη φαρμακευτική βιομηχανία, αλλά και τη χημική βιομηχανία και την ηλεκτρονική).

36. Τα συστήματα της κοινωνικής ασφάλειας όχι μόνο προστατεύουν τους εργαζόμενους και τις οικογένειές τους σε οικονομικά καλές περιόδους, αλλά ένας από τους κυριότερους ρόλους τους συνίσταται στην εξασφάλιση επαρκούς προστασίας και σε οικονομικά κακές περιόδους. Ιδίως τότε απαιτείται η διατήρηση και η ενίσχυση της αρχής της αλληλεγγύης, διαμέσου μιας υποχρεωτικής ασφάλισης για όλους.

37. Στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι και τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας πρέπει να προσαρμόζονται όσον αφορά τα έσοδα και τα έξοδά τους στην επιδεινωθείσα οικονομική κατάσταση. Σε περιόδους μείωσης του αναπτυξιακού ρυθμού του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος και οι παροχές των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας δεν είναι πια δυνατό να αυξάνονται όπως σε περιόδους υψηλής οικονομικής ανάπτυξης. Στην προκειμένη περίπτωση έχει σημασία να δημιουργηθεί μια μεγαλύτερη ισορροπία μεταξύ της επιβάρυνσης του ενεργού εργαζόμενου πληθυσμού με εισφορές στα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας και των παροχών από τα συστήματα αυτά. Η αναγκαία βελτίωση της δομής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας θα αποτελούσε επίσης μια συμβολή στην οικονομική σταθερότητα. Απαραίτητες, συνεπώς, ιδιαίτερα είναι η δημιουργία μεγαλύτερης διαφάνειας όσον αφορά τις δαπάνες, η βελτίωση της ενημέρωσης, η απαγόρευση ή κατάργηση αλλότριων προς το είδος της ασφάλισης παροχών ή η αντίστοιχη θέσπιση κατάλληλων πηγών εσόδων για την κάλυψή τους, η ενίσχυση της συνυπευθυνότητας των ατόμων, η παρεμπόδιση λανθασμένων κινήτρων ή προσανατολισμών. Η απαραίτητη προσαρμογή των παροχών των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας προς την επιδεινωθείσα οικονομική και δημοσιονομική κατάσταση των κρατών μελών πρέπει να πραγματοποιείται ισόρροπα κατά τρόπο που να μη επιβαρύνονται κατά προτεραιότητα ή αποκλειστικά οι κοινωνικά ασθενέστερες κατηγορίες πληθυσμού, αλλά και οι ανώτερες κατηγορίες εισοδημάτων. Παράλληλα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι οι κοινωνικές παροχές αποτελούν ζήτηση με αγοραστική δύναμη, που είναι απαραίτητες για την οικονομική αναζωογόνηση και βελτίωση της κατάστασης στην απασχόληση. Αυτό όμως δεν πρέπει να σημαίνει ότι —όπως προφανώς είναι η πολιτική λιτότητας σε πολλές χώρες μέλη— κατά προτεραιότητα ή αποκλειστικά τα φορτία της αναμφίβολα

απαραίτητης οικονομικής και κοινωνικής προσαρμογής προς την κρίση της οικονομίας, της απασχόλησης και της δημοσιονομίας θα φορτώνονται στους παραλήπτες των κοινωνικών παροχών, ενώ ένα μέρος των κατηγοριών ανωτέρων εισοδημάτων θα παραμένουν άθικτες. Αυτό δεν σημαίνει μόνο μια όξυνση των κοινωνικών συγκρούσεων με όλες τις αρνητικές συνέπειες για τους πληττόμενους, όπως και για το σύνολο της οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και μείωση της αγοραστικής δύναμης που είναι πιστικά απαραίτητη για την οικονομική ανάπτυξη ιδίως στις ασθενέστερες κατηγορίες εισοδημάτων. Εκτός αυτού υπάρχουν μερικοί τομείς των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, στους οποίους απαιτείται πειγόντως μια μείωση των εξόδων. Αυτό ισχύει προπαντός για τα εισοδήματα των ιατρών, καθώς και των παραγωγών φαρμάκων στον τομέα της υγείας. Εκτός αυτού υπάρχουν μερικοί τομείς των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, στους οποίους απαιτείται πειγόντως μια μείωση του κόστους, ιδίως όσον αφορά τα εισοδήματα ορισμένων ιατρών, εκπροσώπων ορισμένων άλλων ιατρικών επαγγελμάτων, ενός μέρους των φαρμακευτικών εργαστηρίων κλπ. Αυτό θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χάρη σε ένα προγραμματισμό των νοσοκομειακών υποδομών και της εγκατάστασης βαρέων εξοπλισμών (scanner), καθώς και με έναν καλύτερο έλεγχο των τεχνικών παροχών και της προσφυγής σε εξετάσεις εργαστηρίου, της βιολογικής κλινικής, κλπ. Μια προληπτική πολιτική υγείας και μια υγειονομική εκπαίδευση θα ήταν ιδιαίτερα ενδεδειγμένες, για να συμβάλουν στον περιορισμό του κόστους στον τομέα υγείας. Εναπόκειται στις κυβερνήσεις να ενεργήσουν με τρόπο ώστε, σε όλες τις χώρες, όλοι οι πολίτες να έχουν πρόσβαση σε αποτελεσματικές υπηρεσίες στον τομέα της υγείας. Επίσης η πρόληψη των βλαβών υγείας στους τόπους εργασίας με ανθρώπινες συνθήκες εργασίας καθώς και επαρκείς υπηρεσίες ιατρικής της εργασίας μπορεί να αποτελέσει σχετικά σημαντική συμβολή. Εκτός αυτού δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι η αποτελεσματική καταπολέμηση της ανεργίας, και ιδιαίτερα της μακροχρόνιας ανεργίας μπορεί επίσης να συμβάλει στη μείωση του κόστους του τομέα υγείας. Όσο μεγαλύτερη είναι η διάρκεια της υψηλής ανεργίας, τόσο περισσότερο σωρεύονται οι περιπτώσεις σοβαρών βλαβών της υγείας, ιδιαίτερα στις κατηγορίες ατόμων που θίγονται από τη μακροχρόνια ανεργία, με ανάλογο κόστος για τα δημόσια συστήματα υγείας.

38. Ενόψει των κοινωνικοοικονομικών εξελίξεων, και ιδιαίτερα της αύξησης της ανεργίας, από τη μια πλευρά, και της σημασίας των κοινωνικών δαπανών, από την άλλη, πρέπει να εξετάσουμε, με την προοπτική μιας πιο εσπευσμένης ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, τη δυνατότητα ενός νέου καθορισμού των ευθυνών για τη χρηματοδότηση των κινδύνων που καλύπτονται από την κοινωνική ασφάλεια, και τούτο με τρόπο πιο ενιαίο σε όλες τις χώρες της Κοινότητας.

Θα έπρεπε λοιπόν να εξεταστεί αν η χρηματοδότηση της ασφάλισης ανεργίας, και κυρίως των οικογενειακών επιδομάτων δεν θα έπρεπε να αναληφθεί κατά κύριο λόγο από την εθνική αλληλεγγύη αν η ασφάλιση κατά των εργατικών ατυχημάτων δεν θα έπρεπε να αναληφθεί αποκλειστικά από τους εργοδότες αν η ιατροφαρμακευτική

περίθαλψη, καθώς και οι συντάξεις δεν θα έπρεπε να χρηματοδοτούνται από κοινού από τους εργοδότες, τους εργαζομένους και το κράτος.

Θα πρέπει να ληφθεί σχετικά υπόψη ο προοδευτικός, γραμμικός ή φθίνων χαρακτήρας των χρηματοδοτικών εισφορών για την κοινωνική ασφάλεια, ανάλογα με τη μορφή της χρηματοδότησης που επιλέγεται και ανάλογα με την ύπαρξη ή την έλλειψη ανώτατων ορίων εισφορών.

Εν πάση περιπτώσει, στις περιπτώσεις που υπάρχουν ανώτατα όρια, πρέπει να διατηρείται η ισομερής διαχείριση της κοινωνικής ασφάλειας.

39. Όσον αφορά τη χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας πρέπει να διαπιστωθεί ότι οι τομείς της οικονομίας που είναι έντασης εργασίας βρίσκονται σε σημαντικά μειονεκτική θέση συνεπεία του κατά προτεραιότητα υπολογισμού των εισφορών στα ημερομίσθια. Για το λόγο αυτό πρέπει να εξετασθούν εναλλακτικές βάσεις υπολογισμού των εργοδοτικών εισφορών στις οποίες δεν λαμβάνεται ως βάση πια το ημερομίσθιο του εργαζόμενου συν την προστιθέμενη αξία της επιχείρησης για τον υπολογισμό των εισφορών επειδή ακόμη περισσότερο οι τεχνολογικές μεταβολές και ο ορθολογισμός προκαλούν ανεργία και, κατά συνέπεια, εντείνουν τον κίνδυνο να αυξήσουν το κόστος τους.

Εκτός αυτού θα πρέπει, σε περίπτωση ανάγκης, να εξεταστεί η δυνατότητα να γίνουν διορθώσεις: η αύξηση των εισφορών (για τις οποίες πρέπει να παρατηρηθεί ότι η επιβάρυνση με φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης δεν πρέπει να ξεπερνά ορισμένα όρια), η αύξηση ή κατάργηση του ορίου υπολογισμού εισφορών, η υπαγωγή όλων των ομάδων εργαζομένων στο σύστημα εισφορών, η βελτίωση των οικονομικών εισφορών του κράτους, ιδιαίτερα όταν οι παροχές χορηγούνται για κινδύνους που είναι δυνατό να ασφαλισθούν ολοένα λιγότερο, όπως πχ. η ανεργία.

40. Ιδίως σε περιόδους οικονομικών δυσχερειών και υψηλής καθώς και αυξανόμενης μαζικής ανεργίας, είναι αποφασιστικό να δραστηριοποιείται η συνείδηση του πληθυσμού για περισσότερη αλληλεγγύη. Στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να αντιμετωπισθούν οι τάσεις για την αναζήτηση των αιτίων για την έλλειψη οικονομικής ισορροπίας των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας σε πραγματικές ή υποτιθέμενες καταχρήσεις των παραληπτών των κοινωνικών παροχών. Αν και δεν πρέπει να αποκλεισθεί καθόλου ότι σε ορισμένες περιπτώσεις υφίστανται τέτοιου είδους καταχρήσεις, και ιδιαίτερα στους οργανισμούς ασφάλισης κατά της ασθένειας, οι οποίες πρέπει να καταπολεμούνται και να αποσοβούνται κατά τον πιο αποφασιστικό τρόπο, θα αποτελούσε μια επικίνδυνη και ανεύθυνη παραγνώριση των γεγονότων το να διαβλέπεται εδώ μια λύση για τα οικονομικά προβλήματα και με τον τρόπο αυτό να παρεμποδίζεται η αναζήτηση των πραγματικών αιτίων της κρίσης και η θέσπιση των κατάλληλων μέτρων για την καταπολέμησή τους. Σε

καμία περίπτωση η ιδιωτικοποίηση δεν μπορεί να αποτελέσει τη λύση των οικονομικών προβλημάτων που αντιπεπίζει η κοινωνική ασφάλεια.

Ιδιαίτερα αποφασιστικό είναι να αυξάνεται η αλληλεγγύη του συνόλου του πληθυσμού προπαντός προς τους μακροπρόθεσμα ανέργους και να γίνεται σαφές ότι χωρίς μια αποτελεσματική πολιτική απασχόλησης, όπου θα συμπεριλαμβάνεται και μια περισσότερο ισόρροπη κατανομή των πολύ περιορισμένων δυνατοτήτων εργασίας σ' αυτούς οι οποίοι ζητούν εργασία με τη μείωση του χρόνου εργασίας και της ενεργού ζωής, εφόσον ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές συνθήκες που επικρατούν στους διάφορους τομείς των συλλογικών συμβάσεων, δεν είναι δυνατή μια οικονομική εξυγίανση των κρατικών προϋπολογισμών και των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας.

41. Η αρχή της αλληλεγγύης στα πλαίσια των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας σημαίνει επίσης ότι θα καταργηθούν οι ζημιές τις οποίες συνεχίζουν να υφίστανται οι γυναίκες και οι αλλοδαποί εργαζόμενοι. Ιδίως, πρέπει να αντιμετωπισθούν τάσεις που θέλουν να μετατοπίσουν τα φορτία για την απαιτούμενη προσαρμογή στην επιδεινωθείσα οικονομική κατάσταση στις μειονεκτούσες κατηγορίες του πληθυσμού. Στην περίπτωση αυτή έχει σημασία, όσον αφορά την ίση μεταχείριση αντρών και γυναικών, να εφαρμοστεί στα κράτη μέλη η κοινοτική οδηγία για την «πραγματοποίηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης αντρών και γυναικών στο σύστημα της κοινωνικής ασφάλειας». Η Επιτροπή καλείται γι' αυτό να παρακολουθεί επιμελώς την εξέλιξη της προσέγγισης αυτών των νομικών διατάξεων, και ιδιαίτερα της εφαρμογής στις χώρες μέλη και, ενδεχομένως, να υποβάλλει αγωγή.

Επειδή διάφορες χώρες της Κοινότητας πρόβλεψαν την υποχρέωση για τις επιχειρήσεις να προσλαμβάνουν έναν ορισμένο αριθμό μειονεκτικών ατόμων, το τμήμα προτείνει να γενικευθεί η ισχύς της ρύθμισης αυτής για όλα τα κράτη μέλη, είτε με τη θέσπιση νόμου, είτε διαμέσου των συλλογικών συμβάσεων λαμβάνοντας υπόψη τις γνώμες των οργανώσεων αναπήρων στα διάφορα κράτη της Κοινότητας.

42. Θα πρέπει να αποτελεί μακροπρόθεσμο στόχο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας η εναρμόνιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, ιδίως στις οικονομικές διαστάσεις τους. Αυτό σημαίνει, ιδίως, ότι τα λιγότερο ανεπτυγμένα νεότερα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης σε μερικές χώρες μέλη της Κοινότητας θα βελτιωθούν μόλις θα είναι δυνατό και όσο το δυνατό συντομότερα στο ανώτερο επίπεδο προστασίας των εργαζομένων και λοιπών κατηγοριών του πληθυσμού που υφίσταται στις περισσότερες εξελιγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Σε όλες τις χώρες όπου η εναρμόνιση των διαφόρων συστημάτων συντάξεων ή/και στις οποίες μια συγχώνευση των ταμείων συντάξεων θα θεωρούνταν ενδεχό-

μενη, πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε η εναρμόνιση αυτή ή/και η συγχώνευση να μην έχουν ως αποτέλεσμα μια προς τα κάτω εξίσωση.

43. Επιβάλλεται επίσης να καταστούν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας περισσότερο διαφανή και να απλουστευθούν οι δομές τους καθώς επίσης και να ενημερώνονται οι μισθωτοί καλύτερα για τις κοινωνικές μεταβαστικές πληρωμές που πραγματοποιούνται.

44. Η ΟΚΕ ζητεί, τέλος, λόγω των οικονομικών δυσχερειών που αντιμετωπίζουν τα διάφορα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας, να γίνουν μελέτες σε ορισμένους ειδικούς τομείς, πχ.:

- τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας των εργαζομένων για ίδιο λογαριασμό και ιδιαίτερα των ανεξάρτητων επαγγελματιών και των ιδιοκτητών μικρομεσαίων επιχειρήσεων,
- οι επιπτώσεις μιας περιοριστικής πολιτικής μισθών στα έσοδα της κοινωνικής ασφάλειας,
- οι επιπτώσεις της μείωσης του χρόνου εργασίας και μιας ενεργητικής πολιτικής απασχόλησης στην οικονομική κατάσταση της κοινωνικής ασφάλειας,

- οι δυνατότητες και τα αποτελέσματα της αλλαγής της βάσης εισφορών στην οικονομική κατάσταση της κοινωνικής ασφάλειας,
- το κοινωνικό κόστος της ανεργίας,
- το αναδιανεμητικό αποτέλεσμα της κοινωνικής ασφάλειας,
- η θέση των νέων που αναζητούν μια πρώτη απασχόληση έναντι της κοινωνικής ασφάλειας,
- η θέση των μακροχρόνια ανέργων έναντι της κοινωνικής ασφάλειας,
- η «παραοικονομία» και η σημασία της για τη χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας.

Για το σκοπό αυτό θα πρέπει φυσικά να αξιοποιηθεί πλήρως το υλικό σχετικών μελετών που διατίθεται ακόμη στα κράτη μέλη.

45. Έχοντας υπόψη την ιδιαίτερη σημασία που έχει η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας και στις αποφάσεις που τους αφορούν, η ΟΚΕ θα πρέπει να εξετάσει το θέμα αυτό της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στη διαχείριση της κοινωνικής ασφάλειας σε μια νέα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας, όταν της δοθεί η ευκαιρία.

Βρυξέλλες, 25 Οκτωβρίου 1984.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Gerd MUHR

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Ψηφοφορία

Το σύνολο της γνωμοδότησης αποτέλεσε αντικείμενο ονομαστικής ψηφοφορίας κατά τη διάρκεια της οποίας οι ακόλουθοι σύμβουλοι, παρόντες ή με αντικαταστάτη τους, ψήφισαν υπέρ της γνωμοδότησης:

κύριοι Amato, Beretta, Boddy, Bonety, Bornard, Burnel, de Caffarelli, Cavazzuti, Curlis, Ντάσης, De Bruyn, De Grave, d' Elia, Della Croce, Delourme, Drago, Dunet, Emo Capodilista, η κυρία Engelen-Kefer, κύριοι Ety, Flum, Glesner, κυρία Gredal, κύριοι Houthuys, Jaschick, Jenkins, Kirschen, Lauga, Margot, Masucci, Meraviglia, Milne, Muller, Nielsen B., κυρία Nielsen M., κύριοι Nielsen P., Nierhaus, Ognibene, κυρία Patterson, κύριοι Pfeiffer, Plank, Ραυτόπουλος, Rainero, Rouzier, Schneider, Schoepges, Schwarz, ο Sir George Sharp, κύριοι Soulat, Spitzkers, κυρία Strobel, κύριοι Vanden Broucke, Vercellino, κυρίες Weber, Williams, κύριος Yverneau.

Οι ακόλουθοι σύμβουλοι, παρόντες ή με αντικαταστάτη τους καταψήφισαν τη γνωμοδότηση:

κύριοι Bernasconi, Binnenbruck, κυρία Μπρεδήμα, κύριοι Broicher, Cammann, Ceyrac, De Bievre, De Tavernier, Δράκος, Fortuyn, Fuller, Germozzi, Hammond, Kennen, Löw, Marvier, Masprone, Noordwal, de Normann, Pelletier, Poeton, Querleux, Schnieders, Stahlmann, Staratzke, Storie-Pugh, Swift, Van der Mensbrugge, Van Melckenbeke, Wagner, Wick, de Wit.

Οι ακόλουθοι σύμβουλοι, παρόντες ή με αντικαταστάτη τους απέσχον:

κύριοι Bagliano, Campbell, Eelsen, Goris, Hovgaard Jakobsen, Law, Paggi, Regaldo, Romoli, Strauss, Zinkin.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

A. Τροπολογίες που απορρίφθηκαν

Η τροπολογία που ακολουθεί και που κατατέθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του Εσωτερικού Κανονισμού απορρίφθηκε από την Επιτροπή κατά τη διάρκεια των συζητήσεων:

Σελίδες 18 και 19

Να διαγραφεί η πρόταση «σχετικά με το θέμα αυτό θα ήταν δυνατό να εξεταστούν ... πρόσθετων μικρών επιστροφών με τη μορφή φόρων», που αρχίζει στο τέλος της σελίδας 18.

Αιτιολογία

Σε αντίθεση με ορισμένες άλλες χώρες, στην Ολλανδία υπάρχουν ανώτατα όρια όσον αφορά την πληρωμή των εισφορών της κοινωνικής ασφάλειας. Καμία εισφορά δεν είναι δυνατό να καταβληθεί πάνω από το ανώτατο αυτό όριο. Το επίπεδο των εισφορών είναι φυσικά συνάρτηση του ανωτάτου αυτού ορίου. Επιπλέον, οι φορολογικοί συντελεστές όσον αφορά τους μισθούς και τα εισοδήματα στην Ολλανδία έχουν έντονα προοδευτική τάση. Για το λόγο αυτό, το συνολικό δημοσιονομικό βάρος (εισφορές κοινωνικής ασφάλειας και φόροι) είναι ενδεχομένως το υψηλότερο στην Κοινότητα. Η πρόταση να αυξηθεί ένα συστατικό στοιχείο του δημοσιονομικού βάρους, δηλαδή οι εισφορές της κοινωνικής ασφάλειας, δεν είναι αποδεκτή. Η πρόταση αυτή είναι επίσης αντίθετη με τη σημερινή πολιτική μείωσης του συνολικού δημοσιονομικού βάρους η οποία εφαρμόζεται στην Ολλανδία.

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 30, Ψήφοι κατά: 43, Αποχές: 7.

B.

Τροποποιήσεις των κειμένων που έγιναν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων

Το ακόλουθο απόσπασμα από το κείμενο της γνωμοδότησης της Επιτροπής τροποποιήθηκε κατά τη διάρκεια των συζητήσεων σελίδα προς σελίδα

Σελίδα 5 πρώτη παράγραφος

«Όσον αφορά το υπόμνημα της Επιτροπής σχετικά με τα προβλήματα στον τομέα της κοινωνικής ασφάλειας και γενικότερα σχετικά με μια εναρμόνιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, ο κ. J. H. Petersen επισημαίνει ότι, κατά τη γνώμη του, κανένας Δανός πολιτικός δεν θα τολμούσε ποτέ να χρησιμοποιήσει τη λέξη 'εναρμόνιση'. Στη Δανία δεν είναι επιθυμητή κανένος είδους εναρμόνιση και σε καμία περίπτωση δεν είναι επιθυμητή μια προς τα κάτω εξομοίωση».

Γνωμοδότηση για μία πρόταση της Επιτροπής στο Συμβούλιο σχετικά με τον καθορισμό του συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων της Κοινότητας για το 1985 (1)

(84/C 343/06)

Το Συμβούλιο αποφάσισε, στις 30 Ιουλίου 1984, να ζητήσει, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 198 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω αναφερόμενη πρόταση.

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε την γνωμοδότησή του στις 9 Οκτωβρίου 1984 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Cremer.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, κατά την 220ή σύνοδο ολομέλειάς της, συνεδρίαση της 25ης Οκτωβρίου 1984, ομόφωνα, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή διαπιστώνει ότι η Επιτροπή, στις προτάσεις της σχετικά με το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων (ΣΓΠ) για το 1985, προσπαθεί να λάβει και πάλι υπόψη της τόσο τις οικονομικές ανησυχίες της Κοινότητας όσο και την αρκετά δύσκολη οικονομική κατάσταση που επικρατεί στις περισσότερες από τις αναπτυσσόμενες χώρες.

2. Η ΟΚΕ εξακολουθεί να πιστεύει ότι στο σύνολό του το ΣΓΠ παραμένει αποδεκτό όσον αφορά τους στόχους του, αλλά ότι η αποτελεσματικότητά του όσον αφορά τις επιδράσεις που ασκεί στην ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών και μάλιστα εκείνων που την έχουν περισσότερο ανάγκη, παραμένει αμφίβολη.

Σχετικά με την κατανομή των ποσοτώσεων ανάμεσα στα κράτη μέλη για τα προϊόντα που υποβάλλονται σε ποσοτώσεις, η ΟΚΕ κρίνει προτιμότερο να διατηρηθεί η κλίμακα που χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα και να εξεταστεί η νέα κλίμακα που προτείνει η Επιτροπή στα πλαίσια του νέου συστήματος για την προσεχή πενταετή περίοδο.

3. Επίσης η ΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή, στις προτάσεις της για την επόμενη πενταετή περίοδο,

- να χρησιμοποιήσει το ΣΓΠ σαν πραγματικό όργανο αναπτυξιακής πολιτικής στραμμένο προς την οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών
- να προσδώσει στις προτιμήσεις εντονότερο χαρακτήρα συνδυασμένης επιλεκτικότητας σε συνάρτηση
 - αφενός μεν, με το βαθμό ευαισθησίας των σχετικών προϊόντων,

— αφετέρου δε, με την κατάσταση της χώρας ή των ομάδων χωρών για τις οποίες γίνεται λόγος

- να θεσπίσει γι' αυτή την ίδια σαφείς διαδικασίες εφαρμογής του ΣΓΠ, κυρίως όσον αφορά τους κανόνες προέλευσης, ώστε να αυξηθεί η διαφάνειά του και τα πλεονεκτήματα για τους δικαιούχους.

4. Ο κατάλογος των χωρών που μπορούν να επωφεληθούν από το ΣΓΠ θα έπρεπε να αναθεωρηθεί προκειμένου να χρησιμοποιηθεί σαν όργανο αναπτυξιακής πολιτικής, πράγμα που θα επέτρεπε να αποκλεισθούν οι χώρες που δεν ανταποκρίνονται στα καθορισμένα κριτήρια.

5. Η ΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να μελετήσει τη δυνατότητα να συμπεριληφθεί, στο προσεχές σύστημα, μια ρήτρα σχετικά με την τήρηση, στις συνεργαζόμενες χώρες, των ελάχιστων κοινωνικών κανόνων καθώς και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

6. Σε ό,τι αφορά την παλαιότερη πρόταση για τη συγκρότηση μιας επιτροπής διαχείρισης του ΣΓΠ, η ΟΚΕ κρίνει ότι δεν είναι αναγκαία η ύπαρξη ενός ειδικού οργάνου, δεδομένου ότι οι οικονομικοί και κοινωνικοί κύκλοι οφείλουν να είναι σε θέση να αποφαίνονται για τις ετήσιες προτάσεις της Επιτροπής σε συνάρτηση με την ευαισθησία των εξεταζόμενων προϊόντων.

Από την άποψη αυτή, η ΟΚΕ υπενθυμίζει τις προηγούμενες παρατηρήσεις της σχετικά με το χρονοδιάγραμμα των γνωμοδοτήσεων της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής καθώς και με την αναγκαιότητα να διαβιβάζονται έγκαιρα από την Επιτροπή τα στατιστικά δεδομένα για τις κοινοτικές εισαγωγές που διέπονται από το καθεστώς του ΣΓΠ, καταναμημένα ανά χώρα προέλευσης.

Βρυξέλλες, 25 Οκτωβρίου 1984.

*Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και
Κοινωνικής Επιτροπής*
Gerd MUHR

(1)ΕΕ αριθ. C 294 της 5. 11. 1984.

Γνωμοδότηση για τους εργαζόμενους μετανάστες

(84/C 343/07)

Η ΟΚΕ αποφάσισε, στις 26 και 27 Ιανουαρίου 1983, σύμφωνα με το άρθρο 20 παράγραφος 4 του εσωτερικού κανονισμού της, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για τους εργαζόμενους μετανάστες.

Το τμήμα «κοινωνικών υποθέσεων» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των εργασιών για το θέμα αυτό υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Οκτωβρίου 1984. Εισηγητής ήταν ο κ. Ντάσης.

Η ΟΚΕ, κατά τη διάρκεια της 220ής συνόδου ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 25ης Οκτωβρίου 1984) υιοθέτησε με 56 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 23 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

Σε μια Ευρωπαϊκή Κοινότητα με 272 εκατομμύρια κατοίκους, ένας εργαζόμενος στους 20 είναι εργαζόμενος μετανάστης. Οι περισσότεροι από τους εργαζόμενους αυτούς προέρχονται από τρίτες χώρες, αν και το ένα τέταρτο (δηλαδή ένας εργαζόμενος στους 80) είναι εργαζόμενοι κοινοτικής καταγωγής. Εξάλλου, οι εργαζόμενοι μετανάστες αποτελούν το 4 % του συνολικού εργατικού δυναμικού (6 εκατομμύρια, και, αν προστεθούν και τα μέλη των οικογενειών τους, ο συνολικός αριθμός των μεταναστών στις χώρες της ΕΟΚ ανέρχεται στα 17 εκατομμύρια περίπου).

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων η ΟΚΕ εξέδωσε αρκετές γνωμοδοτήσεις πάνω στις βασικές αρχές στις οποίες πρέπει να στηρίζεται η μεταναστευτική πολιτική. Έχοντας όμως γνώση της σοβαρότητας των σημερινών προβλημάτων των μεταναστών μέσα στην παγκόσμια οικονομική κρίση που διανύουμε και της οποίας μία συνέπεια είναι η *σταθεροποίηση* της μετανάστευσης, και λαμβάνοντας υπόψη ότι ο αριθμός των παράνομων μεταναστών έχει αυξηθεί, έκανε χρήση του δικαιώματος πρωτοβουλίας για να επεξεργασθεί την παρούσα γνωμοδότηση.

Η ΟΚΕ έχει υπόψη της ότι τα θεσμικά κοινοτικά όργανα δεν είναι άμεσα αρμόδια για πολλά από τα θέματα που αναφέρονται σ' αυτή τη γνωμοδότηση. Όμως, μέσα στα πλαίσια μιας σφαιρικής προσέγγισης της προβληματικής των εργαζόμενων μεταναστών και λαβαίνοντας υπόψη το ρόλο που αντιστοιχεί στην Κοινότητα με σκοπό την προώθηση μιας στενότερης συνεργασίας σ' αυτόν τον τομέα, θεωρεί ότι τα θέματα αυτά πρέπει να εξετάζονται.

Σε γενικές γραμμές η ΟΚΕ σημειώνει την αναζωπύρωση της προσοχής που εκδηλώνεται σε κοινοτικό επίπεδο για την κατάσταση των εργαζόμενων μεταναστών (μνημόνιο της ιταλικής κυβέρνησης, προοπτικές κατάρτισης ενός προγράμματος δράσης για τους εργαζόμενους μετανάστες, έκθεση για την εφαρμογή της οδηγίας περί σχολικής φοίτησης των παιδιών των εργαζόμενων μεταναστών κλπ.) και θεωρεί ότι αυτό θα οδηγήσει στην απεμπλοκή

των φακέλων που εκκρεμούν από μεγάλο χρονικό διάστημα, και σε μια αυστηρή εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων που ήδη έχουν θεσπισθεί.

Εξάλλου η ΟΚΕ δεν αγνοεί ότι ορισμένα κράτη μέλη καταβάλλουν προσπάθειες προς την κατεύθυνση των προτάσεων που υπάρχουν σ' αυτήν τη γνωμοδότηση.

2. Σημερινά προβλήματα

Μερμνώντας για την κάλυψη των αναγκών σε εργατικά χέρια, πολλές χώρες προσέλαβαν αλλοδαπούς εργαζόμενους χωρίς να ενδιαφερθούν αρκετά για τα προβλήματα που θα μπορούσαν να προκύψουν αργότερα.

Οι συνέπειες της ανεπάρκειας των διαφόρων μεταναστευτικών πολιτικών που αφορούν τους εργαζόμενους μετανάστες είναι σήμερα έκδηλες. Αναφέρουμε ενδεικτικά ορισμένες απ' αυτές:

- συγκέντρωση των μεταναστών σε ορισμένες εργασίες και τομείς οικονομικής δραστηριότητας που έχουν εγκαταλειφθεί από τα ντόπια εργατικά χέρια και που συχνά χαρακτηρίζονται βαριά και ανθυγιεινά επαγγέλματα·
- πολιτική και κοινωνική περιθωριοποίηση των μεταναστών που κατέληξαν να ζουν σε μία κοινωνία χωρίς ν' αποτελούν πραγματικά μέρος της·
- οι βιομηχανικές χώρες, έχοντας στη διάθεσή τους ένα υπέρογκο ξένο εργατικό δυναμικό, πρόθυμο να εργασθεί υπό οποιεσδήποτε συνθήκες, δεν απέδωσαν την αρμόζουσα σημασία — τουλάχιστον σε ορισμένους κλάδους δραστηριότητας — στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και παραγωγικότητας που συνδέονται άμεσα με την εισαγωγή και ανάπτυξη νέων τεχνολογιών·
- μεγάλος αριθμός προπαντός ανειδίκευτων μεταναστών ώριμης ηλικίας έχασαν την απασχόλησή τους και οι ελπίδες να βρουν κάποια άλλη είναι μηδαμι-

- νές, ενώ άλλοι εργαζόμενοι αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο να βρεθούν στην ίδια κατάσταση
- οξύτατα προβλήματα στέγασης και συνωστισμός των μεταναστών σ' ορισμένες συνοικίες των ευρωπαϊκών μεγαλουπόλεων που έχουν εγκαταλειφθεί από τους γηγενείς
- άνοδος κλίματος ξενοφοβίας, ρατσισμού και ανασφάλειας για τους εργαζόμενους μετανάστες
- μεγάλα ποσοστά αποτυχίας των παιδιών της δεύτερης γενιάς στη βασική εκπαίδευση
- αύξηση των παράνομων εργαζόμενων μεταναστών.

3. Προτάσεις κοινής πολιτικής

3.1.1. Μια κοινή δράση αποτελεί τον καλύτερο τρόπο επίλυσης κοινών προβλημάτων. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι μετανάστες στα κράτη μέλη και τα προβλήματα που δημιουργούν απαιτούν μια κοινοτική αντίδραση, της οποίας ένα από τα κύρια στοιχεία θα έπρεπε να είναι το σύνολο των προτάσεων που διατυπώνονται σ' αυτήν τη γνωμοδότηση.

3.1.2. Ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων που προέρχονται από τα κράτη μέλη

Η άσκηση του δικαιώματος της *ελεύθερης διακίνησης* των εργαζομένων (και η ισότητα μεταχείρισης) που κατοχυρώνεται από τη Συνθήκη της Ρώμης, θα μπορούσε να βελτιωθεί με τα εξής μέτρα:

- ολοκληρωτική εφαρμογή από όλα τα κράτη μέλη όλων των κανονισμών ΕΟΚ και σεβασμός των αποφάσεων του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
- αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών και πανεπιστημιακών ειδικοτήτων στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (σ' αυτό το σημείο η ΟΚΕ τονίζει την υποστήριξή του στην πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με «την αντιστοιχία των ειδικεύσεων επαγγελματικής κατάρτισης μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας») (1)
- μεγαλύτερη ελαστικότητα που να επιτρέπει στους άνεργους υπηκόους των κρατών μελών να αναζητούν για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα εργασία σε άλλο κράτος μέλος χωρίς να χάνουν το δικαίωμα στα κανονικά επιδόματα κοινωνικής ασφάλισης
- ίσα δικαιώματα για τους άνεργους νέους που είναι υπήκοοι των κρατών μελών και δεν έχουν εργασθεί ποτέ

- επιτάχυνση της διαδικασίας εισαγωγής του ευρωπαϊκού διαβατηρίου καθώς και πλήρη εφαρμογή των μέτρων που προβλέπουν ευρωπαϊκή άδεια οδήγησης
- απλοποίηση κι εναρμόνιση των διοικητικών υποδοχής μεταναστών που να συνοδεύονται από επεξηγηματικές σημειώσεις κατανοητές για το μεγάλο κοινό.

Θα πρέπει να προσθέσουμε ακόμα ότι η ΟΚΕ έχει επισημάνει κατά το παρελθόν ότι η κοινοτική πολιτική σχετικά με την ελεύθερη διακίνηση δεν μπορεί να έχει επιτυχία αν δε συνοδεύεται από μια ενεργό πολιτική στον τομέα της απασχόλησης που να επιτρέπει, με τη βοήθεια του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, την καλύτερη προσαρμογή των επαγγελματικών ειδικοτήτων των εργαζομένων στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

3.1.3. Μετανάστευση από τρίτες χώρες

Η κατάσταση της απασχόλησης στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας επιβάλλει τον αυστηρό περιορισμό της μετανάστευσης από τρίτες χώρες στη συγκέντρωση των οικογενειών των μεταναστών που είναι ήδη εγκατεστημένοι σε μια από τις χώρες μέλη.

Παράλληλα, θα πρέπει να ληφθούν σύντομα δρακόντεια μέτρα, σε κοινοτικό επίπεδο, για να καταπολεμηθεί η παράνομη απασχόληση και διακίνηση αλλοδαπού εργατικού δυναμικού με τέτοιο τρόπο ώστε να σταματήσει η παράνομη μετανάστευση. Εδώ θα πρέπει να υπενθυμίσουμε μια πρόσφατη μελέτη της ΟΚΕ για τους «Διακινούμενους εργαζομένους και τις οικογένειές τους που κατάγονται από χώρες ΑΚΕ και διαμένουν στην ΕΟΚ» και να υπομνήσουμε τα εξής σημεία:

πρέπει το Συμβούλιο να εξετάσει την πρόταση οδηγίας του Νοέμβριου 1976, που αναθεωρήθηκε τον Απρίλη 1978 και αφορά τη λήψη μέτρων ενάντια στην παράνομη μετανάστευση και απασχόληση

- είναι αναγκαίο να προωθηθεί ο συντονισμός των μεταναστευτικών πολιτικών των κρατών μελών απέναντι στις τρίτες χώρες με μακροπρόθεσμο στόχο τη σύναψη συμφωνιών σε κοινοτικό επίπεδο. Αυτές οι συμφωνίες θα πρέπει να καλύπτουν όλα τα θέματα που αφορούν την άφιξη, την εγκατάσταση και την κοινωνική ασφάλιση των εργαζόμενων μεταναστών εκτός από την ελεύθερη διακίνηση αυτών των εργαζομένων στην επικράτεια της ΕΟΚ.

Δεν μπορούμε να αποφύγουμε να αναφέρουμε εδώ την ανάγκη να επιλυθούν τα προβλήματα που έχουν τεθεί από τη συμφωνία ΕΟΚ — Τουρκίας, που υπογράφηκε το 1961, μια διάταξη της οποίας προβλέπει την ελεύθερη κυκλοφορία των τούρκων εργαζομένων από το Δεκέμβριο του 1986. Στην πραγματικότητα η ΟΚΕ θεωρεί ότι κάτω

(1) — Έγγρ. COM: ΕΕ αριθ. C 264 της 4. 10. 1983, σ. 5.
— Γνωμοδότηση ΟΚΕ: Δεκέμβριος 1983 (ΕΕ αριθ. C 35 της 9. 2. 1984, σ. 12).

από τις παρούσες προϋποθέσεις η ρήτρα αυτή δεν μπορεί να εφαρμοσθεί γιατί θα είχε ως συνέπεια την κατακόρυφη άνοδο του αριθμού των ανέργων στην ΕΟΚ και την επιδείνωση των συνθηκών παραμονής των εργαζόμενων μεταναστών που έχουν νόμιμα εγκατασταθεί στα κράτη μέλη της ΕΟΚ.

Οι οικονομικές ανισότητες μεταξύ εθνών ή μεταξύ περιοχών, που είναι η βασική αιτία της παράνομης ή αναγκαστικής μετανάστευσης, πρέπει να καταπολεμηθούν πιο δραστήρια και αποφασιστικά. Η ΟΚΕ έχει ήδη δηλώσει ότι η μετανάστευση εργαζομένων δεν θα πρέπει να έχει οικονομικά αίτια. Οι θέσεις απασχόλησης θα πρέπει να δημιουργούνται καταρχήν εκεί που ζουν οι διαθέσιμοι εργαζόμενοι. Πρέπει λοιπόν να καταβληθούν προσπάθειες ώστε να ελέγχονται τα ρεύματα της μετανάστευσης με την ανάπτυξη κατάλληλων κοινοτικών ενεργειών στα πλαίσια της βιομηχανικής, γεωργικής και κοινωνικής πολιτικής καθώς και της πολιτικής στον τομέα της αναπτυξιακής βοήθειας.

Είναι προφανές ότι απαιτείται κοινή κοινοτική πολιτική σχετικά με το καθεστώς διαμονής των διακινούμενων εργαζομένων τρίτων χωρών. Η πολιτική αυτή θα πρέπει — όπως αναφέρεται και στη σχετική γνωμοδότηση της ΟΚΕ — να διασφαλίζει ότι «κάθε εργαζόμενος που προέρχεται από τρίτη χώρα και εργάζεται στην Κοινότητα για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να παραμείνει στη χώρα υποδοχής» (1). Το δικαίωμα αυτό θα πρέπει να διασφαλίζεται ανεξάρτητα από την τελική κατάσταση του ενδιαφερόμενου εργαζομένου όσον αφορά την απασχόληση. Θα πρέπει να προωθηθεί αποφασιστικότερα η σύναψη διμερών συμφωνιών μεταξύ της ΕΟΚ και των κυβερνήσεων τρίτων χωρών για τη διευκόλυνση της έκδοσης αδειών εργασίας για εργαζόμενους μετανάστες που είναι ήδη νόμιμα εγκατεστημένοι.

3.1.4. Σχετικά με τις ειδικές κατηγορίες μεταναστών θα πρέπει να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για την παρακολούθηση και την επίλυση των ειδικών προβλημάτων των μεθοριακών εργαζομένων. Η ΟΚΕ επικροτεί την απόφαση που πήρε το Συμβούλιο σχετικά με πρόταση της Επιτροπής που αποσκοπεί στην αποφυγή της διπλής φορολόγησης, που έχει ήδη υποστηρίζει η ΟΚΕ (2).

Ο χαρακτήρας της εποχιακής εργασίας των μεταναστών δεν μπορεί να υποστηριχθεί στο βαθμό που ασκούνται συχνά διακρίσεις σε βάρος αυτής της κατηγορίας εργαζο-

μένων όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση και ορισμένες φορές όσον αφορά επίσης τις συνθήκες εργασίας.

3.1.5. Στο μέτρο που οι χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας παρέχουν για ανθρωπιστικούς λόγους άσυλο στους πρόσφυγες που διώκονται στη χώρα τους εξαιτίας των πολιτικών ή φιλοσοφικών πεποιθήσεών τους, είναι αναγκαίο να επιταχυνθούν οι διαδικασίες αναγνώρισης της ιδιότητας του πολιτικού πρόσφυγα, πράγμα που θα διευκόλυνε την πρόσβαση των προσφύγων αυτών στην αγορά της εργασίας.

3.2. Η ενσωμάτωση των αλλοδαπών εργαζομένων

3.2.1. Στην αρχή η ίδρυση και ανάπτυξη ειδικών κέντρων υποδοχής των μεταναστών και των οικογενειών τους είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την προώθηση της ενσωμάτωσής τους στην κοινωνία όπου ζουν και εργάζονται. Η αποστολή αυτών των κέντρων υποδοχής είναι ανάμεσα στα άλλα:

- η μύησή τους στη γλώσσα επικοινωνίας της χώρας
- να ενημερώνουν τους μετανάστες για τα δικαιώματά τους, να τους κατατοπίζουν για το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, την εκπαίδευση, τις δυνατότητες να βρουν κατοικία . . .
- να τους επιτρέπουν να συμμετέχουν και να εντάσσονται στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή της χώρας υποδοχής, παρέχοντάς τους ταυτόχρονα τη δυνατότητα να διατηρήσουν τη δική τους πολιτιστική ταυτότητα
- να τους προσφέρουν βοήθεια στις ενέργειές τους προς τη δημόσια διοίκηση.

3.2.2. Οι συνθήκες απασχόλησης και εργασίας των μεταναστών και η ενσωμάτωσή τους στις επιχειρήσεις θα μπορούσαν να βελτιωθούν διαμέσου:

- της επικύρωσης από όλα τα κράτη μέλη και της ουσιαστικής εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Σύμβασης σχετικά με το νομικό καθεστώς των εργαζόμενων μεταναστών και των συμβάσεων 97 και 143 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, καθώς και της εφαρμογής το συντομότερο του κοινοτικού κοινωνικού σχεδίου δράσης υπέρ των εργαζόμενων μεταναστών
- της βελτίωσης της πρόσβασης στην ενημέρωση, που μπορεί να γίνει με το να συμπεριληφθούν στο προσωπικό υποδοχής και άτομα που έχουν την ίδια εθνική καταγωγή με τους μετανάστες ή μιλούν τη μητρική τους γλώσσα
- της λήψης μέτρων κατά των διακρίσεων μέσα στην επιχείρηση

(1) Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την εξέλιξη της κοινωνικής κατάστασης στην Κοινότητα το 1981 (ΕΕ αριθ. C 252 της 27. 9. 1984, σ. 39).

(2) — Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, Δεκέμβριος 1976 (ΕΕ αριθ. C 56 της 7. 3. 1977, σ. 70).
— Γνωμοδότηση της ΟΚΕ, Οκτώβριος 1980 (ΕΕ αριθ. C 331 της 17. 12. 1980, σ. 15).

- της πλήρους άσκησης των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων στα οποία συμπεριλαμβάνεται και το δικαίωμα του «εκλέγειν» και «εκλέγεσθαι» στα διάφορα όργανα που εκπροσωπούν τους εργαζόμενους·
- της βελτίωσης της προστασίας των μεθοριακών εργαζομένων που απασχολούνται μέσα από πρακτορεία προσωρινής εργασίας·
- της λήψης πιο αυστηρών μέτρων ενάντια στην εκμετάλλευση των εργαζόμενων μεταναστών από κυκλώματα παράνομης εργασίας.

3.2.3. Στον τομέα της *στεγάσης*, η ενσωμάτωση των μεταναστών και ιδίως των καταγόμενων από τρίτες χώρες, θα μπορούσε να διευκολυνθεί με τα ακόλουθα μέτρα:

- εξάλειψη κάθε διάκρισης σ' ό,τι αφορά την πρόσβαση στις «εργατικές κατοικίες»·
- δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Στεγαστικού Ταμείου (ΕΣΤ) που η λειτουργία του θα είναι ανάλογη μ' αυτή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και που θα έχει σαν στόχο την επιδότηση, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις που θα πρέπει να καθορισθούν, έργων ανακαίνισης συνοικιών που κατοικούνται σχεδόν αποκλειστικά από μετανάστες και χαρακτηρίζονται σαν «γκέττο». Παράλληλα πρέπει να δημιουργηθούν σ' όλες τις χώρες εθνικά στεγαστικά ταμεία των οποίων οι σκοποί θα πρέπει να είναι οι εξής:
 - α) η επιδότηση έργων για τη βελτίωση ατομικών κατοικιών·
 - β) η χορήγηση δανείων με χαμηλά επιτόκια για τον ίδιο σκοπό·
 - γ) η ανάληψη, σε συνεργασία με τους δήμους, τα αρμόδια υπουργεία και το ΕΣΤ, έργων για την ανακαίνιση των συνοικιών που τείνουν να εγκαταλειφθούν από τους γηγενείς, με προσοχή όμως ώστε τα έργα αυτά να μην οδηγήσουν στη μετακόμιση του πληθυσμού που κατοικούσε σ' αυτές τις συνοικίες προηγουμένως.

Όλα αυτά τα μέτρα αφορούν τόσο τους εργαζόμενους μετανάστες όσο και τους εργάτες της χώρας υποδοχής που βιώνουν την ίδια κοινωνική πραγματικότητα.

3.2.4. Τα μέτρα που στοχεύουν στη βελτίωση της *κατάρτισης και της εκπαίδευσης* των εργαζόμενων μεταναστών θα έπρεπε να συμπεριλαμβάνουν:

- την προώθηση μιας μεγαλύτερης εναρμόνισης στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και ειδικεύσης στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ώστε να μπορέσουν να μειωθούν οι διαφορές μεταξύ των εθνικών συστημάτων κατάρτισης, εκπαίδευσης και ειδικεύσης. Η ύπαρξη αυτών των διαφορών είχε σαν συνέπεια το 1980, να καλυφθεί λιγότερο από το 10 % των 25 000 θέσεων απασχόλησης που προσφέρθηκαν σε κοινοτικό επίπεδο διαμέσου του συστήματος Sedoc, παρά το γεγονός ότι 18 000 άτομα ήταν υποψήφια για την κάλυψη αυτών των θέσεων·

- την καταβολή ιδιαίτερης προσπάθειας όσον αφορά την προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στις νέες τεχνολογίες και τις αλλαγές στην απασχόληση στους τομείς που βρίσκονται σε κάμψη·

- τη διοργάνωση δωρεάν μαθημάτων για την εκμάθηση της γλώσσας επικοινωνίας του τόπου διαμονής και εργασίας των μεταναστών. Τα μαθήματα αυτά πρέπει να διοργανωθούν μεθοδικά (στους τόπους εργασίας, σε νυχτερινά σχολεία, στην τηλεόραση κλπ.) ώστε όλοι οι μετανάστες να αποκτήσουν τις γνώσεις που απαιτούνται για έναν ενδεχόμενο επαγγελματικό επαναπροσανατολισμό. Η επιτυχία τέτοιων προγραμμάτων εξαρτάται και από το επίπεδο ειδικεύσης του διδακτικού προσωπικού το οποίο, πέρα από την επαγγελματική ικανότητα, πρέπει να είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένο στα προβλήματα των εργαζόμενων μεταναστών. Το προσωπικό αυτό θα μπορούσε επίσης να επιλεγεί από τους κύκλους των μεταναστών και ανάμεσα σε άτομα των οποίων η βασική εκπαίδευση επιτρέπει την ανάληψη καθηκόντων εκπαιδευτικού.

3.2.5. Εκτός από τα γενικά προβλήματα της ευρωπαϊκής νεολαίας, οι *νεαροί μετανάστες* κάτω των 25 ετών που αποτελούν το 40–50 % του συνολικού αλλοδαπού πληθυσμού έχουν να αντιμετωπίσουν το πρόσθετο πρόβλημα της αναζήτησης της πολιτιστικής τους ταυτότητας, καθώς είναι διχασμένη ανάμεσα στην πολιτιστική ταυτότητα των γονέων τους — που συχνά αγνοείται ή περιφρονείται από το σχολείο — και το πολιτιστικό πλαίσιο του κοινωνικού χώρου στον οποίο ζουν. Εκτός από τη μορφή αντιπαράθεσης μεταξύ γενεών που μπορεί να λάβει αυτή η εσωτερική σύγκρουση, μπορεί επίσης να οδηγήσει σε *ανομία*.

Για να βελτιωθεί η κατάσταση των μεταναστών της δεύτερης γενιάς και για να τους εξασφαλισθεί ισότητα ευκαιριών, επείγει να ληφθούν τα εξής μέτρα:

- λήψη από τα διάφορα κράτη μέλη των μέτρων που είναι απαραίτητα για την εφαρμογή της οδηγίας 77/486/ΕΟΚ που αφορά τη σχολική φοίτηση των παιδιών των εργαζόμενων μεταναστών και την επέκτασή της στα παιδιά των εργαζόμενων μεταναστών από τρίτες χώρες·
- εφαρμογή της ειδικής προσχολικής εκπαίδευσης για τους νεαρούς μετανάστες με σκοπό να αποφευχθεί κατ' αυτόν τον τρόπο η αποτυχία στο τέλος των σπουδών που πλήττει 100 000 παιδιά μεταναστών ετησίως·
- διοργάνωση ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους μετανάστες παρόμοιων μ' αυτά που έχουν ήδη εφαρμοσθεί υπό την αιγίδα του ΕΚΤ και με τη συμβολή του ΕΚΕΚ (CEDEFOP)· αυτά τα προγράμματα θα μπορούσαν να προβλέπουν ανάμεσα στα άλλα τάξεις υποδοχής και φροντιστηριακές τάξεις·

- εξέλιξη κάθε διάκρισης στους επίσημους οργανισμούς ευρέσεως εργασίας και αύξηση, σ' αυτούς τους οργανισμούς, του αριθμού των αρμοδίων που είναι εξοικειωμένοι με τα προβλήματα των μεταναστών
- αύξηση, στους οργανισμούς κοινής ωφελείας του αριθμού των κοινωνικών λειτουργών που η κατάρτισή τους τους επιτρέπει να παρέχουν στους μετανάστες την κατάλληλη ενημέρωση στον τομέα του εργατικού δικαίου και των κοινωνικών ασφαλίσεων
- καθιέρωση δύο συστημάτων διδασκαλίας της μητρικής γλώσσας για τα παιδιά της δεύτερης γενιάς
 - 1) ένταξη της διδασκαλίας της μητρικής γλώσσας στα κανονικά σχολικά προγράμματα
 - 2) διοργάνωση ειδικών μαθημάτων της μητρικής γλώσσας των μεταναστών έξω από τα πλαίσια των κανονικών σχολικών προγραμμάτων.

Σχετικά μ' αυτά, θα ήταν σκόπιμο να προβλεφθούν ειδικά μαθήματα ξένων γλωσσών για όλους τους μαθητές, αφού ληφθούν, εννοείται, υπόψη οι ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας.

Αν ληφθεί υπόψη ότι ένας όχι ασήμαντος αριθμός μεταναστών σχεδιάζουν να επιστρέψουν οριστικά στη χώρα τους, θα έπρεπε να προβλεφθούν εκπαιδευτικά προγράμματα στα πλαίσια των οποίων, εκτός από μαθήματα μητρικής γλώσσας, θα διδάσκονται και μαθήματα που αφορούν αποκλειστικά τη χώρα καταγωγής των μεταναστών. Η συστηματική παράλληλη λειτουργία αυτών των εκπαιδευτικών προγραμμάτων θα επιτρέψει στο μετανάστη να κάνει την επιλογή του ανάλογα με το αν σκοπεύει να μείνει οριστικά στη χώρα υποδοχής ή όχι.

Όμως, η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι τα προαναφερόμενα μαθήματα δεν θα έπρεπε σε καμιά περίπτωση να αντικαταστήσουν το σύνολο των μαθημάτων που διδάσκονται μέσα στα πλαίσια των κανονικών σχολικών προγραμμάτων της χώρας υποδοχής αλλά θα πρέπει να συνεχισθούν στο σύνολο αυτό χωρίς να υπερβαρούνται οι μαθητές. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί που είναι υπεύθυνοι γι' αυτά τα μαθήματα, ακόμη κι όταν πληρώνονται από τη χώρα καταγωγής, θα πρέπει να εξαρτώνται από μία μεϊκτή επιτροπή που θα αποτελείται από εκπροσώπους της χώρας καταγωγής και της χώρας υποδοχής. Μ' αυτό τον τρόπο θα αποφευχθεί η περίπτωση να βρίσκονται τα μαθήματα που διδάσκονται από εκπαιδευτικούς της χώρας καταγωγής σε αντίθεση με το Σύνταγμα και τους δημοκρατικούς θεσμούς της χώρας υποδοχής.

3.2.6. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή και στα προβλήματα των *αλλοδαπών γυναικών* που εγκαταστάθηκαν στις χώρες της ΕΟΚ είτε γιατί ακολούθησαν το μετανάστη σύζυγό τους είτε γιατί μετανάστευσαν με δική τους πρωτοβουλία.

Σημαντικές προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν ιδίως:

- στον τομέα της προεπαγγελματικής και επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και της εφαρμογής της ίσης

μεταχείρισης στην απασχόληση και στον τόπο εργασίας

- για τη δημιουργία, στα κέντρα οικογενειακού προγραμματισμού, υπηρεσιών που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των αλλοδαπών γυναικών
- για την ενθάρρυνση της συμμετοχής των αλλοδαπών γυναικών στις πολιτιστικές δραστηριότητες που διοργανώνονται στη χώρα υποδοχής και αφορούν τόσο αυτή τη χώρα όσο και τη χώρα καταγωγής τους.

3.2.7. Όσον αφορά τις *πολιτιστικές παραδόσεις* των χωρών καταγωγής των μεταναστών, οι χώρες υποδοχής θα πρέπει να παρέχουν τη δυνατότητα της διατήρησής τους. Αυτό βέβαια δεν πρέπει να γίνει σε βάρος των προσπαθειών που πρέπει να καταβληθούν για να εξοικειωθούν οι μετανάστες με τις συνήθειες και τον τρόπο ζωής της χώρας υποδοχής. Παράλληλα, για να γίνει δυνατή μια αμοιβαία κατανόηση, είναι σκόπιμο να γνωρίσουν οι γηγενείς τις πολιτιστικές παραδόσεις των μεταναστών. Έτσι θα είναι δυνατό να υπάρξει στην πράξη ένα είδος πολιτιστικών ανταλλαγών που θα έχει σαν αποτέλεσμα τον πολιτιστικό εμπλουτισμό τόσο των μεταναστών όσο και των γηγενών. Από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης, το ραδιόφωνο και η τηλεόραση μπορούν να παίξουν ένα σημαντικό ρόλο σ' αυτόν τον τομέα, πραγματοποιώντας εκπομπές πολιτιστικού περιεχομένου που να απευθύνονται συγχρόνως στους γηγενείς και στους μετανάστες.

3.2.8. Οι κοινοτικοί κανόνες στον τομέα των *κοινωνικών ασφαλίσεων* αποτελούν ένα τεράστιο και πολύπλοκο σύνολο. Αν λάβουμε υπόψη και τις διμερείς συμφωνίες που το κάθε κράτος μέλος έχει συνάψει με τρίτες χώρες, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι μετανάστες που κατάγονται από αυτές τις τρίτες χώρες είναι ακόμα σοβαρότερα.

Σ' ένα πρώτο στάδιο, θα ήταν σκόπιμο να ληφθούν κοινοτικές πρωτοβουλίες που να στοχεύουν στην προσέγγιση και στη βελτίωση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους ακόλουθους τομείς:

- καταβολή οικογενειακών επιδομάτων
- χορήγηση επιδομάτων ανεργίας
- κανονισμοί συνταξιοδότησης και υπολογισμού της σύνταξης
- προσμέτρηση των περιόδων κοινωνικής ασφάλισης στα κράτη μέλη και στις χώρες καταγωγής καθώς και εξαγωγή των παροχών προς αυτές τις τελευταίες
- κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων που παρέχουν ανεξάρτητες υπηρεσίες
- δυνατότητες επανενσωμάτωσης στη χώρα καταγωγής (βλ. σημείο 3.3).

Σ' ένα δεύτερο στάδιο, στις διμερείς συμφωνίες που συνάπτουν ή που αναθεωρούν τα κράτη μέλη με τρίτες χώρες, θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες ώστε να επιτευχθεί ένα ευρωπαϊκό πρότυπο διμερούς συμφωνίας στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης.

Τέλος, πρέπει να καταβληθούν ειδικές προσπάθειες για να αποκτήσουν οι διοικητικές υπηρεσίες, σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, μια καλύτερη γνώση των εθνικών και κοινοτικών διατάξεων που αφορούν την κοινωνική ασφάλιση των εργαζόμενων μεταναστών.

3.2.9. Ιδιαίτερη προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στα πολιτικά και αστικά δικαιώματα των μεταναστών. Είναι γεγονός ότι, αν οι μετανάστες δεν έχουν τα δημοκρατικά δικαιώματα του πολίτη, οποιαδήποτε υπεύθυνη συμμετοχή και ενσωμάτωσή τους στη χώρα υποδοχής γίνεται δύσκολη αν όχι αδύνατη.

Για να μπορεί όμως ένας πολίτης να εκφράζεται ελεύθερα σε μια κοινωνία που θέλει να λέγεται δημοκρατική, δεν πρέπει να είναι αντικείμενο καμιάς απειλής, έστω και υποθετικής. Μια μεγαλύτερη δέσμευση της Κοινότητας και των διαφόρων κρατών μελών είναι αναγκαία για να απαλειφθούν οι πράξεις ρατσισμού και ξενοφοβίας. Μια παρόμοια δέσμευση θα μπορούσε να εκφραστεί με ενημερωτική δράση και εκστρατεία ιδιαίτερα από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση και με τη δημιουργία ενός κοινοτικού δικτύου «γραφείων παραπόνων». Γι' αυτό, πριν απ' όλα πρέπει να διασφαλισθεί το δικαίωμα παραμονής των μεταναστών, και των οικογενειών τους, που είναι νόμιμα εγκατεστημένοι σε ένα κράτος μέλος.

Στη συνέχεια, επείγει να μελετηθούν τα ερωτήματα που ακολουθούν, ώστε να μπορέσει προοδευτικά να καθιερωθεί σε κοινοτικό επίπεδο μια και μοναδική διαδικασία απόκτησης πολιτικών και αστικών δικαιωμάτων ανάλογων μ' αυτά των υπηκόων της χώρας υποδοχής:

- μετά από πόσα χρόνια παραμονής οι μετανάστες πρέπει να αποκτούν την μόνιμη άδεια παραμονής;
- μετά από πόσα χρόνια παραμονής οι μετανάστες πρέπει να αποκτούν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι σε νομαρχιακό και δημοτικό επίπεδο;
- ποια πρέπει να είναι τα κριτήρια για την απόκτηση από το μετανάστη της *υπηκοότητας* της χώρας υποδοχής;

Δεν πρέπει όμως να διευκολυνθεί η απόκτηση της υπηκοότητας από τους μετανάστες της δεύτερης γενιάς; Ωστόσο, αυτό το σχήμα δεν μπορεί να έχει δεσμευτικό χαρακτήρα.

Λόγω του επείγοντα χαρακτήρα του προβλήματος, και με την προοπτική μιας ενδεχόμενης εναρμόνισης των τομέων αυτών στην ΕΟΚ η ΟΚΕ θεωρεί με βάση τις νομικές μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί και τις πολυάριθμες συνεδριάσεις που έχουν αφιερωθεί στο θέμα αυτό, ότι μια περίοδος 5 ετών για την απόκτηση των δικαιωμάτων αυτών θα μπορούσε να προταθεί στα κράτη μέλη.

Ένα πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση θα ήταν να συσταθεί σε κάθε κράτος μέλος να χορηγήσει το δικαίωμα ψήφου στους μετανάστες που είναι υπήκοοι ενός κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Έτσι θα μπορούσε να εξασφαλιστεί σε κάθε ευρωπαϊό πολίτη η άσκηση του δικαιώματος ψήφου στις εθνικές εκλογές προοδευτικά αφού γίνει έναρξη με το δικαίωμα ψήφου στις δημοτικές εκλογές.

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τις ευρωπαϊκές εκλογές τα κράτη μέλη μπορούν να συμφωνήσουν ότι οι κοινοτικοί μετανάστες θα μπορούν να ψηφίζουν στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις χώρες όπου διαβιούν.

3.3. Δυνατότητες επανενσωμάτωσης στη χώρα καταγωγής

Κάθε πολιτική που στοχεύει στην παλιννόστηση των μεταναστών και την επανενσωμάτωσή τους στη χώρα καταγωγής τους πρέπει να βασίζεται στην αρχή της ελεύθερης επιλογής των μεταναστών. Κατά συνέπεια, κάθε μορφή πίεσης που θα μπορούσε να ασκηθεί στους μετανάστες προς αυτήν την κατεύθυνση θα ήταν απαράδεκτη.

Ακόμα, για να μπορέσει ο μετανάστης να κάνει την επιλογή αυτή, χρειάζεται προηγουμένως να έχει μια πλήρη και σωστή ενημέρωση ώστε να μπορέσει να εκτιμήσει τις συνέπειες που θάχει μια τέτοια απόφασή του.

Μια πολιτική επανενσωμάτωσης των εργαζόμενων μεταναστών στη χώρα καταγωγής τους πρέπει να στηρίζεται στα εξής βασικά σημεία:

- συνεργασία των ενδιαφερόμενων κρατών σε διμερή ή πολυμερή βάση
- αναγνώριση των διπλωμάτων των τρίτων χωρών
- κοινοτική δράση, πχ. με τη μορφή επιδότησης προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης ενόψει της παλιννόστησης
- προγράμματα αναπτυξιακής βοήθειας που προβλέπουν επενδύσεις που θα δημιουργήσουν θέσεις απασχόλησης στις χώρες καταγωγής των μεταναστών
- χορήγηση τεχνικής και οικονομικής βοήθειας σε ομάδες μεταναστών που επιθυμούν να δημιουργήσουν επιχειρήσεις ή συνεταιρισμούς στη χώρα τους
- επεξεργασία και εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης στις χώρες υποδοχής, σε συνάρτηση με τις κοινωνικοοικονομικές ανάγκες των χωρών καταγωγής των μεταναστών — και σε συνεργασία μ' αυτές
- διατήρηση και μεταφορά των κεκτημένων δικαιωμάτων στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης
- παραχώρηση του δικαιώματος επιστροφής στη χώρα μετανάστευσης κατά το έτος που ακολουθεί μετά την ημερομηνία αναχώρησης.

Τέλος, η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι καμιά πολιτική στον τομέα της επανενσωμάτωσης στη χώρα καταγωγής δεν μπορεί να έχει πλήρη επιτυχία αν δεν μειωθούν οι κραυγαλέες ανισότητες μεταξύ των βιομηχανικών χωρών και των χωρών καταγωγής των μεταναστών.

Σε κοινοτικό επίπεδο, μια πολιτική στον τομέα της επανενσωμάτωσης πρέπει να συνοδεύεται από μια συντονισμένη περιφερειακή πολιτική για την οποία να διατεθούν πολύ πιο ουσιαστικά χρηματοδοτικά μέσα ώστε να επέλθει μια ισορροπία μεταξύ των διαφόρων περιοχών της Κοινότητας.

Βρυξέλλες, 25 Οκτωβρίου 1984.

Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και
Κοινωνικής Επιτροπής
Gerd MUHR

Γνωμοδότηση για την

- πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την προστασία των καταναλωτών όσον αφορά την ένδειξη των τιμών των μη εδώδιμων προϊόντων ⁽¹⁾

και την

- πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 79/581/ΕΟΚ σχετικά με την προστασία των καταναλωτών, όσον αφορά την ένδειξη των τιμών ορισμένων τροφίμων ⁽²⁾

(84/C 343/08)

Στις 17 Ιανουαρίου και στις 10 Φεβρουαρίου 1984, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 100 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την προστασία των καταναλωτών όσον αφορά την ένδειξη των τιμών των μη εδώδιμων προϊόντων» και για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 79/581/ΕΟΚ σχετικά με την προστασία των καταναλωτών, όσον αφορά την ένδειξη των τιμών ορισμένων τροφίμων».

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Οκτωβρίου 1984, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Ramaekers.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά την 220ή σύνοδο ολομέλειάς της, συνεδρίαση της 25ης Οκτωβρίου 1984 υιοθέτησε με 60 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 13 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1. Με την επιφύλαξη των παρατηρήσεων που ακολουθούν, η ΟΚΕ επικριμάζει τις δύο προτάσεις οδηγίας που επεξεργάστηκε η Επιτροπή σχετικά με την προστασία των καταναλωτών όσον αφορά την ένδειξη των τιμών των τροφίμων και των μη εδώδιμων προϊόντων.

1.2. Διαπιστώνει ότι η Επιτροπή προτείνει με αυτό τον τρόπο την εφαρμογή των αρχών που έχουν διατυπωθεί στο πρώτο και δεύτερο πρόγραμμα για μια πολιτική προστασίας και ενημέρωσης του καταναλωτή.

1.3. Αναγνωρίζει ότι είναι χρήσιμο να θεσπισθούν κανονιστικές διατάξεις σχετικά με το θέμα αυτό:

- για να εξασφαλιστεί καλύτερη προστασία των καταναλωτών, με την παροχή σ' αυτούς της δυνατότητας να κάνουν, κατά τη στιγμή που αποφασίζουν να αγοράσουν ένα προϊόν, συγκρίσεις ποσότητας/τιμής
- για να αυξηθεί η διαφάνεια των αγορών.

1.4. Η ΟΚΕ επιβεβαιώνει ως προς το θέμα αυτό τη γνωμοδότηση που είχε εκδώσει το 1978 για το σχέδιο οδηγίας σχετικά με την προστασία των καταναλωτών όσον αφορά την ένδειξη των τιμών των τροφίμων, στα πλαίσια της οποίας ζητούσε από την Επιτροπή να αρχίζει όσο το δυνατό γρηγορότερα τις προπαρασκευαστικές εργασίες για την εφαρμογή της αρχής της ένδειξης της τιμής της

(1) ΕΕ αριθ. C 8 της 13. 1. 1984.

(2) ΕΕ αριθ. C 53 της 24. 2. 1984.

μονάδας μέτρησης στις άλλες κατηγορίες προϊόντων που αγοράζουν συνήθως οι καταναλωτές.

1.5. Ωστόσο, η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή καθυστέρησε να υποβάλει αυτές τις δύο προτάσεις, με αποτέλεσμα τα κράτη μέλη να θεσπίσουν τις δικές τους διατάξεις.

1.6. Η ΟΚΕ επιδοκμάζει το στόχο των οδηγιών, δηλαδή την υποχρέωση όσον αφορά την ένδειξη της τιμής πώλησης και της τιμής της μονάδας μέτρησης όλων των προϊόντων τρέχουσας χρήσης, αλλά ζητά να καταστεί σαφές ότι όχι μόνο ο καθορισμός αλλά επίσης και η ένδειξη της τιμής αποτελούν αποκλειστική ευθύνη του λιανοπωλητή. Η ΟΚΕ εξάλλου θεωρεί ότι οι δύο οδηγίες παρουσιάζουν δύο αδυναμίες.

2. Αδυναμία ως προς το πεδίο εφαρμογής

2.1. Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για τα «μη εδωδιμα προϊόντα» είναι από ορισμένες απόψεις ασαφές. Στην πραγματικότητα, μπορούν να εξαιρεθούν από την υποχρέωση όσον αφορά την ένδειξη της τιμής μονάδας τα προϊόντα που εξαιρούνται από την υποχρέωση όσον αφορά την ένδειξη του βάρους ή του όγκου. Ανήκει λοιπόν στη δικαιοδοσία των κρατών μελών να προσδιορίσουν τα προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο της εξαίρεσης αυτής.

Υπάρχει κίνδυνος η διάταξη αυτή να περιορίσει την επιδιωκόμενη εναρμόνιση και να δημιουργήσει νομική ανασφάλεια στους οικονομικούς φορείς.

2.2. Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για τα «τρόφιμα» παρουσιάζει ένα μειονέκτημα διαφορετικού τύπου. Στην προσπάθειά της να αποφύγει το πρόβλημα που θίγεται στο σημείο 2.1., η Επιτροπή πρότεινε έναν κατάλογο εξαιρέσεων που υποτίθεται καταρχήν ότι είναι πλήρης αλλά στον οποίο δεν λαμβάνονται υπόψη για παράδειγμα τα προϊόντα ανασύστασης και άλλα προϊόντα. Η ΟΚΕ επιθυμεί να είναι όντως πλήρης ο κατάλογος και να είναι δυνατό να αποτελέσει εύκολα το αντικείμενο τροπολογιών ώστε να ληφθεί υπόψη η εξέλιξη των προϊόντων και των καταναλωτικών συνηθειών.

3. Αδυναμία στο επίπεδο της σχέσης «Τιμή μονάδας — Τυποποίηση των περιεχομένων και των περιεκτών»

3.1. Οι δύο προτάσεις οδηγίας εξαιρούν από την υποχρέωση όσον αφορά την ένδειξη της τιμής της μονάδας μέτρησης όλα τα προϊόντα που διατίθενται στο εμπόριο στα πλαίσια σειρών περιεχομένων ή περιεκτών που έχουν καθοριστεί σε κοινοτικό επίπεδο.

Η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι ο καθορισμός αυτών των σειρών είχε ως σκοπό κατά πρώτο λόγο την εξάλειψη των εμποδίων στις συναλλαγές προσυσκευασμένων προϊόντων και κατά δεύτερο λόγο την όσο το δυνατό μεγαλύτερη μείωση, για ένα δεδομένο προϊόν, των παραπλήσιων ποσοτήτων που υπάρχει κίνδυνος να παραπλανήσουν τον καταναλωτή.

Αυτό είχε εξάλλου ως αποτέλεσμα τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας οι οποίες είναι συμφέρουσες για τον καταναλωτή.

3.2. Η ΟΚΕ διαπιστώνει όμως ότι τα πρότυπα σειρών που λήφθηκαν υπόψη είναι μερικές φορές τόσο πολλά και οι ποσότητες και οι όγκοι τόσο παραπλήσιοι ώστε να καθιστούν δύσκολη τη σύγκριση ποσότητας/τιμής.

Πρέπει εντούτοις να σημειωθεί ότι έχει γίνει κάποια ορθολογική οργάνωση των μεγεθών και ότι στην πράξη, για την ίδια κατηγορία προϊόντων, ο αριθμός των μεγεθών είναι μικρότερος από τον αριθμό που επιτρέπεται στα πλαίσια των κοινοτικών σειρών.

3.3. Η ΟΚΕ παραμένει πιστή στην αρχή που διατύπωσε προηγουμένως, σύμφωνα με την οποία η τιμή της μονάδας μέτρησης μπορεί να αντικατασταθεί με την τυποποίηση των περιεχομένων στις περιπτώσεις στις οποίες οι συγκρίσεις παραμένουν απλές και εύκολες.

Μπορεί λοιπόν να δεχθεί την εξαίρεση από την υποχρέωση όσον αφορά την ένδειξη της τιμής μονάδας για τα προϊόντα που διατίθενται στο εμπόριο στα πλαίσια σειρών περιεχομένων, εφόσον η Επιτροπή αναλάβει να επανεξετάσει τις υπάρχουσες κοινοτικές σειρές και να επεξεργαστεί νέες σειρές, και αυτό με σκοπό να διαφωτίσει τον καταναλωτή και να τον διευκολύνει στις συγκρίσεις ποσότητας/τιμής.

3.4. Από την άλλη πλευρά, η ΟΚΕ κρίνει ότι είναι δύσκολο να αντικαταστήσει η τυποποίηση των περιεκτών την τιμή μονάδας.

Στην πραγματικότητα, ο περιέκτης δεν παρέχει καμία πληροφορία στον καταναλωτή σχετικά με την πραγματική ποσότητα του περιεχομένου.

Ωστόσο, η ΟΚΕ συνειδητοποιεί ότι είναι δύσκολο να εξασφαλισθεί μια αντικειμενική πληροφόρηση του καταναλωτή στην περίπτωση των εξεταζόμενων προϊόντων.

Ζητεί από την Επιτροπή να εξετάσει πιο εμπεριστατωμένα τα προβλήματα που προκύπτουν από αυτό το είδος προϊόντων.

3.5. Η ΟΚΕ κρίνει ότι, όσον αφορά τα προϊόντα που πωλούνται σε ομαδική συσκευασία (συσκευασία ομοιογενούς προσυσκευασμένου προϊόντος που κανονικά πωλείται ανάλογα με το βάρος ή τον όγκο), δεν μπορεί να αποφευχθεί η εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας. Η

εκτίμηση αυτή δεν αφορά βέβαια τα προϊόντα που πωλούνται με το κομμάτι, τα οποία εν πάση περιπτώσει δεν περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

3.6. Στο άρθρο 8 παράγραφος 2 της οδηγίας που πρόκειται να τροποποιηθεί, στη δεύτερη περίπτωση, δεν προβλέπεται η εξαίρεση των προϊόντων που αναφέρονται εφόσον υπάρχουν «κοινοτικά κριτήρια περιεχομένου» για τα τρόφιμα αυτά. Αυτό δημιουργεί μια απαράδεκτη αβεβαιότητα. Από την άποψη αυτή, αυτό που έχει καθοριστική σημασία δεν είναι τα ενδεχόμενα σχέδια της Επιτροπής,

αλλά η ύπαρξη κοινοτικών κριτηρίων περιεχομένου. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, θα πρέπει, για το λόγο αυτό, στο άρθρο 8 παράγραφος 2 δεύτερη περίπτωση, να τροποποιηθεί η τελευταία πρόταση ως εξής: «... εφόσον πρέπει να τηρηθούν τα ισχύοντα κοινοτικά κριτήρια περιεχομένου για τα τρόφιμα αυτά».

4. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι προθεσμίες όσον αφορά τη θέση σε ισχύ των διατάξεων της οδηγίας πρέπει να προσαρμοστούν με βάση τις δυσχέρειες εφαρμογής.

Βρυξέλλες, 25 Οκτωβρίου 1984.

*Ο Πρόεδρος
της Οικονομικής και
Κοινωνικής Επιτροπής*
Gerd MUHR

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

της γνωμοδότησης της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Τροπολογία που απορρίφθηκε:

Η τροπολογία που ακολουθεί, και που κατατέθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του εσωτερικού κανονισμού, απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια των συζητήσεων.

Σελίδα 5

Να προστεθεί στο σημείο 3.1 το εξής κείμενο:

«Η ΟΚΕ όμως γνωρίζει ότι για ορισμένα τρόφιμα, συμπεριλαμβανομένων των οινοπνευματωδών ποτών, των μεταλλικών νερών και των φρουτοχυμών, το Συμβούλιο θα πρέπει να αποφασίσει α) ποια μεγέθη περιεκτών πρέπει να υιοθετηθούν ως "οριστικά εγκεκριμένα" μεγέθη μέσα στην Κοινότητα, και β) κατά πόσο τα μεγέθη αυτά πρέπει να είναι προαιρετικά ή υποχρεωτικά σε κάθε κράτος μέλος και μέσα στην Κοινότητα. Η ΟΚΕ θεωρεί λοιπόν ότι κάθε απόφαση για την υποχρέωση όσον αφορά την τιμή μονάδας γι' αυτά τα προϊόντα θα πρέπει να αναβληθεί έως ότου επιτευχθεί συμφωνία γι' αυτά τα δύο θέματα.»

Αιτιολογία

Τα οινοπνευματώδη ποτά, συμπεριλαμβανομένων των δυνατών οινοπνευματωδών ποτών, συμπεριλαμβάνονται μεταξύ των εδώδιμων προϊόντων που ήδη καλύπτονται από τη νομοθεσία τυποποίησης, και συγκεκριμένα την οδηγία 75/106/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 79/105/ΕΟΚ, που ορίζει μερικά καθορισμένα μεγέθη φιαλών τα οποία πρέπει να επιτρέπονται στο κοινοτικό εμπόριο.

Άλλες ουσιώδεις τροπολογίες ως προς το πεδίο και τις λεπτομέρειες εφαρμογής της οδηγίας 75/106/ΕΟΚ συζητώνται τώρα μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής. Για παράδειγμα, αρκετά σημαντικά ερωτήματα που παραμένουν εκκρεμή θα πρέπει να επιλυθούν όσον αφορά α) την εκλογή είτε των 70 cl ή των 75 cl ως το πρότυπο κοινοτικό «οριστικά εγκεκριμένο» μέγεθος φιάλης για τα δυνατά οινοπνευματώδη ποτά, β) τις ενδεχόμενες προσθήκες στην κοινοτική σειρά μεγεθών φιαλών, γ) κατά πόσο τα κράτη μέλη θα διατηρήσουν το δικαίωμα να επιτρέπουν την κυκλοφορία «μη εγκεκριμένων από την ΕΟΚ» μεγεθών φιαλών στις εθνικές τους αγορές, και δ) κατά πόσο η σειρά των μεγεθών φιαλών που τελικά θα εγκριθεί από την Κοινότητα θα πρέπει, όπως στην περίπτωση του οίνου, να υιοθετηθεί ως υποχρεωτική στο διακοινοτικό εμπόριο καθώς και στην εθνική αγορά κάθε κράτους μέλους.

Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των συμφερόντων των καταναλωτών, θα πρέπει λοιπόν, κάθε απόφαση για την εφαρμογή της τιμής μονάδας των οινοπνευματωδών ποτών, των μεταλλικών νερών και των φρουτοχυμών να ανακληθεί έως ότου το Συμβούλιο των υπουργών συμφωνήσει για τις προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τα καθορισμένα μεγέθη φιαλών και ιδιαίτερα για το ερώτημα κατά πόσο τα μεγέθη αυτά θα πρέπει να είναι υποχρεωτικά για τα δυνατά οινοπνευματώδη ποτά.

